

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI URED ZA REVIZIJU

Objedinjeno izvješće o obavljenim financijskim revizijama

**Političke stranke i
nezavisni zastupnici
za 2023.**

Zagreb, prosinac 2024.

Revizija – ukratko

Političke stranke obuhvaćene revizijom

Željko Kerum – Hrvatska građanska stranka	Blok za Hrvatsku		
Fokus	Hrvatski suverenisti	Akcija mladih	Hrvatska socijalno-liberalna stranka
Istarska stranka umirovljenika – Partito Istriano dei pensionati	Možemo! – politička platforma		
Građansko-liberalni savez	Hrvatska stranka prava	Hrvatska stranka umirovljenika	Zagreb je naš!
Nezavisna lista mladih	Dubrovački demokratski sabor	Duspara Mirko – Nezavisna lista	
Centar	Stranka demokratske akcije Hrvatske	Radnička fronta	
Most	Hrvatska seljačka stranka	Hrvatska demokratska zajednica	Nezavisna lista Stipe Petrina
Dalija Orešković i ljudi s imenom i prezimenom	Demokratski HSS	Nezavisni	
HRAST – Pokret za uspješnu Hrvatsku	Primorsko goranski savez	Odlučnost i pravednost	
Nezavisna platforma Sjevera	Hrvatska demokršćanska stranka	Nova ljevica	
LiPO	Socijaldemokratska partija Hrvatske	Srđ je Grad	
Dubrovačka stranka	Samostalna demokratska srpska stranka	Ključ Hrvatske	
Hrvatski demokratski savez Slavonije i Baranje	Domovinski pokret		
Unija Kvarnera	Narodna stranka – REFORMISTI	Hrvatska narodna stranka – liberalni demokrati	
Istarski demokratski sabor	Hrvatska konzervativna stranka	Stjepan Kožić – nezavisna lista	
Damir Bajs Nezavisna lista	Bandić Milan 365 – Stranka rada i solidarnosti u stečaju		

166 političkih stranaka koje su bile obvezne dostaviti i objaviti financijske izvještaje za 2023.

ukupni prihodi
15.888.873,99 eura

revizijom obuhvaćeno 47 političkih stranaka ili 28,3 % svih političkih stranaka (od 166)

revizijom obuhvaćeno 98,8 %
ukupnih prihoda svih političkih stranaka (od 166)

47 političkih stranaka obuhvaćenih revizijom za 2023. (ostvarile prihode veće od 13.272,28 eura)

Ukupni prihodi	15.692.173,37 eura
Ukupni rashodi	12.522.269,15 eura
Višak prihoda	3.169.904,22 eura

Imovina te obveze i vlastiti izvori	17.465.157,42 eura
--	--------------------

Nezavisni zastupnici

Vladimir Bilek

nezavisni zastupnik češke
i slovačke nacionalne
manjine

Ermina Lekaj Prljaskaj

nezavisna zastupnica
albanske, bošnjačke,
crnogorske, makedonske i
slovenske nacionalne manjine

Robert Jankovics

nezavisni zastupnik
mađarske nacionalne
manjine

Veljko Kajtazi

nezavisni zastupnik austrijske,
bugarske, njemačke, poljske,
romske, rumunjske, rusinske, ruske,
turske, ukrajinske, vlaške i židovske
nacionalne manjine

dr. sc. Furio Radin

nezavisni zastupnik
talijanske nacionalne
manjine

revizijom obuhvaćeno pet
nezavisnih zastupnika

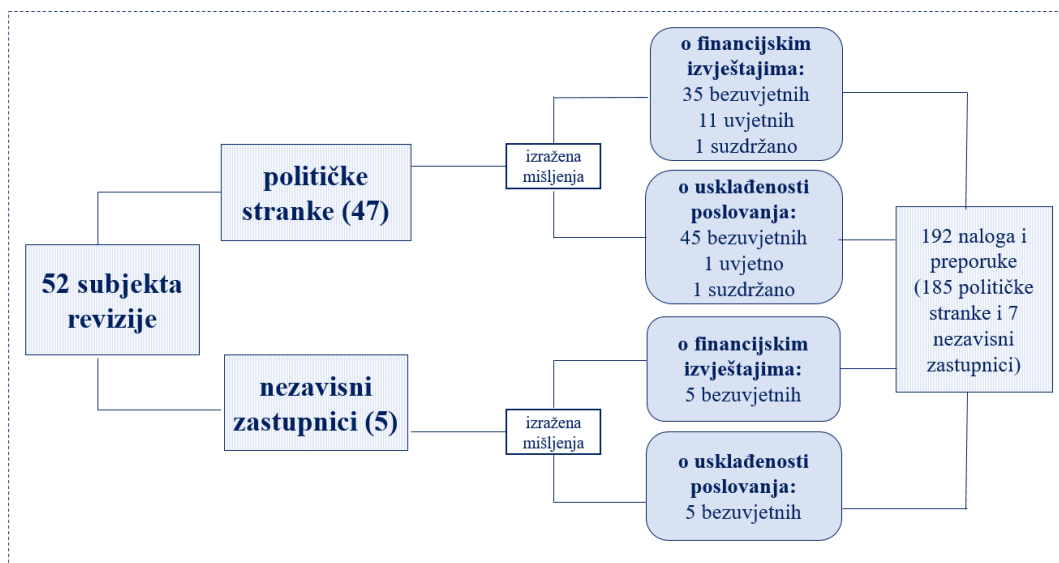
Ukupni prihodi	273.216,99 eura
Ukupni rashodi	263.367,42 eura
Višak prihoda	9.849,57 eura

Imovina te
obveze i vlastiti izvori 207.261,21 euro

Financijska revizija

Ciljevi
revizije bili
su provjeriti:

- istinitost i vjerodostojnost financijskih izvještaja
- primjenu zakona i drugih propisa u vezi s organizacijom i financijsko-računovodstvenim poslovanjem
- pravilnost stjecanja prihoda
- pravilnost ostvarenja rashoda, odnosno provjeriti jesu li financijska sredstva korištena isključivo za ostvarenje ciljeva utvrđenih programom (*političke stranke i nezavisnog zastupnika*) i statutom (*političke stranke*)
- provedbu naloga i preporuka iz prošle revizije
- pravilnost izvršenja drugih transakcija.

* nalozi i preporuke odnose se na 46 političkih stranaka (revizija jedne političke stranke obavljena je prvi put) i tri nezavisna zastupnika (jer za dva nisu dani nalozi i preporuke u prošlim revizijama)

PODRUČJA U KOJIMA SU UTVRĐENE NEPRAVILNOSTI (i utjecale su na izražavanje uvjetnog i suzdržanog mišljenja o financijskim izvještajima i usklađenosti poslovanja)			
PODRUČJA	POLITIČKE STRANKE		NEZAVISNI ZASTUPNICI
Financijski izvještaji i računovodstveno poslovanje (utvrđene nepravilnosti utjecale su na izražavanje mišljenja o financijskim izvještajima)	12	117 naloga i preporuka	-
Sustav unutarnjih kontrola, planiranje, prihodi i rashodi, imovina, obveze i vlastiti izvori, drugo (utvrđene nepravilnosti utjecale su na izražavanje mišljenja o usklađenosti poslovanja)	2		-

Zaključak

Političke stranke, nezavisni zastupnici i nezavisni vijećnici vode poslovne knjige i sastavljaju financijske izvještaje prema odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma te propisima o računovodstvu za neprofitne organizacije.

Financijske izvještaje za 2023., s propisanim prilogima bilo je obvezno dostaviti 166 političkih stranaka (od čega je 15 političkih stranaka prestalo djelovati tijekom 2023. i 2024.), pet nezavisnih zastupnika te 1 384 nezavisna vijećnika. Unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja financijske izvještaje dostavilo je 129 političkih stranaka (121 u propisanom roku, osam izvan propisanog roka), pet nezavisnih zastupnika te 956 nezavisnih vijećnika. Na navedeni način financijske izvještaje nije dostavilo 37 političkih stranaka te 428 nezavisnih vijećnika (353 ih je dostavilo izjave o odricanju od prava na redovito godišnje financiranje iz proračuna, a 75 nije dostavilo spomenute financijske izvještaje, izjave ni drugu dokumentaciju). Financijski izvještaji političkih stranaka, nezavisnih zastupnika i nezavisnih vijećnika s propisanim prilogima, dostavljeni unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja, objavljeni su na mrežnim stranicama Državnog izbornog povjerenstva.

Financijskom revizijom su obuhvaćeni financijski izvještaji i poslovanje 47 političkih stranaka i pet nezavisnih zastupnika koji su u 2023. ostvarili prihode iznad 13.272,28 eura (100.000,00 kn). Revizijom utvrđene nepravilnosti i propusti koje su utjecale na izražavanje mišljenja najvećim dijelom odnose se na financijske izvještaje i računovodstveno poslovanje. Kriteriji za izražavanje mišljenja bili su zakoni te drugi propisi i unutarnji akti kojima je uređeno financijsko izvještavanje i poslovanje političkih stranaka i nezavisnih zastupnika. Za sve utvrđene nepravilnosti i propuste u poslovanju političkih stranaka i nezavisnih zastupnika, Državni ured za reviziju dao je 192 naloga i preporuke (političke stranke 185, nezavisni zastupnici sedam), čija bi provedba pridonijela istinitom, pouzdanom i točnom iskazivanju i evidentiranju prihoda, rashoda, imovine, obveza i vlastitih izvora u financijskim izvještajima i poslovnim knjigama, kao i povećanju usklađenosti poslovanja sa zakonima, drugim propisima i unutarnjim aktima te učinkovitosti korištenja sredstava.

Državni ured za revizije je, u okviru obavljanja revizije, provjerio i provedbu naloga i preporuka iz prošlih revizija. Od 265 naloga i preporuka danih u prošlim revizijama političkim strankama i nezavisnim zastupnicima, revizijom za 2023. utvrđeno je da je 130 (49,0 %) naloga i preporuka provedeno, 22 (8,3 %) su u postupku provedbe, 40 (15,1 %) je djelomično provedeno, 54 (20,4 %) nisu provedena, a zbog neprovođenja aktivnosti 19 (7,2 %) naloga i preporuka nije primjenjivo.

U skladu s odredbama članka 94. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma, Državni ured za reviziju obavještava Državno odvjetništvo Republike Hrvatske i dostavlja sva pojedinačna izvješća o obavljenoj financijskoj reviziji, kao i cjelokupnu dokumentaciju o svim utvrđenim povredama Zakona.

SAŽETAK	i
PREDMET, CILJEVI, PODRUČJA I METODE REVIZIJE	3
KRITERIJI ZA IZRAŽAVANJE MIŠLJENJA	4
REVIZIJA POLITIČKIH STRANAKA	5
Prihodi	8
Rashodi	13
Imovina te obveze i vlastiti izvori	19
Nalaz revizije	23
Provedba naloga i preporuka iz prošle revizije	37
REVIZIJA NEZAVISNIH ZASTUPNIKA	41
Prihodi	41
Rashodi	42
Imovina te obveze i vlastiti izvori	44
Nalaz revizije	45
DOSTAVLJANJE I OBJAVLJIVANJE FINACIJSKIH IZVJEŠTAJA	46
Političke stranke	47
Nezavisni zastupnici	51
Nezavisni vijećnici	51
ZAKLJUČAK	52

SAŽETAK

Državni ured za reviziju obavio je financijsku reviziju 47 političkih stranaka i pet nezavisnih zastupnika, kojom su obuhvaćeni financijski izvještaji i poslovanje za 2023.

Također, obavljena je provjera dostavljanja (unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja) godišnjih financijskih izvještaja s prilogima političkih stranaka, nezavisnih zastupnika te članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave izabranih s liste grupe birača kojima je mandat u tijeku. Obavljena je i provjera objavljivanja financijskih izvještaja s prilogima političkih stranaka i nezavisnih zastupnika na mrežnim stranicama Državnog izbornog povjerenstva.

Ciljevi revizije bili su provjeriti: istinitost i vjerodostojnost financijskih izvještaja, primjenu zakona i drugih propisa u vezi s organizacijom i financijsko-računovodstvenim poslovanjem, pravilnost stjecanja prihoda i ostvarenja rashoda, odnosno provjeriti jesu li financijska sredstva korištena isključivo za ostvarenje ciljeva utvrđenih programom (*političke stranke i nezavisnog zastupnika*) i statutom (*političke stranke*), provedbu naloga i preporuka iz prošle revizije te pravilnost izvršenja drugih transakcija.

Prihodi političkih stranaka obuhvaćenih revizijom iznosili su 15.692.173,37 eura, rashodi 12.522.269,15 eura te višak prihoda na koncu 2023. iznosi 3.169.904,22 eura (*37 političkih stranaka iskazalo je višak prihoda u iznosu od 3.403.999,21 euro, a deset manjak prihoda u iznosu od 234.094,99 eura*).

O financijskim izvještajima političkih stranaka za 2023. izraženo je 35 bezuvjetnih, jedanaest uvjetnih i jedno suzdržano mišljenje, a o usklađenosti poslovanja 45 bezuvjetnih, jedno uvjetno i jedno suzdržano mišljenje. Revizijom utvrđene nepravilnosti i propusti koje su utjecale na izražavanje mišljenja najvećim dijelom odnose se na financijske izvještaje i računovodstveno poslovanje.

Prihodi nezavisnih zastupnika iznosili su 273.216,99 eura, rashodi 263.367,42 eura te višak prihoda na koncu 2023. iznosi 9.849,57 eura.

O financijskim izvještajima i usklađenosti poslovanja nezavisnih zastupnika izražena su bezuvjetna mišljenja. Revizijom nezavisnih zastupnika nisu utvrđene nepravilnosti i propusti koje bi utjecale na istinitost i realnost financijskih izvještaja te usklađenost poslovanja.

Kriteriji za izražavanje mišljenja bili su zakoni te drugi propisi i unutarnji akti kojima je uređeno financijsko izvještavanje i poslovanje političkih stranaka i nezavisnih zastupnika.

Revizijom je, između ostalog, utvrđeno sljedeće:

- Političke stranke su godišnji program rada i financijski plan te njihove izmjene i dopune za 2023. dostavljale kao prilog uz godišnji financijski izvještaj, unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja. Financijski planovi političkih stranaka sadrže planove prihoda i rashoda, ali kod pojedinih prihoda i rashoda nisu planirani prema računima iz računskog plana; pojedini financijski planovi ne sadrže plan zaduživanja i otplata (*iako su se tijekom 2023. te političke stranke zaduživale*), a pojedini ne sadrže ni obrazloženja financijskog plana, kao ni poveznicu s programom rada i potrebnim sredstvima za njihovu provedbu. Pri znatnijim odstupanjima ostvarenih i planiranih prihoda i rashoda nisu donesene izmjene i dopune financijskog plana, a nije planiran ni rezultat poslovanja za godinu koja prethodi godini za koju se donosi financijski plan.

Uz ciljeve i planirane aktivnosti u godišnjim programima rada pojedinih političkih stranaka, nisu navedeni izvori financiranja potrebni za njihovu realizaciju, kao ni rashodi prema vrstama utvrđenima računskim planom za neprofitne organizacije. Također, pojedine političke stranke ne prate ostvarenje rashoda po aktivnostima utvrđenima godišnjim programom rada, a na pojedinim knjigovodstvenim ispravama (računima) nije navedena programska aktivnost na koju se rashod odnosi zbog čega nije moguće utvrditi jesu li sredstva korištena isključivo za ostvarenje ciljeva utvrđenih godišnjim programom rada i financijskim planom.

- Financijski izvještaji pojedinih političkih stranaka nisu u potpunosti sastavljeni na propisani način, odnosno podaci iskazani u tim financijskim izvještajima nisu točni ni istiniti, kao ni istovjetni podacima evidentiranim u poslovnim knjigama. Između ostalog, u financijskim izvještajima pojedini prihodi, rashodi, imovina te obveze i vlastiti izvori su više/manje iskazani u odnosu na iznose koji su evidentirani u poslovnim knjigama, zbog čega su i podaci o višku/manjku prihoda, kao i o vrijednosti imovine te vlastitih izvora u financijskim izvještajima više/manje iskazani; ukupna vrijednost imovine te obveza i vlastitih izvora iskazana u bilanci početkom 2023. nije uravnotežena (*najvećim dijelom zbog preračunavanja kuna u eure*). Bilješke uz financijske izvještaje pojedinih političkih stranaka, između ostalog, ne sadrže detaljniju razradu i dopunu podataka iz bilanci i izvještaja o prihodima i rashodima, pregled ostalih ugovornih obveza po sudskim sporovima u tijeku te razloge zbog kojih je došlo do većih odstupanja u odnosu na ostvarenje prethodne godine.
- U području računovodstvenog poslovanja utvrđene su nepravilnosti i propusti u dijelu koji se odnosi na poslovne knjige, evidentiranje i iskazivanje poslovnih događaja, potraživanja te popis imovine i obveza. Pojedine političke stranke nisu ustrojile sve propisane poslovne knjige, a izravnim raščlanjivanjem stavki glavne knjige nisu osigurani potrebni podaci u vezi s navedenom imovinom i obvezama. Prihodi i rashodi nisu evidentirani u poslovnim knjigama ni iskazani u financijskim izvještajima na računima propisanim računskim planom za neprofitne organizacije ili su poslovni događaji u pojedinim slučajevima evidentirani bez vjerodostojne dokumentacije. Rashodi, imovina i obveze, kao i izvanbilančni zapisi pojedinih političkih stranaka nisu evidentirani u poslovnim knjigama ni iskazani u financijskim izvještajima, a pojedini rashodi (*koji se odnose na prethodnu godinu, ali i 2023.*) nisu u poslovnim knjigama evidentirani u trenutku nastanka poslovnog događaja. Rashodi (za reprezentaciju, troškove na službenom putu) pojedinih političkih stranaka evidentirani su u poslovnim knjigama na temelju računa dobavljača na kojima nisu navedene aktivnosti na koje se poslovni događaj odnosi (nisu navedeni razlozi ugošćivanja te korisnici usluga reprezentacije, svrha/izvješće sa službenog putovanja) ili su evidentirani bez priloženih računa na temelju izvoda žiroračuna te se ne može potvrditi nastanak poslovnog događaja, kao ni jesu li sredstva korištena za ostvarivanje ciljeva utvrđenih godišnjim programom rada i financijskim planom u skladu s odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumima. Blagajničko poslovanje kod pojedinih političkih stranaka nije vođeno uredno, a ni popis imovine i obveza nije u cijelosti obavljen u skladu s propisima.

- Kod četiri političke stranke utvrđene su nepravilnosti koje se odnose na članarine i članske doprinose te dobrovoljne priloge (donacije). Do vremena obavljanja revizije jedna politička stranka nije završila reviziju članstva koju je započela prethodnih godina te nema evidenciju svojih članova (*niti su u poslovnim knjigama evidentirana i u financijskim izvještajima iskazana potraživanja za članarine*), iako je statutom te političke stranke, između ostalog, utvrđeno da je dužnost članova političke stranke plaćati članarinu. Za primljene članarine i članske doprinose te dobrovoljne priloge (donacije) nisu vođene evidencije ni izdavane potvrde, a podaci iskazani u izvješću o donacijama za financiranje redovne političke aktivnosti nisu istovjetni podacima evidentiranim u poslovnim knjigama i iskazanim u financijskim izvještajima političke stranke. Primitke dobrovoljnih priloga (donacija) u iznosu većem od dozvoljenog političke stranke su prijavile Državnom uredu za reviziju i Državnom izbornom povjerenstvu, a vrijednost donacija koje prelaze dozvoljeni iznos uplatile u državni proračun izvan zakonom propisanog roka. Dobrovoljni prilozi (donacije) primljene iz nedopuštenih izvora nisu odmah prijavljene Državnom uredu za reviziju, a pojedine takve donacije, kao i donacije primljene preko trećih osoba (posrednika) nisu prijavljene Državnom uredu za reviziju i Državnom izbornom povjerenstvu ni do vremena obavljanja revizije; iznos vrijednosti te donacije nije doznačen u korist državnog proračuna.

Za sve utvrđene nepravilnosti i propuste u poslovanju političkih stranaka i nezavisnih zastupnika, Državni ured za reviziju dao je 192 naloga i preporuke (političke stranke 185, nezavisni zastupnici sedam), čija bi provedba pridonijela istinitom, pouzdanom i točnom iskazivanju i evidentiranju podataka pojedinačno po vrstama prihoda i rashoda te o stanju imovine, obveza i vlastitih izvora u financijskim izvještajima i poslovnim knjigama, kao i povećanju usklađenosti poslovanja sa zakonima, drugim propisima i unutarnjim aktima te učinkovitosti korištenja sredstava.

REPUBLIKA HRVATSKA
DRŽAVNI URED ZA REVIZIJU

KLASA: 041-01/24-03/52

URBROJ: 613-01-01-24-1

Zagreb, 10. prosinca 2024.

**IZVJEŠĆE
O OBAVLJENOJ FINACIJSKOJ REVIZIJI
POLITIČKIH STRANAKA I NEZAVISNIH ZASTUPNIKA
ZA 2023.**

Državni ured za reviziju (dalje u tekstu: Ured) obavio je *financijsku reviziju političkih stranaka i nezavisnih zastupnika*, na temelju odredaba članka 9. Zakona o Državnom uredu za reviziju (Narodne novine 25/19) te članka 53. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu (Narodne novine 29/19 i 98/19).

Revizijom su obuhvaćene političke stranke i nezavisni zastupnici koji su u 2023. ostvarili prihode iznad 13.272,28 eura (100.000,00 kn), i to:

- 47 političkih stranaka (26 parlamentarnih¹ i 21 izvanparlamentarna) te
- pet nezavisnih zastupnika.

Za članove predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave izabrane s liste grupe birača (dalje u tekstu: nezavisni vijećnici) revizija financijskih izvještaja i poslovanja za 2023. nije obavljana, s obzirom na to da u 2023. nisu ostvarili prihode iznad 13.272,28 eura (100.000,00 kn).

Revizija je obavljena na način i prema postupcima koji su utvrđeni Zakonom o Državnom uredu za reviziju, Okvirom profesionalnih načela, standarda i smjernica Međunarodne organizacije vrhovnih revizijskih institucija (INTOSAI) (Narodne novine 66/23) i Kodeksom profesionalne etike državnih revizora.

¹ Revizijom obuhvaćeno razdoblje (2023.) odnosi se na 10. saziv Hrvatskoga sabora (aktualan od 22. srpnja 2020. do 16. svibnja 2024.), koji prema podacima s mrežnih stranica Hrvatskoga sabora (25. studenoga 2024.) ima 29 parlamentarnih političkih stranaka (24 aktivne i pet neaktivnih). Revizijom nisu obuhvaćene tri parlamentarne (aktivne) političke stranke – Hrvatsko bilo (HRB) (upisana u Registar političkih stranaka 6. studenoga 2023.), Pravedna Hrvatska (PH) i Socijaldemokrati, jer su ostvarile prihode manje od 13.272,28 eura (100.000,00 kn). Aktualni 11. saziv Hrvatskoga sabora konstituiran je 16. svibnja 2024., a prema podacima s mrežne stranice Hrvatskoga sabora (25. studenoga 2024.) ima 21 parlamentarnu političku stranku (19 aktivnih i dvije neaktivne).

Ured je obavio **provjeru dostave** (unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja) **godišnjih financijskih izvještaja s prilogima** 166 političkih stranaka (*od čega je 15 političkih stranaka tijekom 2023. i 2024. prestalo djelovati*), koje su bile obvezne dostaviti financijske izvještaje za 2023.; pet nezavisnih zastupnika te 1 384 nezavisna vijećnika kojima je mandat u tijeku.² Također, obavljena je i **provjera objave** financijskih izvještaja s prilogima političkih stranaka i nezavisnih zastupnika na mrežnim stranicama Državnog izbornog povjerenstva.

Postupci revizije provedeni su od 27. ožujka do 10. prosinca 2024.

Političke stranke su svojim slobodnim osnivanjem izraz demokratskoga višestranačkog sustava kao najviše vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske te pravne osobe koje politički djeluju u skladu s ciljevima utvrđenim programom i statutom, koji su usmjereni na stvaranje i oblikovanje političke volje te političkog djelovanja građana (*prema odredbama Zakona o političkim strankama, Narodne novine 76/93, 111/96, 164/98, 36/01 i 28/06³*). Osim pravnog položaja, spomenutim Zakonom utvrđeni su i uvjeti, način i postupak osnivanja, registriranje i prestanak političke stranke. Politička stranka stječe svojstvo pravne osobe upisom u Registar političkih stranaka, koji vodi Ministarstvo pravosuđa, uprave i digitalne transformacije⁴ i o upisu političke stranke u navedeni Registar donosi rješenje⁵. Sve promjene (programa, statuta, naziva, sjedišta, imena osoba ovlaštenih za predstavljanje i zastupanje, članova upravnog tijela, kao i prijavu o prestanku političke stranke) osoba ovlaštena za predstavljanje i zastupanje političke stranke obvezna je dostavljati navedenom Ministarstvu.

Nezavisni zastupnik znači zastupnik izabran s neovisne liste i zastupnik nacionalnih manjina izabran s liste koju su predložili birači ili udruge nacionalnih manjina (*prema odredbi članka 2., točke 1. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu*). Izbor zastupnika u Hrvatski sabor uređen je Zakonom o izborima zastupnika u Hrvatski sabor (Narodne novine 116/99, 109/00 – vjerodostojno tumačenje, 53/03, 69/03 – pročišćeni tekst, 167/03 – Odluka o nedavanju vjerodostojnog tumačenja, 19/07, 20/09 – vjerodostojno tumačenje, 145/10, 93/11 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 120/11 – pročišćeni tekst, 19/15, 66/15 – pročišćeni tekst, 104/15 – Odluka i Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske, 48/18 – Odluka o nedavanju vjerodostojnog tumačenja i 98/19). Odredbom članka 8. Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, utvrđeno je pravo birača koji nemaju prebivalište u Republici Hrvatskoj na zastupljenost u Hrvatskom saboru i pravo da biraju tri zastupnika na temelju kandidacijskih lista u posebnoj izornoj jedinici. Odredbama članka 19. Ustavnog zakona o pravima nacionalnih manjina (Narodne novine 155/02, 47/10 – Odluka i Rješenje Ustavnog suda Republike Hrvatske, 80/10 i 93/11 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske) i članaka 16. – 19. Zakona o izborima zastupnika u Hrvatski sabor, utvrđeno je pravo pripadnika nacionalnih manjina u Republici Hrvatskoj na zastupljenost u Hrvatskom saboru.

Nezavisni vijećnik znači član predstavničkog tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave izabran s liste grupe birača (*prema odredbi članka 2., točke 2. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu*). Izbor nezavisnih vijećnika uređen je Zakonom o lokalnim izborima (Narodne novine 144/12, 121/16, 98/19, 42/20, 144/20 i 37/21).

Način financiranja političkih stranaka, nezavisnih zastupnika i nezavisnih vijećnika, između ostalog, propisan je Zakonom o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu.

² *Izbori za članove predstavničkih tijela lokalnih jedinica održani su 16. svibnja 2021. (Narodne novine 39/21); prijevremeni izbori održani od 2022. do studenoga 2024.*

³ *U tekstu se navode propisi koji su se primjenjivali u razdoblju obuhvaćenom revizijom.*

⁴ *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o ustrojstvu i djelokrugu tijela državne uprave (Narodne novine 57/24)*

⁵ *Pravilnik o obrascima i načinu vođenja Registra političkih stranaka te obrascima i postupku prijave, osnivanja i djelovanja organizacijskih oblika političkih stranaka (Narodne novine 79/94, 144/10 i 27/20)*

PREDMET, CILJEVI, PODRUČJA I METODE REVIZIJE

Predmet revizije bili su financijski izvještaji i poslovanje za 2023.

Ciljevi revizije bili su provjeriti:

- istinitost i vjerodostojnost financijskih izvještaja
- primjenu zakona i drugih propisa u vezi s organizacijom i financijsko-računovodstvenim poslovanjem
- pravilnost stjecanja prihoda
- pravilnost ostvarenja rashoda, odnosno provjeriti jesu li financijska sredstva korištena isključivo za ostvarenje ciljeva utvrđenih programom (*političke stranke i nezavisnog zastupnika*) i statutom (*političke stranke*)
- provedbu naloga i preporuka iz prošle revizije
- pravilnost izvršenja drugih transakcija.

U postupku revizije ocijenjeno je funkcioniranje sustava unutarnjih kontrola radi određivanja revizijskog pristupa; provjereno je jesu li političke stranke donijele kodeks etike i/ili druge dokumente kojima su određena pravila ponašanja, pravila za sprječavanje sukoba interesa te visoki i jasni standardi etičkog ponašanja koje trebaju poštivati zaposlenici i članovi političke stranke, a posebno članovi političke stranke koji obnašaju javne i političke dužnosti te kako se navedena pravila primjenjuju u političkim i drugim aktivnostima u vezi s djelovanjem političke stranke; uspoređeni su podaci iskazani u financijskim izvještajima s podacima iz prethodnog razdoblja i podacima iz financijskog plana, kao i financijskim izvještajima o financiranju izborne promidžbe; provjerene su poslovne knjige i knjigovodstvene isprave koje služe kao dokaz o nastalim poslovnim događajima; ispitana je dosljednost primjene zakona i drugih propisa, pravila, procedura i drugih unutarnjih akata; obavljena je detaljna provjera računa te računska točnost dokumentacije na temelju koje su prihodi i rashodi evidentirani u poslovnim knjigama; provjereni su podaci objavljeni na mrežnim stranicama Državnog izbornog povjerenstva te političkih stranaka i nezavisnih zastupnika.

U skladu s odredbom članka 21. Zakona o Državnom uredu za reviziju, po okončanju revizije sastavljena su pojedinačna izvješća o obavljenoj reviziji, koja sadrže:

- mišljenje o financijskim izvještajima i usklađenosti poslovanja
- podatke (*opisane činjenice*) u vezi s djelokrugom i unutarnjim ustrojstvom, sustavom unutarnjih kontrola, planiranjem te financijskim izvještajima
- ciljeve i područja revizije
- kriterije za izražavanje mišljenja
- metode i postupke revizije
- nalaz, u kojem su opisane činjenice prema područjima na koja se odnose (*uz svako područje dan je nalog/preporuka, za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti i propusta*)
- provedbu naloga i preporuka iz prošle revizije (*provjeru je li politička stranka/nezavisni zastupnik postupio prema nalogima i preporukama koje je Ured dao u prošloj reviziji*).

Mišljenja su izražena u standardiziranom obliku, u skladu s prihvaćenim okvirom financijskog izvještavanja i usklađena s ISSAI standardima. Pri izražavanju mišljenja odlučujuću ulogu imao je prag značajnosti, koji je određen prema utvrđenoj metodologiji. Na određivanje praga značajnosti utjecali su značajnost nepravilnosti i propusta po vrijednosti i po prirodi ili sadržaju. Značajnost po vrijednosti određuje se izravno, u apsolutnom iznosu i neizravno u postotku od ukupnih prihoda, rashoda ili vrijednosti imovine, a značajnost po prirodi ili sadržaju ovisi o vrsti poslovnih događaja koji su utjecali na podatke iskazane u financijskim izvještajima ili usklađenost poslovanja sa zakonima, drugim propisima i unutarnjim aktima.

KRITERIJI ZA IZRAŽAVANJE MIŠLJENJA

Mišljenja o financijskim izvještajima izražavaju se u odnosu na primjenjivi okvir financijskog izvještavanja za političke stranke i nezavisne zastupnike.

Mišljenja o usklađenosti poslovanja izražavaju se u odnosu na zakone, druge propise, planove/programe rada te druge unutarnje akte, koji sadrže potrebno, očekivano ili željeno stanje te daju okvir za procjenu i razumijevanje poslovanja političkih stranaka i nezavisnih zastupnika, utvrđivanje činjenica, donošenje zaključaka, kao i davanje naloga i preporuka.

Kriteriji za
izražavanje
mišljenja o
financijskim
izvještajima

- Zakon o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma
- Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (Narodne novine 121/14 i 114/22)

Kriteriji za
izražavanje
mišljenja o
usklađenosti
poslovanja

- Zakon o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma
- Zakon o političkim strankama
- Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija
- Pravilnik o načinu vođenja evidencija, izdavanja potvrda te unosa izvješća o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma u informacijski sustav za nadzor financiranja (Narodne novine 71/19)
- Pravilnik o neprofitnom računovodstvu i računskom planu (Narodne novine 1/15, 25/17, 96/18, 103/18 – ispravak i 134/22)
- Pravilnik o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija (Narodne novine 31/15, 67/17, 115/18 i 21/21)
- Pravilnik o sustavu financijskog upravljanja i kontrola te izradi i izvršavanju financijskih planova neprofitnih organizacija (Narodne novine 119/15 i 134/22)
- statut i program političke stranke, odnosno program rada za mandatno razdoblje (*za nezavisne zastupnike na početku mandata*)
- godišnji program rada i financijski plan

REVIZIJA POLITIČKIH STRANAKA

O financijskim izvještajima političkih stranaka za 2023. izraženo je **35 bezuvjetnih, jedanaest uvjetnih i jedno suzdržano mišljenje**, a o usklađenosti poslovanja **45 bezuvjetnih, jedno uvjetno i jedno suzdržano mišljenje**.

U tablici u nastavku navode se izražena mišljenja o financijskim izvještajima i usklađenosti poslovanja za 2023. te mišljenja iz prošle revizije (ako je obavljena), revizijom obuhvaćenih političkih stranaka.

Za 35 političkih stranaka izražena su bezuvjetna mišljenja o financijskim izvještajima i usklađenosti poslovanja, za jednu političku stranku izražena su uvjetna, a za jednu suzdržana mišljenja o financijskim izvještajima i usklađenosti poslovanja, dok su za deset političkih stranaka izražena uvjetna ili bezuvjetna mišljenja o financijskim izvještajima i usklađenosti poslovanja. U odnosu na prošlu reviziju (2022. ili prije), o financijskim izvještajima izraženo je sedam bezuvjetnih mišljenja više i sedam uvjetnih mišljenja manje; o usklađenosti poslovanja tri bezuvjetna mišljenja više i tri uvjetna mišljenja manje; također je izraženo i suzdržano mišljenje o financijskim izvještajima i usklađenosti poslovanja (*nepovoljno mišljenje nije izraženo*).

Tablica broj 1

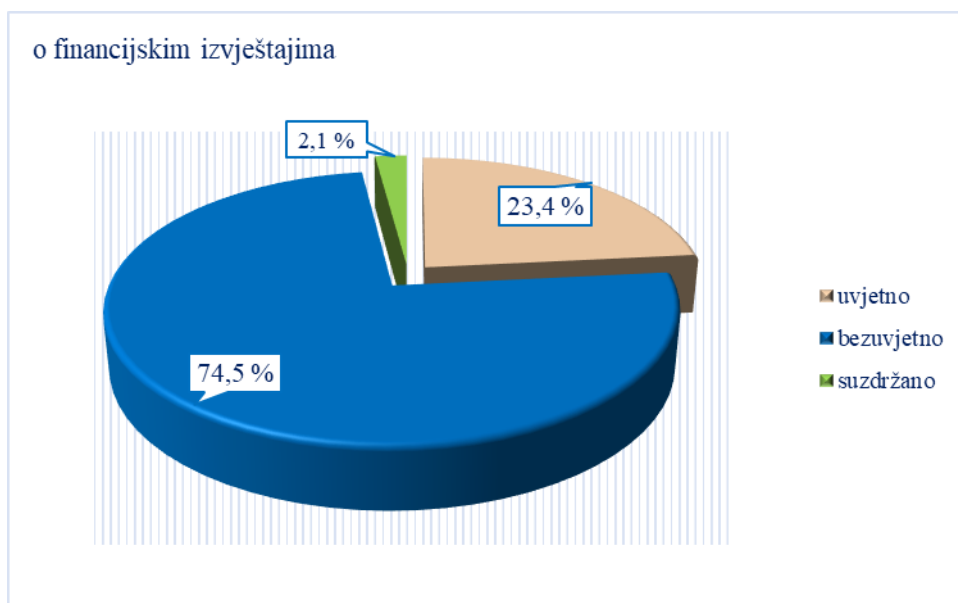
Izražena mišljenja revizijom obuhvaćenih političkih stranaka

Redni broj	Politička stranka	Izraženo mišljenje za 2023.		Mišljenje iz prošle revizije	
		o financijskim izvještajima	o usklađenosti poslovanja	o financijskim izvještajima	o usklađenosti poslovanja
	1	2	3	4	5
1.	Akcija mladih (AM)	uvjetno	bezuovjetno	uvjetno	bezuovjetno
2.	Bandić Milan 365 – Stranka rada i solidarnosti u stečaju (365 Stranka rada i solidarnosti u stečaju)	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno
3.	Blok za Hrvatsku (Blok)	uvjetno	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno
4.	Centar	bezuovjetno	bezuovjetno	uvjetno	bezuovjetno
5.	Dalija Orešković i ljudi s imenom i prezimenom (DO i SIP)	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno
6.	Damir Bajs Nezavisna lista (Damir Bajs NL)	bezuovjetno	bezuovjetno	uvjetno	bezuovjetno
7.	Demokratski HSS (DHSS)	uvjetno	bezuovjetno	uvjetno	uvjetno
8.	Domovinski pokret (DP)	uvjetno	bezuovjetno	uvjetno	uvjetno
9.	Dubrovačka stranka (DUSTRA)	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno
10.	Dubrovački demokratski sabor (DDS)	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno
11.	Duspara Mirko – Nezavisna lista (Duspara Mirko – NL)	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno
12.	Fokus	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno
13.	Građansko-liberalni savez (Glas)	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno
14.	HRAST – Pokret za uspješnu Hrvatsku	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno
15.	Hrvatska demokratska zajednica (HDZ)	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno
16.	Hrvatska demokršćanska stranka (HDS)	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno
17.	Hrvatska konzervativna stranka (HKS)	bezuovjetno	bezuovjetno	uvjetno	bezuovjetno
18.	Hrvatska narodna stranka – liberalni demokrati (HNS)	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno
19.	Hrvatska seljačka stranka (HSS)	uvjetno	bezuovjetno	uvjetno	bezuovjetno
20.	Hrvatska socijalno-liberalna stranka (HSLs)	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno
21.	Hrvatska stranka prava (HSP)	uvjetno	bezuovjetno	uvjetno	bezuovjetno
22.	Hrvatska stranka umirovljenika (HSU)	bezuovjetno	bezuovjetno	uvjetno	bezuovjetno
23.	Hrvatski demokratski savez Slavonije i Baranje (HDSSB)	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno
24.	Hrvatski suverenisti	bezuovjetno	bezuovjetno	uvjetno	bezuovjetno
25.	Istarska stranka umirovljenika – Partito Istriano dei pensionati (ISU – PIP)	uvjetno	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno
26.	Istarski demokratski sabor (IDS)	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno

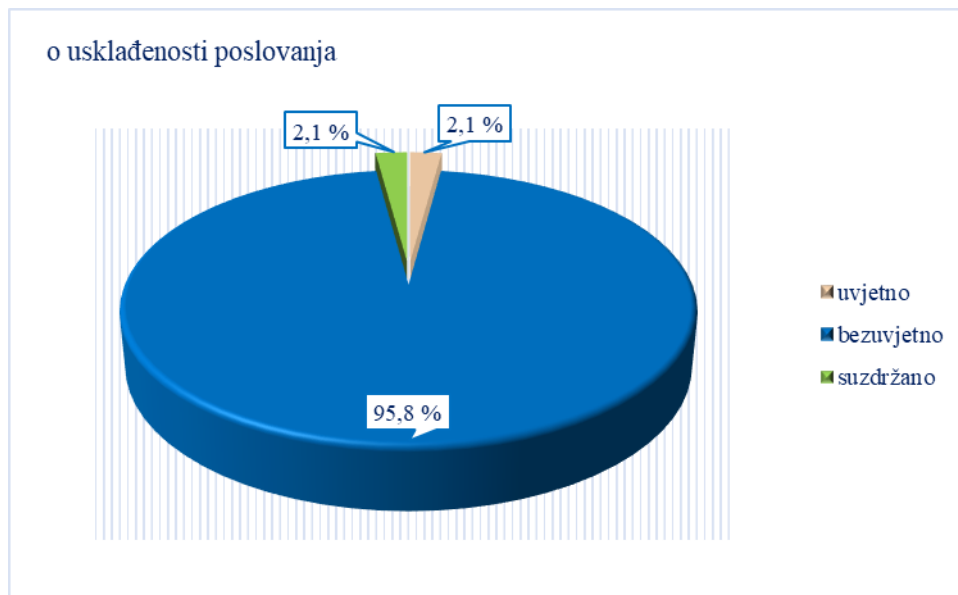
Redni broj	Politička stranka	Izraženo mišljenje za 2023.		Mišljenje iz prošle revizije	
		o financijskim izvještajima	o usklađenosti poslovanja	o financijskim izvještajima	o usklađenosti poslovanja
	1	2	3	4	5
27.	Ključ Hrvatske (Ključ)	suzdržano	suzdržano	uvjetno	uvjetno
28.	LiPO	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno
29.	Most	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno
30.	Možemo! – politička platforma (Možemo!)	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno
31.	Narodna stranka – REFORMISTI (REFORMISTI)	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno
32.	Nezavisna lista mladih (NLM)	bezuvjetno	bezuvjetno	uvjetno	bezuvjetno
33.	Nezavisna lista Stipe Petrina (NLSP)	bezuvjetno	bezuvjetno	uvjetno	bezuvjetno
34.	Nezavisna platforma Sjevera (NPS)	uvjetno	bezuvjetno	uvjetno	bezuvjetno
35.	Nezavisni	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno
36.	Nova ljevica (NL)	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno
37.	Odlučnost i pravednost (OIP)	uvjetno	uvjetno	–	–
38.	Primorsko goranski savez (PGS)	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno
39.	Radnička fronta (RF)	bezuvjetno	bezuvjetno	uvjetno	bezuvjetno
40.	Samostalna demokratska srpska stranka (SDSS)	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno
41.	Socijaldemokratska partija Hrvatske (SDP)	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno
42.	Srđ je Grad (SJG)	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno
43.	Stjepan Kožić – nezavisna lista (SKNL)	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno
44.	Stranka demokratske akcije Hrvatske (SDA Hrvatske)	uvjetno	bezuvjetno	uvjetno	bezuvjetno
45.	Unija Kvarnera (UNIJA)	bezuvjetno	bezuvjetno	uvjetno	bezuvjetno
46.	Zagreb je naš!	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno	bezuvjetno
47.	Željko Kerum – Hrvatska građanska stranka (HGS)	uvjetno	bezuvjetno	uvjetno	uvjetno

U grafičkim prikazima u nastavku daje se struktura izraženih mišljenja.

Struktura izraženih mišljenja

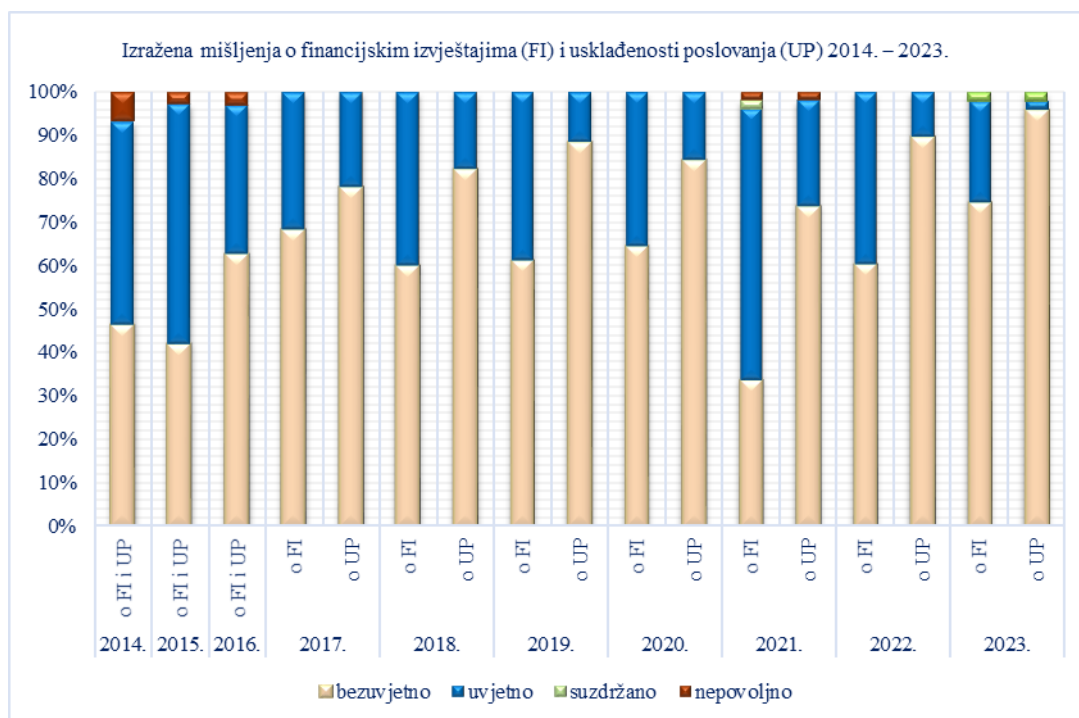

Grafički prikaz broj 1

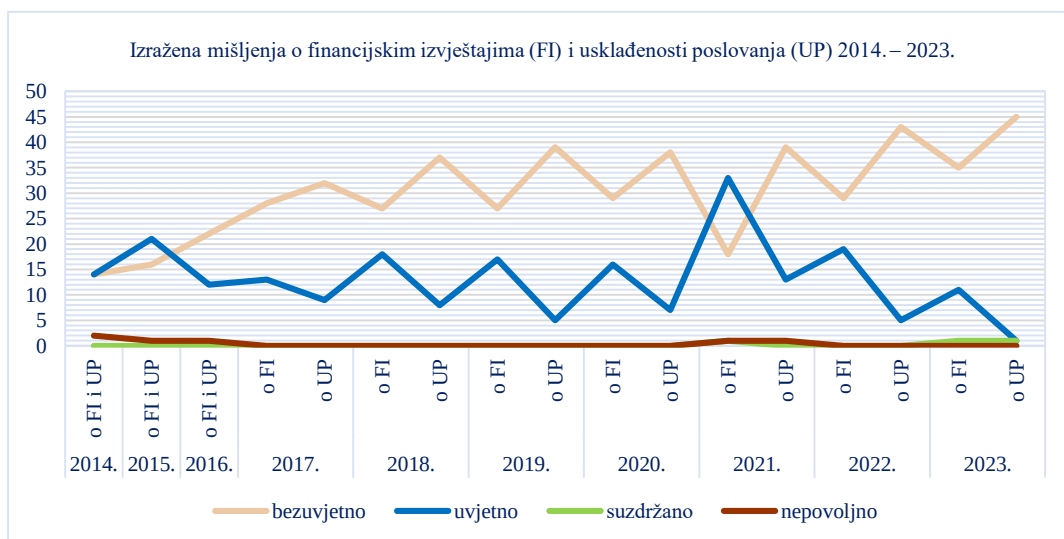

Grafčki prikaz broj 2

Reviziju političkih stranaka Ured je prvi put obavio za 2007. Spomenutom revizijom bilo je obuhvaćeno 15 političkih stranaka, a o financijskim izvještajima i poslovanju bilo je izraženo 14 uvjetnih i jedno bezuvjetno mišljenje. Broj političkih stranaka obuhvaćenih revizijom u sljedećim godinama se konstantno povećavao (revizijom za 2023. obuhvaćeno je 47 političkih stranaka, što je 32 ili 213,3 % više). U grafičkim prikazima u nastavku daje se pregled izraženih mišljenja o financijskim izvještajima i usklađenosti poslovanja u razdoblju 2014. – 2023., uz napomenu da se do 2017. u izvješću o obavljenoj reviziji izražavalo jedno mišljenje o financijskim izvještajima i usklađenosti poslovanja, a od 2017. izražavaju se dva odvojena mišljenja (o financijskim izvještajima i usklađenosti poslovanja).

Grafčki prikaz broj 3

Grafički prikaz broj 4

Prihodi

Prema podacima iz izvještaja o prihodima i rashodima za 2023., revizijom obuhvaćene političke stranke ostvarile su ukupne prihode u iznosu od 15.692.173,37 eura, koji se odnose na prihode iz državnog proračuna u iznosu od 8.054.475,55 eura, prihode iz proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (dalje u tekstu: lokalne jedinice) u iznosu od 5.190.572,53 eura, prihode od članarina i članskih doprinosa u iznosu od 1.488.085,56 eura, prihode od dobrovoljnih priloga (donacija) u iznosu od 255.772,75 eura te druge prihode u iznosu od 703.266,98 eura.

Parlamentarne političke stranke ostvarile su ukupne prihode u iznosu od 14.766.485,92 eura ili 94,1 %, a izvanparlamentarne političke stranke u iznosu od 925.687,45 eura ili 5,9 % ukupno ostvarenih prihoda prema podacima iz spomenutih izvještaja o prihodima i rashodima.

U tablici u nastavku daju se podaci o ostvarenim prihodima revizijom obuhvaćenih političkih stranaka za 2023., prema vrstama.

Tablica broj 2

Ostvareni prihodi političkih stranaka za 2023., prema vrstama

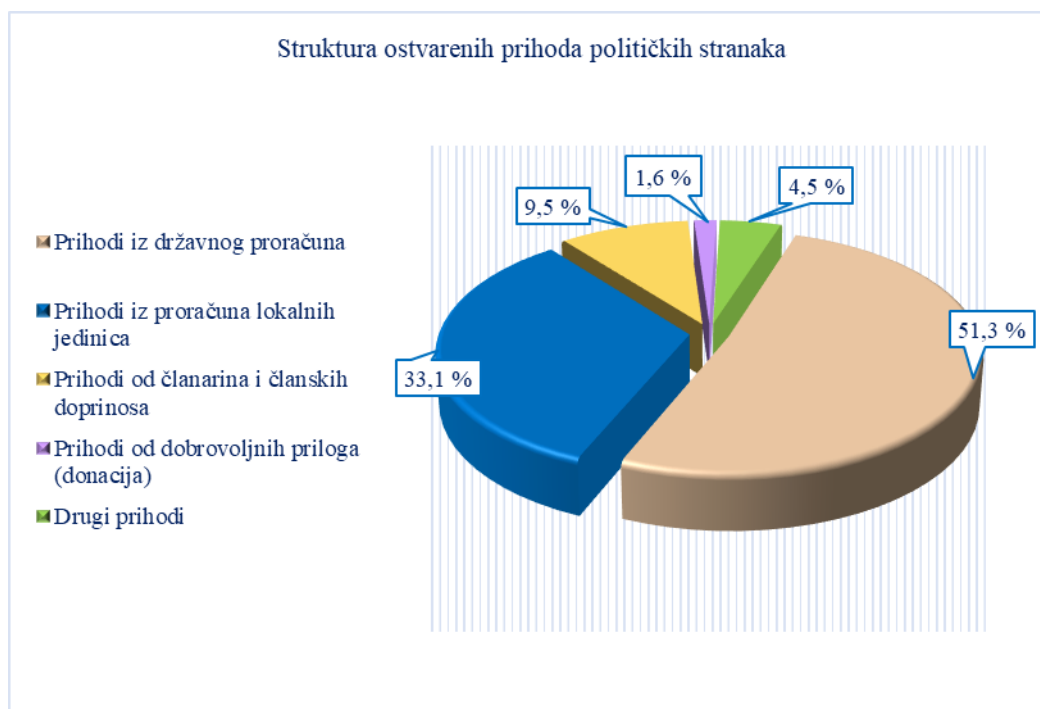
u eurima

Redni broj	Politička stranka	P/IP*	Prihodi iz državnog proračuna	Prihodi iz proračuna lokalnih jedinica	Prihodi od članarina i članskih doprinosa	Prihodi od dobrovoljnih priloga (donacija)	Drugi prihodi	Ukupno	Udjel u %
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Akcija mladih (AM)	IP	0,00	44.333,79	0,00	0,00	0,00	44.333,79	0,3
2.	Bandić Milan 365 – Stranka rada i solidarnosti u stečaju (365 Stranka rada i solidarnosti u stečaju)	IP	0,00	63.955,15	139,50	0,00	56,08	64.150,73	0,4
3.	Blok za Hrvatsku (Blok)	P	53.411,65	0,00	0,00	0,00	0,25	53.411,90	0,3
4.	Centar	P	58.752,82	192.798,38	10.338,38	1.675,00	2.419,58	265.984,16	1,7
5.	Dalija Orešković i ljudi s imenom i prezimenom (DO i SIP)	P	58.752,82	0,00	0,00	0,00	23,91	58.776,73	0,4
6.	Damir Bajš Nezavisna lista (Damir Bajš NL)	P	0,00	13.446,69	0,00	0,00	2,34	13.449,03	0,1
7.	Demokratski HSS (DHSS)	IP	0,00	26.230,36	0,00	0,00	0,05	26.230,41	0,2
8.	Domovinski pokret (DP)	P	603.551,69	282.186,31	12.870,33	513,27	373,09	899.494,69	5,7
9.	Dubrovačka stranka (DUSTRA)	IP	0,00	11.706,00	1.437,98	0,00	542,27	13.686,25	0,1
10.	Dubrovački demokratski sabor (DDS)	IP	0,00	26.240,05	0,00	0,00	0,04	26.240,09	0,2
11.	Duspara Mirko – Nezavisna lista (Duspara Mirko – NL)	IP	0,00	42.614,44	0,00	0,00	61,90	42.676,34	0,3
12.	Fokus	P	53.411,65	109.450,09	0,00	0,00	0,00	162.861,74	1,0
13.	Građansko-liberalni savez (Glas)	P	58.752,82	3.234,33	28,27	0,00	16.864,56	78.879,98	0,5
14.	HRAST – Pokret za uspješnu Hrvatsku	P	53.411,65	150,36	0,00	0,00	1,15	53.563,16	0,3
15.	Hrvatska demokratska zajednica (HDZ)	P	3.407.661,75	1.760.005,94	1.004.455,98	62.305,07	75.709,76	6.310.138,50	40,2
16.	Hrvatska demokršćanska stranka (HDS)	P	53.411,65	4.102,29	0,00	6,28	41,95	57.562,17	0,4
17.	Hrvatska konzervativna stranka (HKS)	P	106.823,30	20.961,65	0,00	0,00	8,29	127.793,24	0,8
18.	Hrvatska narodna stranka – liberalni demokrati (HNS)	P	53.411,65	96.320,49	40.235,02	26.297,50	6.296,28	222.560,94	1,4
19.	Hrvatska seljačka stranka (HSS)	P	106.823,30	149.841,11	15.162,84	404,54	301,93	272.533,72	1,7
20.	Hrvatska socijalno-liberalna stranka (HSLs)	P	106.823,30	72.655,10	3.256,62	0,00	814,82	183.549,84	1,2
21.	Hrvatska stranka prava (HSP)	IP	0,00	57.676,97	8.355,56	365,45	608,62	67.006,60	0,4
22.	Hrvatska stranka umirovljenika (HSU)	P	53.411,65	89.405,45	17.799,49	4.050,00	125,70	164.792,29	1,1
23.	Hrvatski demokratski savez Slavonije i Baranje (HDSSB)	P	53.411,65	1.195,62	0,00	0,00	3.169,43	57.776,70	0,4
24.	Hrvatski suverenisti	P	53.411,65	20.355,00	0,00	200,00	1,99	73.968,64	0,5
25.	Istarska stranka umirovljenika – Partito Istriano dei pensionati (ISU – PIP)	IP	0,00	14.414,93	2.224,99	0,00	0,00	16.639,92	0,1
26.	Istarski demokratski sabor (IDS)	P	165.576,12	242.477,76	36.227,99	0,00	7.689,98	451.971,85	2,9
27.	Ključ Hrvatske (Ključ)	IP	0,00	2.716,82	5,31	21.330,00	0,01	24.052,14	0,2
28.	LiPO	IP	0,00	18.092,99	3.470,39	0,00	2,13	21.565,51	0,1
29.	Most	P	432.634,40	226.461,45	0,00	35.690,35	6.026,92	700.813,12	4,5
30.	Možemo! – politička platforma (Možemo!)	P	283.081,77	58.365,00	26.397,91	12.493,54	10,08	380.348,30	2,4

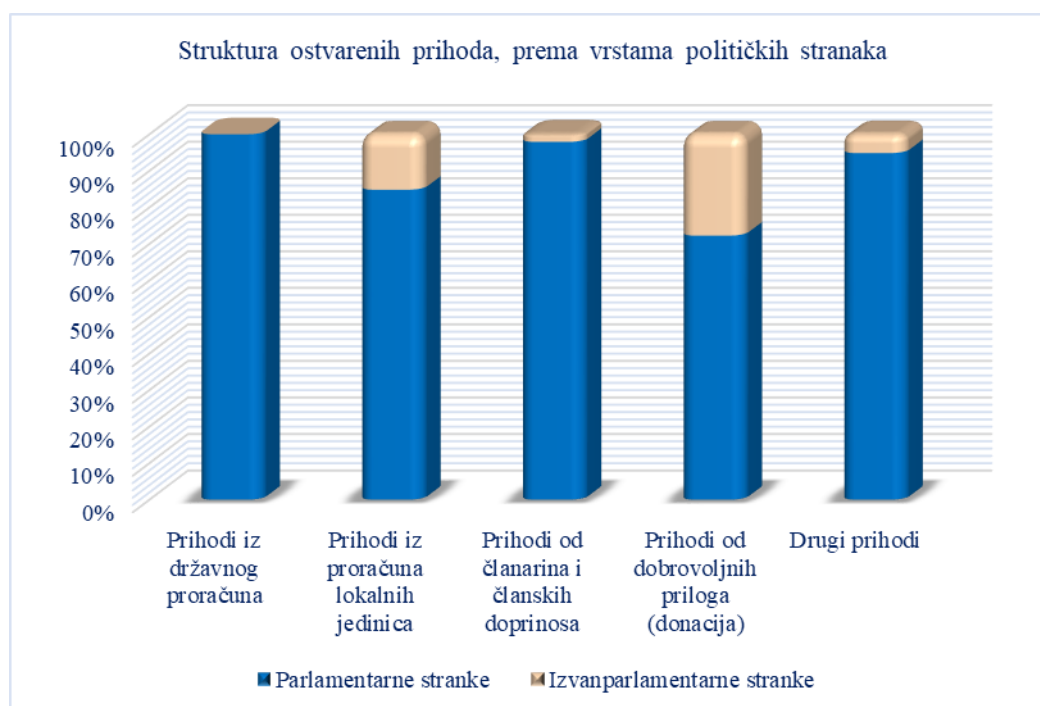
Redni broj	Politička stranka	P/IP*	Prihodi iz državnog proračuna	Prihodi iz proračuna lokalnih jedinica	Prihodi od članarina i članskih doprinosa	Prihodi od dobrovoljnih priloga (donacija)	Drugi prihodi	Ukupno	Udjel u %
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
31.	Narodna stranka – REFORMISTI (REFORMISTI)	P	58.752,82	41.137,31	10.260,66	240,00	2.027,81	112.418,60	0,7
32.	Nezavisna lista mladih (NLM)	IP	0,00	21.811,75	0,00	0,00	0,00	21.811,75	0,1
33.	Nezavisna lista Stipe Petrina (NLSP)	IP	0,00	42.582,09	0,00	0,00	0,09	42.582,18	0,3
34.	Nezavisna platforma Sjevera (NPS)	IP	0,00	23.030,32	0,00	0,00	0,10	23.030,42	0,1
35.	Nezavisni	IP	0,00	30.798,24	0,00	0,00	1,59	30.799,83	0,2
36.	Nova ljevica (NL)	P	58.752,82	30.304,91	1.783,71	4.417,48	0,00	95.258,92	0,6
37.	Odlučnost i pravednost (OIP)	P	0,00	0,00	7.626,64	19.021,28	0,74	26.648,66	0,2
38.	Primorsko goranski savez (PGS)	IP	0,00	50.307,27	4.450,95	1.275,45	261,29	56.294,96	0,4
39.	Radnička fronta (RF)	P	58.752,82	700,00	4.906,15	1.026,00	1.932,94	67.317,91	0,4
40.	Samostalna demokratska srpska stranka (SDSS)	P	165.576,12	105.782,80	36.910,54	0,00	546,52	308.815,98	2,0
41.	Socijaldemokratska partija Hrvatske (SDP)	P	1.896.113,68	881.591,39	228.891,05	16.494,53	542.704,50	3.565.795,15	22,7
42.	Srđ je Grad (SJG)	IP	0,00	23.492,42	171,87	993,40	0,02	24.657,71	0,2
43.	Stjepan Kožić – nezavisna lista (SKNL)	IP	0,00	79.659,63	0,00	3.951,18	77,66	83.688,47	0,5
44.	Stranka demokratske akcije Hrvatske (SDA Hrvatske)	IP	0,00	0,00	0,00	0,00	34.481,87	34.481,87	0,2
45.	Unija Kvarnera (UNIJA)	IP	0,00	21.969,00	0,00	0,00	43,00	22.012,00	0,1
46.	Zagreb je naš!	IP	0,00	140.000,00	10.677,43	41.967,80	20,16	192.665,39	1,2
47.	Željko Kerum – Hrvatska građanska stranka (HGS)	IP	0,00	46.010,88	0,00	1.054,63	15,58	47.081,09	0,3
Ukupno			8.054.475,55	5.190.572,53	1.488.085,56	255.772,75	703.266,98	15.692.173,37	100,0

* Oznaka za vrstu političke stranke, i to: P za parlamentarnu političku stranku te IP za izvanparlamentarnu političku stranku.

U grafičkom prikazu broj 5 daje se struktura ostvarenih prihoda političkih stranaka za 2023., a u grafičkom prikazu broj 6 struktura ostvarenih prihoda, prema vrstama političkih stranaka.

Grafički prikaz broj 5

Grafički prikaz broj 6

Iz grafičkih prikaza vidljivo je da kod političkih stranaka najveći udjel u ukupnim prihodima imaju prihodi iz državnog proračuna i proračuna lokalnih jedinica te da su značajniji prihodi parlamentarnih političkih stranaka.

Prihodi iz državnog proračuna ostvareni u iznosu od 8.054.475,55 eura u cijelosti se odnose na prihode za financiranje redovnog poslovanja političkih stranaka. Ostvareni su u skladu s odredbom članka 6., stavka 1. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu, prema kojoj pravo na redovito godišnje financiranje iz sredstava državnog proračuna imaju političke stranke koje su prema konačnim rezultatima izbora dobile zastupničko mjesto u Hrvatskom saboru i nezavisni zastupnici. U skladu s odredbama članka 7. i 10. navedenog Zakona, Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav Hrvatskog sabora donio je u prosincu 2022. te ožujku i srpnju 2023. odluke o raspoređivanju sredstava za rad političkih stranaka i nezavisnih zastupnika (Narodne novine 146/22, 37/23 i 73/23), prema kojima je dio sredstava za rad političkih stranaka i nezavisnih zastupnika u 2023. osiguran u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2023., od čega se na političke stranke odnosi 8.054.475,55 eura (za 146 zastupničkih mjesta u Hrvatskom saboru). Sredstva su tromjesečno (u siječnju, travnju, srpnju i listopadu 2023.) doznačavana na središnje račune političkih stranaka za redovno poslovanje.

Prihodi iz proračuna lokalnih jedinica ostvareni u iznosu od 5.190.572,53 eura odnose se na sredstva koja su lokalne jedinice rasporedile političkim strankama za financiranje redovnog rada u iznosu od 5.174.560,20 eura te naknadu troškova izborne promidžbe (*za prijevremene lokalne izbore za članove predstavničkih tijela gradova Čabra, Orahovice i Varaždina te općina Čeminac, Gradina, Kali i Kukljica, kao i za izbor predstavnika u vijeća mjesnih odbora gradova Pazina, Poreča i Trogira*) u iznosu od 16.012,33 eura.

Prihodi za financiranje redovnog rada ostvareni su na temelju odredaba Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu te odluka lokalnih jedinica o financiranju političkih stranaka iz njihovih proračuna. Prema odredbama članka 6. i 7. navedenog Zakona, pravo na redovito godišnje financiranje iz sredstava proračuna jedinice samouprave imaju političke stranke koje su prema konačnim rezultatima izbora dobile mjesto člana u predstavničkom tijelu jedinice samouprave i nezavisni vijećnici na način da se utvrdi jednaki iznos sredstava za svakog člana u predstavničkom tijelu jedinice samouprave, tako da pojedinoj političkoj stranci koja je bila predlagatelj liste pripadaju sredstva razmjerna broju dobivenih mjesta članova u predstavničkom tijelu jedinice samouprave prema konačnim rezultatima izbora za članove predstavničkog tijela jedinice samouprave. Odluku o raspoređivanju sredstava iz proračuna lokalne jedinice, prema odredbi članka 10., stavka 3. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu, donosi predstavničko tijelo jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave. Koncem 2023. političke stranke (40) imale su 5 768 članova u predstavničkim tijelima lokalnih jedinica.

Naknada troškova izborne promidžbe ostvarena je na temelju Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu i Odluke Vlade Republike Hrvatske o visini naknade troškova izborne promidžbe za izbor članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave (Narodne novine 41/21). Prema spomenutoj Odluci, pravo na naknadu troškova izborne promidžbe imaju političke stranke koje na izborima za članove predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave dobiju najmanje jednog člana predstavničkog tijela, a naknada troškova izborne promidžbe isplaćuje se na poseban račun političke stranke otvoren za financiranje troškova izborne promidžbe. Nakon objave izvješća Državnog izbornog povjerenstva o nadzoru poštivanja odredaba Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu koje se odnose na izbornu promidžbu, sredstva su doznačavana na posebne račune političkih stranaka (*HDZ, HSS, Možemo!, REFORMISTI, SDP*) otvorene za financiranje troškova izborne promidžbe.

Prihodi od članarina i članskih doprinosa ostvareni su u iznosu od 1.488.085,56 eura. Članarina odnosno članski doprinos je, prema odredbi članka 2., točke 7. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma, redoviti novčani iznos što ga član političke stranke plaća političkoj stranci na način i pod uvjetima utvrđenim statutom ili drugim aktom političke stranke. Prihode od članarina i članskih doprinosa ostvarilo je 25 političkih stranaka (16 parlamentarnih i devet izvanparlamentarnih), a nisu ih ostvarile 22 političke stranke (deset parlamentarnih i 12 izvanparlamentarnih).

Prema odredbama članka 2., točke 8. i članka 4., stavka 1. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma, političke stranke mogu stjecati dobrovoljne priloge (donacije), koje čine povremene ili redovite uplate kojima fizičke ili pravne osobe dobrovoljno daju novac, odnosno pružaju usluge ili daju proizvode bez naplate, političkoj stranci za njezin politički rad, odnosno za financiranje izborne promidžbe. Prema podacima iz izvještaja o prihodima i rashodima za 2023., političke stranke ostvarile su **prihode od dobrovoljnih priloga (donacija)** u iznosu od 255.772,75 eura, a prema izvješćima o primljenim donacijama za potporu političkog djelovanja u iznosu od 255.765,15 eura. Razlika u iznosu od 7,60 eura odnosi se na prihode ostvarene temeljem mjera utvrđenih Uredbom o otklanjanju poremećaja na domaćem tržištu energije (do travnja 2023. – Narodne novine 104/22, 106/22, 121/22 i 156/22; od travnja 2023. – Narodne novine 31/23, 74/23, 107/23, 122/23, 32/24, 104/24 i 132/24)⁶ u iznosu od 6,28 eura (*HDS*); ispravak izvješća o primljenim donacijama za financiranje redovne političke aktivnosti političke stranke (*HSU*) tijekom obavljanja revizije (rujan 2024.) u iznosu od 1,32 eura (*umanjenje za 18,32 eura odnosno donaciju iznad zakonom dozvoljenog iznosa te iskazivanje donacije u naravi primljene u siječnju 2023. u iznosu od 17,00 eura*). Ostvareni prihodi od dobrovoljnih priloga (donacija) u iznosu od 255.765,15 eura odnose se na primljene dobrovoljne priloge (donacije) u novcu u iznosu od 253.845,58 eura i u proizvodima ili uslugama u vrijednosti od 1.919,57 eura. Političke stranke su u 2023. primile dobrovoljne priloge (donacije) od 1 796 fizičkih osoba u iznosu od 199.457,50 eura te 23 pravne osobe u iznosu od 56.307,65 eura.

Drugi prihodi ostvareni u iznosu od 703.266,98 eura odnose se, između ostalog, na prihode od imovine (*prodaje te zakup i iznajmljivanje poslovnih prostora, kamate i tečajne razlike*); prihode od subvencije cijene električne i toplinske energije prema Uredbi o otklanjanju poremećaja na domaćem tržištu energije; otpis obveza (*na temelju odluke popisnog povjerenstva o otpisu obveza prema dobavljačima radi zastare i prestanka poslovanja ili nakon provedenog usklađivanja obveza*); sudjelovanje političkih stranaka – koalicijskih partnera u troškovima izborne promidžbe te prihode od prodaje stanova na kojima je postojalo stanarsko pravo.

Rashodi

Prema podacima iz izvještaja o prihodima i rashodima za 2023., revizijom obuhvaćene političke stranke ostvarile su ukupne rashode u iznosu od 12.522.269,15 eura, a odnose se na rashode za zaposlene u iznosu od 3.724.021,67 eura, rashode za promidžbu i informiranje u iznosu od 1.438.850,26 eura, druge materijalne rashode u iznosu od 6.436.784,33 eura, rashode amortizacije u iznosu od 204.572,82 eura, financijske rashode u iznosu od 146.194,62 eura, rashode za donacije (pomoći) u iznosu od 133.834,41 euro te druge rashode u iznosu od 438.011,04 eura.

Parlamentarne političke stranke ostvarile su ukupne rashode u iznosu od 11.698.950,74 eura ili 93,4 %, a izvanparlamentarne političke stranke u iznosu od 823.318,41 euro ili 6,6 % ukupno ostvarenih rashoda prema podacima iz spomenutih izvještaja o prihodima i rashodima.

⁶ Ministarstvo financija je 18. siječnja 2023. donijelo Uputu neprofitnim organizacijama o načinu evidentiranja rashoda za električnu i toplinsku energiju sukladno Uredbi o otklanjanju poremećaja na domaćem tržištu energije, u kojoj su navedeni primjeri evidentiranja zaprimljenih računa za električnu i toplinsku energiju.

S obzirom na to da su ukupni prihodi političkih stranaka za 2023. iznosili 15.692.173,37 eura, a ukupni rashodi 12.522.269,15 eura, višak prihoda na koncu 2023. iznosi 3.169.904,22 eura (37 političkih stranaka iskazalo je višak prihoda u iznosu od 3.403.999,21 euro, a deset manjak prihoda u iznosu od 234.094,99 eura). Manjak prihoda političke stranke podmirile su iz viška prihoda prenesenih iz prethodnih godina ili su ga planirale podmiriti u sljedećem razdoblju.

U tablici u nastavku daju se podaci o ostvarenim rashodima revizijom obuhvaćenih političkih stranaka za 2023., prema vrstama.

Tablica broj 3

Ostvareni rashodi političkih stranaka za 2023., prema vrstama

u eurima

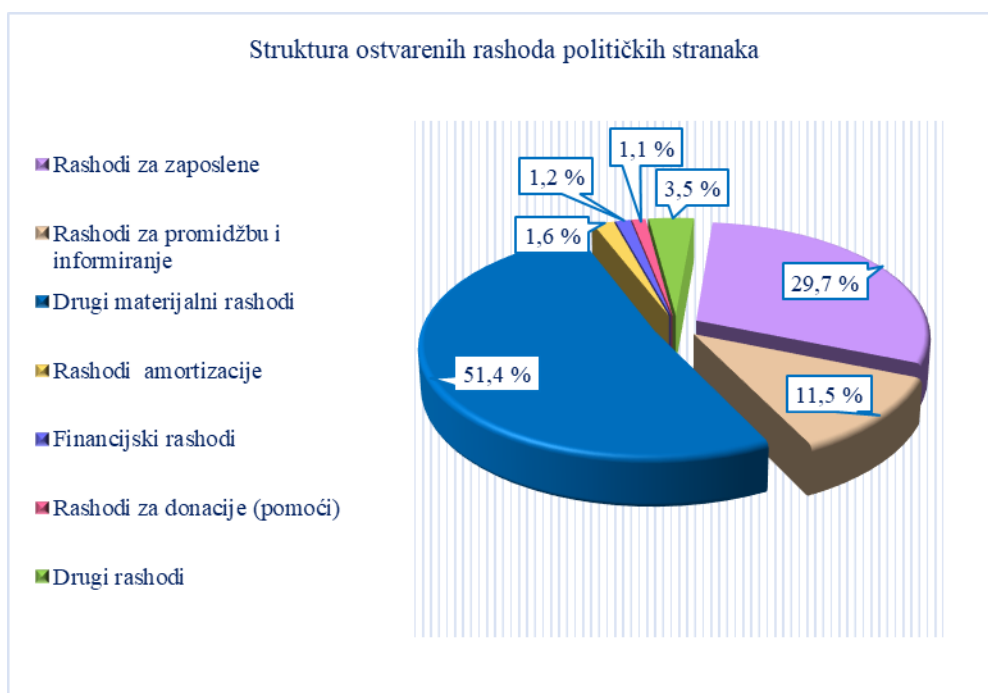
Redni broj	Politička stranka	P/IP*	Broj zaposlenih		Rashodi za zaposlene	Materijalni rashodi		Rashodi amortizacije	Financijski rashodi	Rashodi za donacije (pomoći)	Drugi rashodi	Ukupno	Udjel u %	Višak/ manjak prihoda**
			početkom 2023.	koncem 2023.		Rashodi za promidžbu i informiranje	Drugi materijalni rashodi							
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Akcija mladih (AM)	IP	2	2	19.541,32	506,61	15.039,82	2.397,15	301,87	400,00	25,00	38.211,77	0,3	6.122,02
2.	Bandić Milan 365 – Stranka rada i solidarnosti u stečaju (365 Stranka rada i solidarnosti u stečaju)	IP	0	0	0,00	117.526,05	14.564,56	3.933,80	40.476,55	0,00	1.493,15	177.994,11	1,4	-113.843,38
3.	Blok za Hrvatsku (Blok)	P	1	1	4.421,81	0,00	39.245,41	1.798,52	306,98	1.200,00	0,00	46.972,72	0,4	6.439,18
4.	Centar	P	2	2	44.581,18	30.380,96	145.530,42	2.081,24	596,67	300,00	0,00	223.470,47	1,8	42.513,69
5.	Dalija Orešković i ljudi s imenom i prezimenom (DO i SIP)	P	1	0	1.035,30	0,00	3.859,60	0,00	315,41	0,00	0,00	5.210,31	0,0	53.566,42
6.	Damir Bajs Nezavisna lista (Damir Bajs NL)	P	0	0	0,00	0,00	1.473,22	0,00	59,72	0,00	0,00	1.532,94	0,0	11.916,09
7.	Demokratski HSS (DHSS)	IP	1	1	4.442,87	10.693,05	13.698,38	1.299,75	248,94	0,00	0,00	30.382,99	0,2	-4.152,58
8.	Domovinski pokret (DP)	P	11	11	225.068,79	225.256,48	308.018,87	5.284,00	2.926,35	5.320,34	9.680,10	781.554,93	6,2	117.939,76
9.	Dubrovačka stranka (DUSTRA)	IP	0	0	0,00	0,00	9.180,38	260,48	218,99	0,00	0,00	9.659,85	0,1	4.026,40
10.	Dubrovački demokratski sabor (DDS)	IP	0	0	0,00	4.055,63	6.463,73	439,26	171,93	0,00	0,00	11.130,55	0,1	15.109,54
11.	Duspara Mirko – Nezavisna lista (Duspara Mirko – NL)	IP	0	0	0,00	2.834,75	12.062,34	929,97	163,73	11.069,08	0,00	27.059,87	0,2	15.616,47
12.	Fokus	P	1	1	32.684,90	59.334,82	50.392,77	1.188,50	1.219,76	0,00	0,00	144.820,75	1,2	18.040,99
13.	Građansko-liberalni savez (Glas)	P	1	1	20.709,96	778,06	20.992,62	0,00	269,55	0,00	80,00	42.830,19	0,3	36.049,79
14.	HRAST – Pokret za uspješnu Hrvatsku	P	0	0	0,00	30.726,07	34.663,99	307,11	239,21	0,00	0,00	65.936,38	0,5	-12.373,22
15.	Hrvatska demokratska zajednica (HDZ)	P	66	64	1.330.610,19	498.178,25	2.402.581,98	99.799,67	29.135,19	57.330,46	192.568,72	4.610.204,46	36,8	1.699.934,04
16.	Hrvatska demokričanska stranka (HDS)	P	0	0	0,00	6.297,50	36.375,46	272,76	303,64	0,00	0,00	43.249,36	0,3	14.312,81
17.	Hrvatska konzervativna stranka (HKS)	P	0	0	0,00	7.908,48	52.352,44	2.152,47	110,96	800,00	963,33	64.287,68	0,5	63.505,56
18.	Hrvatska narodna stranka – liberalni demokrati (HNS)	P	2	2	25.077,70	19.505,25	111.178,00	1.125,60	1.984,08	1.077,50	1.722,66	161.670,79	1,3	60.890,15
19.	Hrvatska seljačka stranka (HSS)	P	7	5	93.215,54	10.737,57	139.137,29	3.693,43	1.956,58	150,00	2.308,07	251.198,48	2,0	21.335,24
20.	Hrvatska socijalno-liberalna stranka (HSLs)	P	4	4	45.471,56	9.080,53	99.991,70	1.101,22	823,48	396,30	2.646,77	159.511,56	1,3	24.038,28
21.	Hrvatska stranka prava (HSP)	IP	1	2	20.182,39	12.219,22	30.234,26	1.829,76	673,68	100,00	6.836,57	72.075,88	0,6	-5.069,28
22.	Hrvatska stranka umirovljenika (HSU)	P	1	1	15.171,23	10.633,55	158.771,33	3.201,46	1.119,71	200,00	9.687,66	198.784,94	1,6	-33.992,65
23.	Hrvatski demokratski savez Slavonije i Baranje (HDSSB)	P	0	0	0,00	225,00	35.119,65	4.079,63	390,26	16.052,28	3.840,75	59.707,57	0,5	-1.930,87

Redni broj	Politička stranka	P/IP*	Broj zaposlenih		Rashodi za zaposlene	Materijalni rashodi		Rashodi amortizacije	Financijski rashodi	Rashodi za donacije (pomoci)	Drugi rashodi	Ukupno	Udjel u %	Višak/manjak prihoda**
			početkom 2023.	koncem 2023.		Rashodi za promidžbu i informiranje	Drugi materijalni rashodi							
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
24.	Hrvatski suverenisti	P	0	0	0,00	17.044,93	36.258,58	1.576,87	405,45	500,00	4.139,92	59.925,75	0,5	14.042,89
25.	Istarska stranka umirovljenika – Partito Istriano dei pensionati (ISU – PIP)	IP	0	0	0,00	0,00	12.191,22	479,73	272,48	0,00	0,00	12.943,43	0,1	3.696,49
26.	Istarski demokratski sabor (IDS)	P	8	8	162.562,70	12.685,82	231.023,46	5.486,93	2.019,54	0,00	0,00	413.778,45	3,3	38.193,40
27.	Ključ Hrvatske (Ključ)	IP	1	1	10.319,25	389,24	6.406,48	398,20	220,27	0,00	0,00	17.733,44	0,1	6.318,70
28.	LiPO	IP	0	0	0,00	0,00	4.860,48	475,42	150,31	0,00	400,00	5.886,21	0,0	15.679,30
29.	Most	P	15	9	317.333,21	63.032,55	264.243,65	12.407,20	1.965,56	3.367,36	15.303,76	677.653,29	5,4	23.159,83
30.	Možemo! – politička platforma (Možemo!)	P	5	8	140.336,51	35.345,30	91.645,09	1.141,70	1.019,25	0,00	235,54	269.723,39	2,2	110.624,91
31.	Narodna stranka – REFORMISTI (REFORMISTI)	P	3	3	31.814,24	16.417,52	62.108,81	497,57	1.122,22	0,00	481,64	112.442,00	0,9	-23,40
32.	Nezavisna lista mladih (NLM)	IP	0	0	0,00	0,00	11.767,21	0,00	208,43	0,00	451,81	12.427,45	0,1	9.384,30
33.	Nezavisna lista Stipe Petrina (NLSP)	IP	0	0	0,00	784,60	22.785,40	1.271,57	172,18	0,00	0,12	25.013,87	0,2	17.568,31
34.	Nezavisna platforma Sjevera (NPS)	IP	1	1	7.988,79	1.320,00	6.310,86	0,00	140,96	0,00	1.330,54	17.091,15	0,1	5.939,27
35.	Nezavisni	IP	0	0	0,00	12.970,01	9.245,13	0,00	147,45	767,42	0,00	23.130,01	0,2	7.669,82
36.	Nova ljevica (NL)	P	0	0	0,00	4.530,00	68.333,11	1.077,02	188,17	500,00	0,00	74.628,30	0,6	20.630,62
37.	Odlučnost i pravednost (OIP)	P	0	2	15.359,03	8.930,44	43.326,15	0,00	374,43	0,00	0,00	67.990,05	0,5	-41.341,39
38.	Primorsko goranski savez (PGS)	IP	1	1	14.561,02	3.813,42	26.151,41	239,76	387,77	0,00	0,00	45.153,38	0,4	11.141,58
39.	Radnička fronta (RF)	P	1	1	8.938,79	7.163,72	10.676,09	135,11	299,52	0,00	2.679,52	29.892,75	0,2	37.425,16
40.	Samostalna demokratska srpska stranka (SDSS)	P	6	6	120.869,74	21.210,41	137.743,88	8.459,65	2.479,34	28.933,12	0,00	319.696,14	2,6	-10.880,16
41.	Socijaldemokratska partija Hrvatske (SDP)	P	48	45	909.754,62	149.645,62	1.491.160,83	30.004,26	47.105,46	4.630,55	179.975,75	2.812.277,09	22,5	753.518,06
42.	Srđ je Grad (SJG)	IP	1	1	5.318,48	1.888,69	12.015,08	0,00	291,10	740,00	0,00	20.253,35	0,2	4.404,36
43.	Stjepan Kožić – nezavisna lista (SKNL)	IP	0	0	0,00	2.682,50	18.829,89	732,50	282,57	0,00	0,00	22.527,46	0,2	61.161,01
44.	Stranka demokratske akcije Hrvatske (SDA Hrvatske)	IP	0	0	0,00	0,00	43.868,47	651,02	450,44	0,00	0,00	44.969,93	0,4	-10.488,06
45.	Unija Kvarnera (UNIJA)	IP	1	1	11.585,00	253,00	9.193,00	614,00	193,00	0,00	1,00	21.839,00	0,2	173,00
46.	Zagreb je naš!	IP	5	6	84.926,81	21.864,66	58.213,95	941,78	734,67	0,00	0,07	166.681,94	1,3	25.983,45
47.	Željko Kerum – Hrvatska građanska stranka (HGS)	IP	1	0	138,74	0,00	17.497,88	806,75	1.550,81	0,00	1.158,59	21.152,77	0,2	25.928,32
Ukupno			198	190	3.724.021,67	1.438.850,26	6.436.784,33	204.572,82	146.194,62	133.834,41	438.011,04	12.522.269,15	100,0	3.169.904,22

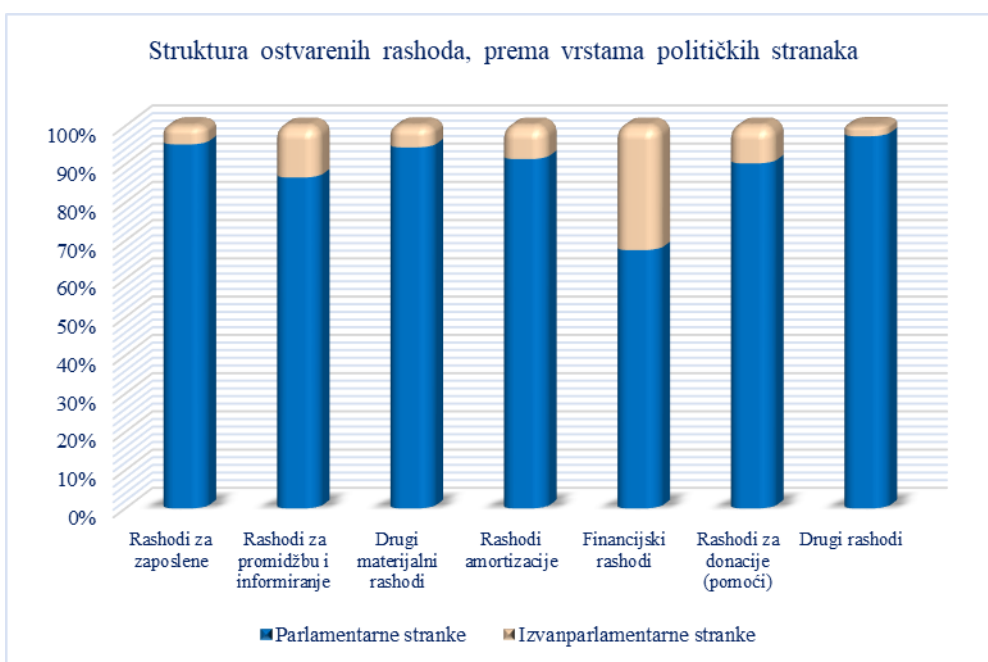
* Oznaka za vrstu političke stranke, i to: P za parlamentarnu političku stranku te IP za izvanparlamentarnu političku stranku.

** Višak/manjak prihoda utvrđen je kao razlika ukupnih prihoda (Tablica broj 2, stupac 8) i ukupnih rashoda (Tablica broj 3, stupac 12).

U grafičkom prikazu broj 7 daje se struktura ostvarenih rashoda političkih stranaka za 2023., a u grafičkom prikazu broj 8 struktura ostvarenih rashoda, prema vrstama političkih stranaka.

Grafički prikaz broj 7

Grafički prikaz broj 8

Iz grafičkih prikaza vidljivo je da kod političkih stranaka najveći udjel u ukupnim rashodima imaju materijalni rashodi (*rashodi za promidžbu i informiranje te drugi materijalni rashodi*) i rashodi za zaposlene te da su znatnije ostvareni rashodi parlamentarnih političkih stranaka.

Rashodi za zaposlene ostvareni u iznosu od 3.724.021,67 eura odnose se na plaće zaposlenika političkih stranaka. Početkom 2023. političke stranke su imale 198 zaposlenika, a koncem 2023. imaju 190 zaposlenika (*parlamentarne političke stranke 174; izvanparlamentarne političke stranke 16*). Odnose se na rashode za brutoplaće za redovan rad, doprinose na plaće te druge rashode za zaposlene (*božićnice, jubilarne nagrade, regres, darove djeci zaposlenika, otpremnine, potpore u slučaju smrti člana uže obitelji i bolesti*). Plaće su obračunane u skladu s unutarnjim aktima političkih stranaka te propisima koji uređuju obračun i isplatu plaća i drugih naknada zaposlenima.

Rashodi za promidžbu i informiranje u iznosu od 1.438.850,26 eura ostvareni su za redovno poslovanje političkih stranaka u iznosu od 1.164.108,73 eura; usluge produkcije audiovizualnih djela za izbornu promidžbu na izborima gradonačelnika Grada Zagreba iz 2017. u iznosu od 117.526,05 eura (*novčano potraživanje isplate utuženog iznosa prema presudi Trgovačkog suda u Zagrebu iz studenoga 2022., evidentirano u poslovnim knjigama i iskazano u financijskim izvještajima za 2023. s obzirom na pravomoćnost presude – 365 Stranka rada i solidarnosti u stečaju*); prijevremene izbore za članove predstavničkih tijela lokalnih jedinica (*u gradovima Čabru, Orahovici i Varaždinu te općinama Gradina, Kukljica i Čeminac – HDZ, HNS, HSS, Hrvatski suverenisti, Most, REFORMISTI, SDSS, SDP*) održane tijekom 2023. u iznosu od 95.353,21 euro; izbor članova vijeća gradskih četvrti i kotareva i mjesnih odbora (*u gradovima Bjelovaru, Crikvenici, Čakovcu, Donjoj Stubici, Bujama, Karlovcu, Kninu, Korčuli, Lepoglavi, Lipovljanima, Novskoj, Obrovcu, Pazinu, Poreču, Pregradi, Prelogu, Rijeci, Sisku, Splitu, Šibeniku, Trogiru, Velikoj Gorici, Vinkovcima te Općini Punat – HDZ, HSL, IDS, Možemo!, NPS, SDP, UNIJA*) u iznosu od 61.011,21 euro te druge rashode za promidžbu i informiranje u iznosu od 851,06 eura. Ostvareni rashodi za promidžbu i informiranje, između ostalog, odnose se na nabavu promidžbenog materijala (*kape, kemijske olovke, majice, rokovnici, kalendari, plakati*); usluge oglašavanja putem elektroničkih i tiskanih medija (*na televiziji, radiju i web-portalima, promidžbene poruke te Facebook oglašavanje*); usluge fotografiranja; nastupe izvođača i naknadu za emitiranje i reemitiranje autorskih glazbenih djela i izvedaba umjetnika izvođača; reprezentaciju; zakup javnih površina; grafičke i tiskarske usluge (*obrada i tisak promotivnog materijala*); usluge telefona i pošte; usluge istraživanja i ispitivanja javnog mnijenja te organizaciju obrade medijskih objava u tisku, monitoring i *press clipping*.

Drugi materijalni rashodi ostvareni u iznosu od 6.436.784,33 eura odnose se na rashode za reprezentaciju (*redovno poslovanje političkih stranaka, obilježavanje značajnih državnih blagdana i obljetnica, sastanci i sjednice tijela i organizacijskih jedinica političkih stranaka*); intelektualne i osobne usluge (*između ostalog, strateško i komunikacijsko savjetovanje, treninge za medije/odnose s javnošću i strateško usmjerenje političke stranke, usluge digitalne promocije i savjetovanja, usluge istraživanja javnog mnijenja, usluge praćenja medijskih sadržaja, ugovore o djelu za pomoćne poslove usklađivanja baze članstva, obavljanje financijsko-računovodstvenih poslova, usluge studentskih servisa za administrativne poslove, uređivanje društvenih mreža, odvjetničke i knjigovodstvene usluge*); usluge telefona, pošte i prijevoza; usluge tekućeg i investicijskog održavanja (*zakup servera, održavanje računovodstvenog programa, popravak sustava grijanja, dizala i drugo*); zakupnine i najamnine (*zakup poslovnih prostora za redovne i druge aktivnosti političke stranke, zakup javnih površina, najam opreme i vozila u službene svrhe za prijevoz članova*); naknade troškova zaposlenima (*prijevoz zaposlenika na posao i s posla, troškovi službenih putovanja, korištenje privatnog automobila u službene svrhe*); naknade drugim osobama izvan radnog odnosa (*ugovori o djelu i autorski honorari, naknade troškova službenih putovanja*); uredski materijal i druge materijalne rashode (*materijal i sredstva za čišćenje i održavanje te drugi materijal*); energiju (*gorivo, plin i električna energija, režijski troškovi za poslovne prostore u zakupu*); komunalne usluge (*opskrba vodom, odlaganje otpada i druge naknade, pričuva za poslovne prostore u zakupu*); računalne usluge (*preventivno održavanje, operativno vođenje IT sustava, održavanje mrežnih stranica*) te druge nespomenute materijalne rashode (*između ostalog, sitni inventar, zaštitarske usluge, članarine, tehnički pregled, premije osiguranja*).

Rashodi amortizacije ostvareni u iznosu od 204.572,82 eura odnose se na obračunanu amortizaciju za građevinske objekte, računalnu opremu, uredski namještaj i opremu, komunikacijske uređaje, vozila i drugu imovinu u vlasništvu političkih stranaka. Obračun amortizacije proveden je prema odredbama Pravilnika o neprofitnom računovodstvu i računskom planu.

Financijski rashodi ostvareni u iznosu od 146.194,62 eura odnose se na bankarske usluge i usluge platnog prometa (*za potrebe redovnog poslovanja političkih stranaka, financiranja troškova izborne promidžbe za prijevremene lokalne izbore članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te izbore članova vijeća gradskih četvrti i kotareva i mjesnih odbora*), kamate za primljene kredite od poslovnih banaka, zatezne kamate i negativne tečajne razlike.

Rashodi za donacije (pomoći) ostvareni u iznosu od 133.834,41 euro odnose se na dane donacije (pomoći) građanima i kućanstvima te udrugama i drugim interesnim i ugroženim skupinama u okviru planiranih aktivnosti političkih stranaka na temelju zamolbi, zapisnika i odluka, uz koje su priložene ponude i računi/otpremnice koje glase na političku stranku, a prema godišnjim programima rada političkih stranaka te njihovim izmjenama i dopunama.

Drugi rashodi ostvareni u iznosu od 438.011,04 eura, između ostalog, odnose se na neotpisanu vrijednost otuđene i rashodovane dugotrajne imovine, otpis potraživanja na prijedlog popisnog povjerenstva i odluke odgovorne osobe, troškove prekršajnog postupka i plaćene prekršajne kazne zbog nepoštivanja načela ravnopravnosti spolova na izbornim listama (*prema Zakonu o ravnopravnosti spolova, Narodne novine 82/08, 138/12 i 69/17*) te ugovorne kazne i naknade šteta pravnim i fizičkim osobama.

Imovina te obveze i vlastiti izvori

Prema podacima iz bilanci na dan 31. prosinca 2023., ukupna vrijednost imovine te obveza i vlastitih izvora političkih stranaka obuhvaćenih revizijom iskazana je u iznosu od 17.465.157,42 eura. Vrijednosno značajniju vrijednost imovine te obveza i vlastitih izvora u ukupnom iznosu od 16.176.729,33 eura ili 92,6 % iskazale su parlamentarne političke stranke. Izvanparlamentarne političke stranke iskazale su vrijednost imovine te obveza i vlastitih izvora u iznosu od 1.288.428,09 eura ili 7,4 % ukupno iskazane vrijednosti imovine te obveza i vlastitih izvora.

U tablici broj 4 daju se podaci o vrijednosti imovine te obveza i vlastitih izvora političkih stranaka koncem 2023.

Tablica broj 4

Vrijednost imovine te obveza i vlastitih izvora
političkih stranaka koncem 2023.

u eurima

Redni broj	Opis	31. prosinca 2023.	Udjel u %
	1	2	3
1.	Nefinancijska imovina	5.866.211,15	33,6
1.1.	<i>Neproizvedena dugotrajna imovina</i>	485.985,38	2,8
1.2.	<i>Proizvedena dugotrajna imovina</i>	5.372.926,97	30,8
1.3.	<i>Plemeniti metali i ostale pohranjene vrijednosti</i>	3.326,27	0,0
1.4.	<i>Sitni inventar</i>	3.972,53	0,0
2.	Financijska imovina	11.598.946,27	66,4
2.1.	<i>Novac u banci i blagajni</i>	8.269.036,69	47,3
2.2.	<i>Depoziti, jamčevni polozi i potraživanja od zaposlenih, potraživanja za više plaćene poreze i drugo</i>	552.768,26	3,2
2.3.	<i>Zajmovi</i>	38.481,11	0,2
2.4.	<i>Dionice i udjeli u glavnici</i>	83.376,47	0,5
2.5.	<i>Potraživanja za prihode</i>	2.203.817,26	12,6
2.6.	<i>Rashodi budućih razdoblja i nedospjela naplata prihoda</i>	451.466,48	2,6
	Ukupno imovina	17.465.157,42	100,0
3.	Obveze	5.105.471,48	29,2
3.1.	<i>Obveze za rashode</i>	2.504.532,44	14,3
3.2.	<i>Obveze za kredite i zajmove</i>	329.842,52	1,9
3.3.	<i>Odgođeno plaćanje rashoda i prihodi budućih razdoblja</i>	2.271.096,52	13,0
4.	Vlastiti izvori	12.359.685,94	70,8
	Ukupno obveze i vlastiti izvori	17.465.157,42	100,0
	Izvanbilančni zapisi	5.397.089,65	-

Nefinancijska imovina u vrijednosti od 5.866.211,15 eura odnosi se na vrijednost neproizvedene dugotrajne imovine (zemljišta, licence, ulaganja na tuđoj imovini radi prava korištenja) u iznosu od 485.985,38 eura, proizvedene dugotrajne imovine (poslovni objekti, uredska oprema i namještaj, komunikacijska, kao i oprema za održavanje i zaštitu te druge namjene, prijevozna sredstva, ulaganja u računalne programe) u iznosu od 5.372.926,97 euro, plemenite metale i ostale pohranjene vrijednosti (umjetničke slike) u iznosu od 3.326,27 eura te sitni inventar u iznosu od 3.972,53 eura, nakon izvršenog ispravka vrijednosti, a koja je nabavljena tijekom 2023. i prethodnih godina.

U okviru **financijske imovine**, vrijednosno najznačajniji je novac u banci i blagajni, iskazan u iznosu od 8.269.036,69 eura, od čega se 7.226.500,59 eura ili 87,4 % odnosi na parlamentarne, a 1.042.536,10 eura ili 12,6 % na izvanparlamentarne političke stranke. Također, značajna su potraživanja za prihode (između ostalog, potraživanja od lokalnih jedinica za redovito godišnje financiranje, za članarine i članske doprinose te od zakupnika za zakupnine i režijske troškove poslovnih prostora danih u zakup) iskazana u iznosu od 2.203.817,26 eura, od čega se na parlamentarne političke stranke odnosi 2.042.291,03 eura ili 92,7 %, a na izvanparlamentarne 161.526,23 eura ili 7,3 %.

Depoziti, jamčevni polози i potraživanja od zaposlenih te potraživanja za više plaćene poreze i drugo iskazani su u iznosu od 552.768,26 eura, od čega se 538.004,68 eura ili 97,3 % odnosi na parlamentarne političke stranke. Odnose se, između ostalog, na potraživanja u iznosu od 163.303,48 eura iskazana prema prijedlogu Ministarstva financija iz 2011., po kojem se političkoj stranci priznaje 35,0 % od ukupno uplaćenih sredstava na ime otplate stanova na kojima je postojalo stanarsko pravo, na temelju evidencije poslovne banke te dugoročna potraživanja od kupaca za stanove u iznosu od 56.448,83 eura prodane na temelju odredaba Zakona o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo (Narodne novine 43/92 – pročišćeni tekst, 69/92, 87/92, 25/93, 26/93, 48/93, 2/94, 44/94, 47/94 – ispravak, 58/95, 103/95, 11/96, 76/96, 111/96, 11/97 – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 103/97, 119/97, 68/98, 163/98, 22/99, 96/99, 120/00, 94/01 i 78/02) (*SDP*).

Zajmovi tri političke stranke (*DDS, RF, SDSS*) u iznosu od 38.481,11 eura odnose se, između ostalog, na dane zajmove i pozajmice trgovačkom društvu u suvlasništvu političke stranke, fizičkim osobama i članovima političke stranke.

Rashodi budućih razdoblja i nedospjela naplata prihoda iskazani su u iznosu od 451.466,48 eura, od čega se 449.868,51 euro ili 99,6 % odnosi na parlamentarne političke stranke (između ostalog, rashodi budućih razdoblja po izvansudskoj nagodbi o obročnoj otplati duga za usluge izborne promidžbe za lokalne izbore iz prethodnih godina).

Obveze su iskazane u iznosu od 5.105.471,48 eura, od čega se na parlamentarne političke stranke odnosi 4.523.582,94 eura ili 88,6 %, a na izvanparlamentarne 581.888,54 eura ili 11,4 %.

Obveze za rashode u iznosu od 2.504.532,44 eura odnose se na obveze za zaposlene, obveze prema državnom proračunu (65,0 % od naplate prodanih stanova na kojima je postojalo stanarsko pravo), obveze po izvansudskoj nagodbi o obročnoj otplati duga za usluge izborne promidžbe iz prethodnih godina, obveze za materijalne rashode (prema dobavljačima i za financiranje rashoda poslovanja), obveze za financijske rashode te druge nespomenute obveze.

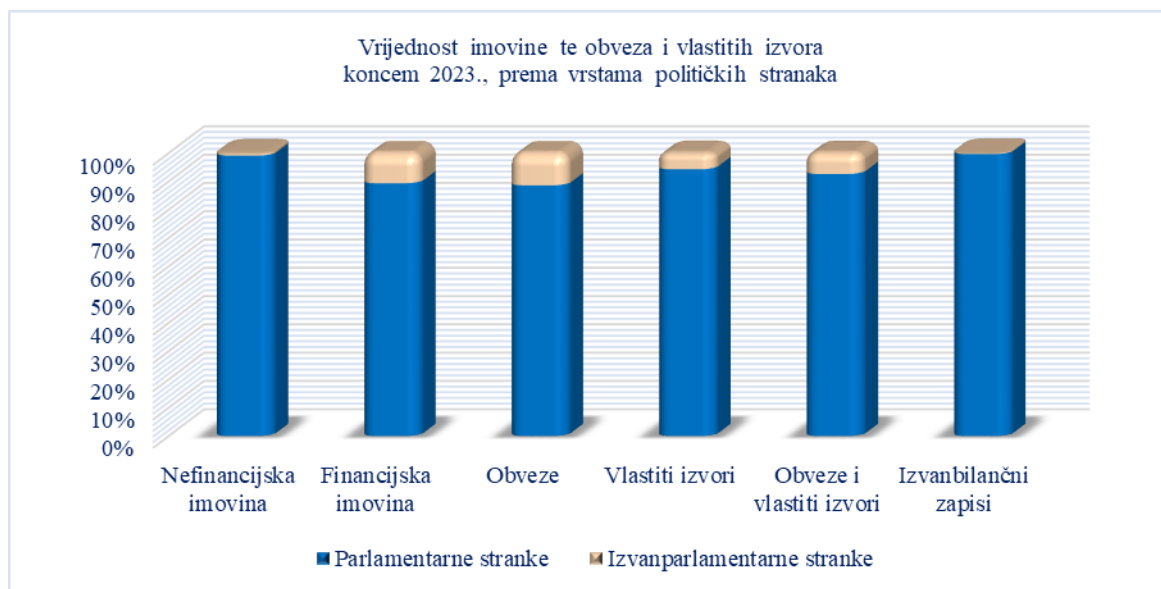
Od ukupno iskazanih obveza za kredite i zajmove u iznosu od 329.842,52 eura, vrijednosno značajnije u iznosu od 324.778,83 eura ili 98,5 % odnose se na tri političke stranke (*HNS, OIP, SDP*), i to za kredite u vezi s financiranjem izborne promidžbe (za izbor zastupnika u Hrvatski sabor i lokalnih izbora iz prethodnih godina) i odobrenim prekoračenjem na računu političke stranke te zajmove od fizičkih osoba.

Odgođeno plaćanje rashoda i prihode budućih razdoblja u iznosu od 2.271.096,52 eura iskazale su 24 političke stranke, a odnose se, između ostalog, na odgođeno priznavanje prihoda od lokalnih jedinica za redovito godišnje financiranje te od članarina i članskih doprinosa, kao i od prodaje stanova na kojima postoji stanarsko pravo.

Vlastiti izvori u iznosu od 12.359.685,94 eura odnose se na višak/manjak prihoda te vlastite izvore, od čega su 11.653.146,39 eura ili 94,3 % iskazale parlamentarne, a 706.539,55 eura ili 5,7 % izvanparlamentarne političke stranke.

Izvanbilančni zapisi u iznosu od 5.397.089,65 eura, između ostalog, odnose se na instrumente osiguranja povrata primljenog okvirnog kredita, zadužnice u svrhu naplate tražbine usluga *leasinga* i naplate tražbina u slučaju nepodmirenja rata zakupa poslovnih prostora, instrumente osiguranja plaćanja primljene od trgovačkog društva u suvlasništvu političke stranke, sudske sporove u tijeku (za počinjeni prekršaj na temelju članka 35. Zakona o ravnopravnosti spolova) te osiguranje ugovora o najmu poslovnog prostora, kao i poslovnoj banci za poslovnu karticu. (365 Stranka rada i solidarnosti u stečaju, HDZ, HNS, HSS, IDS, Most, SKNL, SDA Hrvatske, REFORMISTI, SDP, SDSS).

U grafičkom prikazu broj 9 daje se struktura vrijednosti imovine te obveza i vlastitih izvora koncem 2023., prema vrstama političkih stranaka, iz kojeg je vidljivo da je znatnije iskazana vrijednost imovine te obveza i vlastitih izvora parlamentarnih političkih stranaka.

Grafički prikaz broj 9

Nalaz revizije

Financijskom revizijom političkih stranaka za 2023. utvrđene su nepravilnosti i propusti koje se odnose na djelokrug i unutarnje ustrojstvo, sustav unutarnjih kontrola, planiranje, financijske izvještaje, računovodstveno poslovanje, prihode i rashode te izbornu promidžbu (*detaljnije navedeno u pojedinačnim izvješćima o obavljenoj reviziji političkih stranaka za 2023., u poglavlju III. REVIZIJA ZA 2023., pod naslovom Nalaz za 2023.*).

– **Djelokrug i unutarnje ustrojstvo**

Jedna politička stranka (Ključ), koja je u svojim financijskim izvještajima za 2023. iskazala ukupne prihode iznad 13.272,28 eura te je prema uvidu u Registar političkih stranaka tijekom obavljanja revizije aktivna, do konca rujna 2024. Uredu nije dostavila statut, kao ni druge opće i pojedinačne akte (*između ostalog, pravilnike, odluke, zaključke, zapisnike*) vezane za svoj djelokrug i unutarnje ustrojstvo, sustav unutarnjih kontrola, prihode te rashode. Zbog nemogućnosti pribavljanja dostatnih i primjerenih revizijskih dokaza, Ured nije mogao provjeriti je li poslovanje te političke stranke usklađeno sa zakonima, drugim propisima i unutarnjim aktima (*između ostalog, nije bilo moguće provjeriti primjenu zakona i drugih propisa u vezi s organizacijom političke stranke, pravilnost stjecanja prihoda i ostvarenja rashoda, odnosno provjeriti jesu li financijska sredstva korištena isključivo za ostvarenje ciljeva utvrđenih programom i statutom političke stranke, provedbu značajnijeg dijela naloga i preporuka iz prošle revizije, kao ni pravilnost izvršenja drugih transakcija*).

Prema odredbi članka 53., stavaka 1. i 2. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma, između ostalog, revizija političkih stranaka obavlja se svake kalendarske godine za prethodnu godinu; reviziju političkih stranaka čiji su prihodi i vrijednost imovine, iskazani u godišnjim financijskim izvještajima, manji od 100.000,00 kn (13.272,28 eura), Državni ured za reviziju nije obavezan obavljati, a može je obavljati sukladno svojem planu i programu rada. Nadalje, prema odredbama članka 20. Zakona o Državnom uredu za reviziju, zakonski predstavnik subjekta revizije obavezan je ovlaštenom državnom revizoru staviti na raspolaganje traženu dokumentaciju i informacije za potrebe obavljanja revizije, kao i omogućiti uvid u klasificirane dokumente radi obavljanja revizije. Prema odredbama članka 53., stavka 3. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma, političke stranke (iz stavka 2. ovoga članka) dužne su Državnom uredu za reviziju dostaviti svu traženu dokumentaciju na njegov zahtjev.

Ured je naložio (u dijelu koji se odnosi na obavljanje revizije) postupanje u skladu s odredbama Zakona o Državnom uredu za reviziju te Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma.

– **Sustav unutarnjih kontrola**

Poslovanje neprofitne organizacije (*u ovom slučaju, političke stranke*), prema odredbama članaka 3. i 4. Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, treba se temeljiti na načelu dobrog financijskog upravljanja i kontrola te načelu javnosti i transparentnosti. Financijsko upravljanje i kontrole su sustav unutarnjih kontrola kojima se osigurava, upravljajući rizicima, razumna sigurnost da će se u ostvarivanju ciljeva neprofitne organizacije sredstva koristiti namjenski, etično, ekonomično, djelotvorno i učinkovito; kontrolne aktivnosti temelje se na pisanim pravilima i načelima, postupcima i drugim mjerama koje se uspostavljaju radi ostvarenja ciljeva neprofitne organizacije smanjenjem rizika na prihvatljivu razinu.

Računovodstvene poslove (između ostalog, vođenje poslovnih knjiga te sastavljanje financijskih izvještaja) za političke stranke obavljaju zaposlenici političke stranke ili pravne odnosno fizičke osobe na temelju zaključenih ugovora. Pojedine političke stranke donijele su i unutarnje akte o financijsko-materijalnom poslovanju, a nadzor nad spomenutim poslovanjem, prema statutima političkih stranaka, uglavnom obavlja tijelo političke stranke (nadzorni odbor ili skupština).

Pojedine političke stranke (AM, DHSS, HSP, ISU – PIP, NLSP, PGS, SDA Hrvatske, UNIJA) i nadalje nisu u potpunosti uspostavile učinkovit sustav unutarnjih kontrola, a posljedica slabosti navedenog sustava su revizijom utvrđene nepravilnosti i propusti vezani za planiranje, računovodstveno poslovanje i financijske izvještaje, prihode od članarina i članskih doprinosa (za *Ključ se nije moglo potvrditi je li sustav unutarnjih kontrola dovoljno učinkovit, zbog nemogućnosti pribavljanja dostatnih i primjerenih revizijskih dokaza*). Između ostalog, utvrđeno je da statutom političke stranke nije uređeno tko prati i nadzire materijalno i financijsko poslovanje političke stranke; nadzorni odbor (ili drugo nadležno tijelo) političke stranke nije obavio nadzor poslovanja za 2023. (*nije utvrđen rok za podnošenje izvješća o obavljenom nadzoru, kao ni oblik i sadržaj navedenog izvješća*) ili obavljenim nadzorom nisu uočene slabosti i nepravilnosti u radu političke stranke, a one su revizijom utvrđene u više područja; statutom ni drugim unutarnjim aktom političke stranke nije utvrđeno tko potpisuje odluke donesene na sjednicama predsjedništva političke stranke; unutarnjim aktom političke stranke nije utvrđeno tko ima pravo na korištenje sredstava reprezentacije, kao ni načini i uvjeti njezinog korištenja (*istodobno na ispostavljenim računima za reprezentaciju nisu navedeni razlozi ugošćivanja, kao ni korisnici usluga ili ne sadrže poveznicu s godišnjim programom rada i financijskim planom političke stranke*).

Ured je (nadzornom odboru političke stranke) naložio obaviti (cjeloviti) nadzor poslovanja političke stranke i o navedenom podnositi redovito godišnje izvješće u skladu s odredbama statuta (i unutarnjeg akta) političke stranke, uz preporuku za utvrđivanjem rokova, oblika i sadržaja navedenog izvješća. Preporučio je, u cilju osiguranja pravilnosti u poslovanju, sprječavanja i otklanjanja pogrešaka te osiguranja kvalitete materijalnog i financijskog poslovanja političke stranke, donijeti unutarnje akte kojima će se urediti načini i uvjeti korištenja sredstava reprezentacije. Preporučio je statutom ili drugim unutarnjim aktom političke stranke utvrditi tko potpisuje odluke donesene na sjednicama tijela političke stranke (predsjedništva). Također je, između ostalog, preporučio poduzeti aktivnosti na uspostavljanju učinkovitog sustava unutarnjih kontrola u cilju osiguranja pravilnosti u poslovanju, sprječavanja i otklanjanja pogrešaka te osiguranja kvalitete materijalnog i financijskog poslovanja političke stranke.

Političke stranke su donijele kodeks etike i/ili druge dokumente kojima su uređena pravila ponašanja, sukob interesa te visoki i jasni standardi etičkog ponašanja, a koje trebaju poštivati zaposlenici i članovi političke stranke, posebno članovi političke stranke koji obnašaju javne i političke dužnosti (kod pojedinih političkih stranaka navedeno je utvrđeno statutom).

Također, političke stranke su uspostavile odgovarajući način unutarnje i vanjske komunikacije (između ostalog, javna priopćenja preko društvenih mreža i mrežnih stranica, objava propisanih izvještaja, statuta, planova i drugih dokumenata i informacija o svom poslovanju), poštujući propise kojima je regulirano pravo pristupa informacijama.

– Planiranje

Prema odredbama članaka 4. i 50. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu, političke stranke mogu financijska sredstva koristiti isključivo za ostvarenje ciljeva utvrđenih godišnjim programom rada i financijskim planom.

Političke stranke dužne su do završetka tekuće godine donijeti godišnji program rada i financijski plan za iduću kalendarsku godinu, neovisno o tome vode li dvojno ili jednostavno knjigovodstvo, a političke stranke koje vode dvojno knjigovodstvo dužne su financijski plan za iduću kalendarsku godinu sastaviti u skladu s propisima kojima se uređuje financijsko poslovanje i računovodstvo neprofitnih organizacija.

Prema odredbama članka 5. Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija i članka 12. Pravilnika o sustavu financijskog upravljanja i kontrola te izradi i izvršavanju financijskih planova neprofitnih organizacija, financijski plan neprofitne organizacije sastoji se od plana prihoda i rashoda, plana zaduživanja i otplata te obrazloženja financijskog plana. Spomenutim Pravilnikom, između ostalog, propisani su metodologija izrade financijskog plana, izmjena i dopuna te način i uvjeti izvršavanja financijskog plana. Odredbama članaka 13., 16. i 17. Pravilnika, propisano je da se plan prihoda i rashoda priprema najmanje na razini skupine iz računskog plana za neprofitne organizacije, a prihodi i rashodi planiraju u skladu s računovodstvenim načelom nastanka događaja. Obrazloženje financijskog plana sastoji se od obrazloženja skupina prihoda i rashoda te programa, aktivnosti i projekata, koji se planiraju provoditi u godini za koju se donosi financijski plan; obrazloženje skupina prihoda i rashoda mora sadržavati parametre koji su se koristili kod izračuna potrebnih sredstava za svaku od skupina prihoda i rashoda; obrazloženje programa, aktivnosti i projekata mora sadržavati poveznicu s programom rada i potrebnim sredstvima za njihovu provedbu. U financijskom planu mora biti vidljiv planirani rezultat poslovanja za koji se očekuje da će ga neprofitna organizacija (*u ovom slučaju, politička stranka*) ostvariti na 31. prosinca godine koja prethodi godini za koju se donosi financijski plan. Prema odredbama članka 19. Pravilnika, izmjene i dopune financijskog plana provode se tijekom godine po postupku za donošenje financijskog plana, obvezno se provode u slučaju značajnih odstupanja nastalih prihoda i rashoda u odnosu na planirane, a posebice u slučaju nastanka novih obveza za čije podmirenje sredstva nisu osigurana, odnosno smanjenja prihoda uz čije je ostvarenje vezano podmirenje već nastalih obveza.

Kako bi se omogućilo učinkovito upravljanje i kontrola financijskog poslovanja političke stranke, godišnji program rada treba sadržavati opis glavnih aktivnosti, iznos potrebnih sredstava te izvore financiranja za određeno razdoblje, a financijski plan treba biti usklađen s godišnjim programom rada i mora sadržavati pregled planiranih prihoda i rashoda za tekuću godinu, prema vrstama prihoda i rashoda utvrđenima u računskom planu za neprofitne organizacije.

Političke stranke su godišnji program rada i financijski plan te njihove izmjene i dopune za 2023. dostavljale kao prilog uz godišnji financijski izvještaj, unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja, kako je propisano odredbama članka 52. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumima.

Izmjene i dopune financijskog plana za 2023. dviju političkih stranaka (*DUSTRA, SDA Hrvatske*) nisu usvojila nadležna tijela političkih stranaka. Nadalje je utvrđeno da financijski planovi političkih stranaka sadrže planove prihoda i rashoda, ali kod pojedinih prihoda i rashoda nisu planirani prema računima iz računskog plana; pojedini financijski planovi ne sadrže plan zaduživanja i otplata (*iako su se tijekom 2023. te političke stranke zaduživale*), a pojedini ne sadrže ni obrazloženja financijskog plana, kao ni poveznicu s programom rada i potrebnim sredstvima za njihovu provedbu. Pri znatnijim odstupanjima ostvarenih i planiranih prihoda i rashoda nisu donesene izmjene i dopune financijskog plana, a nije planiran ni rezultat poslovanja za godinu koja prethodi godini za koju se donosi financijski plan (*365 Stranka rada i solidarnosti u stečaju, Blok, Centar, DUSTRA, DDS, Fokus, HGS, HSP, HSU, ISU – PIP, Ključ, NL, NLSP, NPS, OIP, PGS, SJG, UNIJA*).

Ured je, između ostalog, naložio da izmjene i dopune financijskog plana donese nadležno tijelo političke stranke u skladu s odredbama Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija i statuta političke stranke. Naložio je financijskim planom planirati prihode i rashode prema računima iz računskog plana, kao i realno planirati rezultat poslovanja za koji se očekuje da će biti ostvaren 31. prosinca godine koja prethodi godini za koju se financijski plan sastavlja; donositi plan zaduživanja i otplata koji je sastavni dio financijskog plana; u obrazloženju financijskog plana navesti obrazloženja programa, aktivnosti i projekata koji se planiraju provoditi u godini za koju se donosi financijski plan, a obrazloženje programa, aktivnosti i projekata sastaviti na način da sadrži poveznicu s programom rada i potrebnim sredstvima za njihovu provedbu; donositi izmjene i dopune u slučaju značajnijih odstupanja ostvarenih prihoda i rashoda u odnosu na planirane u skladu s odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendum, Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija i Pravilnika o sustavu financijskog upravljanja i kontrola te izradi i izvršavanju financijskih planova neprofitnih organizacija (i unutarnjim aktima političke stranke).

Političkim strankama (Blok, DUSTRA, Fokus, HSLs, HSP, HSU, ISU – PIP, Ključ, NL, NLSP, NPS, OIP, RF) kojima uz ciljeve i planirane aktivnosti u njihovim godišnjim programima rada nisu navedeni izvori financiranja potrebni za njihovu realizaciju, kao ni rashodi prema vrstama utvrđenima računskim planom za neprofitne organizacije, Ured je preporučio uz opis glavnih aktivnosti u godišnjim programima rada navesti planirane rashode prema vrstama utvrđenima računskim planom za neprofitne organizacije te izvore financiranja, kako bi se omogućilo učinkovitije upravljanje i kontrola financijskih sredstava te stvorili preduvjeti da se sredstva koriste isključivo za ostvarenje ciljeva utvrđenih godišnjim programom rada.

Također, političkim strankama (AM, Blok, Fokus, HGS, HSP, OIP, RF) koje ne prate ostvarenje rashoda po aktivnostima utvrđenima godišnjim programom rada te na pojedinim knjigovodstvenim ispravama (računima) nije navedena programska aktivnost na koju se rashod odnosi zbog čega nije moguće utvrditi jesu li sredstva korištena isključivo za ostvarenje ciljeva utvrđenih godišnjim programom rada i financijskim planom, Ured je preporučio praćenje ostvarenja rashoda po aktivnostima utvrđenim godišnjim programom rada, sastaviti izvještaj o izvršenju godišnjeg programa rada te na knjigovodstvenim ispravama (računima) navesti aktivnost na koju se rashod odnosi, što bi omogućilo kontrolu korištenja sredstava za ostvarenje aktivnosti planiranih godišnjim programom rada.

Političkim strankama (DDS, Fokus, HSU, Ključ, SDA Hrvatske, UNIJA) kod kojih je utvrđena neusklađenost planiranih iznosa (prihoda i rashoda) između godišnjeg programa rada i financijskog plana, Ured je preporučio kod donošenja godišnjeg programa rada sredstva za provedbu planiranih aktivnosti uskladiti sa sredstvima utvrđenim financijskim planom, a uz donošenje izmjena financijskog plana donositi i izmjene godišnjeg programa.

– **Financijski izvještaji**

Političke stranke su, prema odredbama članka 52. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendum, obvezne sastavljati godišnje financijske izvještaje za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca te ih, zajedno s propisanim prilogima (godišnji program rada, financijski plan, izvješće o donacijama primljenima tijekom godine), dostaviti Uredu, unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja, u roku od 60 dana od dana isteka izvještajnog razdoblja (*trebalo ih je dostaviti do 29. veljače 2024.*).

Financijske izvještaje i njihove sastavne dijelove političke stranke su sastavile i dostavile Uredu unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja (a pojedine dodatno i/ili ispravljene tijekom obavljanja revizije). Jedna politička stranka obuhvaćena revizijom (Ključ) to nije učinila u propisanom roku (umjesto 29. veljače, financijski izvještaji su dostavljeni 6. ožujka 2024.); odluku o usvajanju financijskih izvještaja političke stranke (DUSTRA) nije donijelo tijelo političke stranke kako je to utvrđeno statutom te političke stranke.

Financijski izvještaji pojedinih političkih stranaka (*AM, Centar, DO i SIP, Fokus, HDSSB, HSP, NPS, RF*) nisu u potpunosti sastavljeni na propisani način, odnosno podaci iskazani u tim financijskim izvještajima nisu točni ni istiniti, kao ni istovjetni podacima evidentiranim u poslovnim knjigama (*točnost, istinitost, pouzdanost i vjerodostojnost financijskih izvještaja za Ključ se nije mogla potvrditi s obzirom na to da Uredu nisu dostavljene poslovne knjige dvojnog knjigovodstva, kao ni druge pomoćne knjige te se iskazani podaci u financijskim izvještajima nisu mogli usporediti/provjeriti*). Između ostalog, u financijskim izvještajima pojedini prihodi, rashodi, imovina te obveze i vlastiti izvori su više/manje iskazani u odnosu na iznose koji su evidentirani u poslovnim knjigama, zbog čega su i podaci o višku/manjku prihoda, kao i o vrijednosti imovine te vlastitih izvora u financijskim izvještajima više/manje iskazani; podaci iskazani u financijskim izvještajima unesenim u informacijski sustav za nadzor financiranja te objavljenim na mrežnim stranicama Državnog izbornog povjerenstva (i mrežnim stranicama političke stranke) razlikuju se od podataka iskazanih u financijskim izvještajima dostavljenim Uredu tijekom obavljanja revizije; ukupna vrijednost imovine te obveza i vlastitih izvora iskazana u bilanci početkom 2023. nije uravnotežena (*najvećim dijelom zbog preračunavanja kuna u eure*); u izvještaju o prihodima i rashodima pogrešno su u stupcu ostvareno u izvještajnom razdoblju iskazani podaci o višku prihoda raspoloživom u sljedećem razdoblju, a dodatni podaci uz navedeni izvještaj o stanju novčanih sredstava i broju zaposlenih nisu točno iskazani.

Odredbom članka 28. Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, propisano je da financijski izvještaji moraju pružiti objektivnu i realnu sliku financijskog položaja i poslovanja neprofitne organizacije te da neprofitna organizacija sastavlja i podnosi financijske izvještaje na razini pravne osobe s uključenim podacima o poslovanju njezinih organizacijskih jedinica. Oblik i sadržaj financijskih izvještaja propisan je Pravilnikom o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija. Prema Uputi o izradi i predaji financijskih izvještaja neprofitnih organizacija za razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca 2023., koju je donijelo Ministarstvo financija u prosincu 2023., Obrazac: BIL-NPF mora biti u potpunosti uravnotežen, što znači da ne smije postojati razlika u iskazanim vrijednostima aktive (Imovina) i pasive (Obveze i Vlastiti izvori) jer i najmanja razlika pri objedinjavanju podataka dovodi do većih neuravnoteženosti.

S obzirom na to da je revizijom uočeno da podaci iskazani u financijskim izvještajima dostavljenim Uredu unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja nisu istovjetni podacima evidentiranim u poslovnim knjigama, skreće se pozornost da je u informacijski sustav za nadzor financiranja potrebno u godišnje financijske izvještaje unositi točne podatke odnosno podatke koji su istovjetni podacima evidentiranim u poslovnim knjigama. Prema odredbi članka 86., stavka 5. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumima, političke stranke, nezavisni zastupnici, nezavisni vijećnici, osobe odgovorne za zastupanje neovisnih lista, nositelji lista grupe birača, kandidati i predstavnici organizacijskog odbora unose podatke u informacijski sustav za nadzor financiranja i odgovorni su za istinitost unesenih podataka.

Bilješke uz financijske izvještaje pojedinih političkih stranaka, između ostalog, ne sadrže detaljniju razradu i dopunu podataka iz bilanci i izvještaja o prihodima i rashodima, pregled ostalih ugovornih obveza po sudskim sporovima u tijeku te razloge zbog kojih je došlo do većih odstupanja u odnosu na ostvarenje prethodne godine (*365 Stranka rada i solidarnosti u stečaju, Centar, DDS, DHSS, DP, HGS, HSLS, HSP, Ključ, SDA Hrvatske*).

Prema odredbama članka 9. Pravilnika o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija, Bilješke su dopuna podataka uz financijske izvještaje, mogu biti opisne, brojčane ili kombinirane, a označavaju se rednim brojevima s pozivom na AOP oznaku izvještaja na koju se odnose. Obvezne Bilješke uz Bilancu jesu pregled ugovornih odnosa i slično koji, uz ispunjenje određenih uvjeta, mogu postati obveza ili imovina (dana kreditna pisma, hipoteke, sporovi na sudu koji su u tijeku...) te pregled stanja i rokova dospijeca dugoročnih i kratkoročnih kredita i zajmova te posebno robnih kredita i financijskih najмова (*leasing*). U Bilješkama uz Izvještaj o prihodima i rashodima potrebno je navesti razloge zbog kojih je došlo do većih odstupanja u odnosu na ostvarenje prethodne godine.

Ured je naložio sastavljati i dostavljati financijske izvještaje s propisanim priložima na način i u roku u skladu s odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma te propisima koji uređuju neprofitno računovodstvo. Naložio je iskazivati potpune i točne podatke u financijskim izvještajima na način da pružaju objektivnu i realnu sliku financijskog položaja i poslovanja političke stranke u skladu s odredbama Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, Pravilnika o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija te važećom Uputom Ministarstva financija za izradu i predaju financijskih izvještaja neprofitnih organizacija. Također, naložio je u Bilješkama uz Bilancu navesti sudske sporove u tijeku, a u Bilješkama uz Izvještaj o prihodima i rashodima navesti razloge zbog kojih je došlo do većih odstupanja u odnosu na ostvarenje prethodne godine u skladu s odredbama Pravilnika o izvještavanju u neprofitnom računovodstvu i Registru neprofitnih organizacija.

– **Računovodstveno poslovanje**

Političke stranke obvezne su voditi poslovne knjige u skladu sa Zakonom o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija te propisima o računovodstvu za neprofitne organizacije.

U području računovodstvenog poslovanja utvrđene su nepravilnosti i propusti kod 22 političke stranke (*Ključ nije Uredu dostavio poslovne knjige dvojnog knjigovodstva, kao ni druge pomoćne evidencije i pripadajuću knjigovodstvenu dokumentaciju za 2023.*), i to u dijelu koji se odnosi na poslovne knjige, evidentiranje i iskazivanje poslovnih događaja, potraživanja te popis imovine i obveza.

Odredbama članaka 12. – 14. Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, propisane su sljedeće poslovne knjige: dnevnik, glavna knjiga i pomoćne knjige; od pomoćnih knjiga obvezno se vode: knjiga dugotrajne i kratkotrajne nefinancijske imovine, knjiga financijske imovine i obveza (potraživanja i obveza, primljenih i izdanih vrijednosnih papira i drugih financijskih instrumenata, potraživanja i obveza po osnovi primljenih zajmova i kredita te danih zajmova), knjiga blagajne, knjiga ulaznih i izlaznih računa te evidencije putnih naloga i korištenja službenih vozila, danih i primljenih jamstava i garancija, kao i druge pomoćne evidencije prema posebnim propisima i svojim potrebama.

Za pojedine političke stranke (*AM, DP, HSP, NPS, PGS*), između ostalog, utvrđeno je da nisu ustrojene propisane poslovne knjige (knjiga financijske imovine i obveza, knjiga dugotrajne i kratkotrajne nefinancijske imovine, analitička evidencija potraživanja o nepodmirenim članarinama i članskim doprinosima), a izravnim raščlanjivanjem stavki glavne knjige nisu osigurani potrebni podaci u vezi s navedenom imovinom i obvezama; iako je u knjizi ulaznih računa svakom ulaznom računu dodijeljen broj, navedeni brojevi u pojedinim slučajevima nisu istovjetni brojevima navedenim u opisu poslovnog događaja u glavnoj knjizi, što otežava njihovu kontrolu; ustrojena evidencija korištenja službenog vozila nije potpuna (u pojedinim slučajevima nije evidentirano korištenje službenog vozila).

Nadalje, u evidenciji dugotrajne nefinancijske materijalne imovine čiji je pojedinačni trošak nabave niži od 464,53 eura (sitni inventar) ne prati se je li sitni inventar zaista u uporabi ili su se stekli uvjeti za njegovo iskniženje iz navedene evidencije (*prodaja, darovanje, drugi način otuđenja ili uništenja*); kronološki redoslijed u evidenciji (elektroničkoj) putnih naloga ne odgovara rednom broju na pojedinim putnim nalogima; na kraju poslovne godine nisu pravilno provedena zaključna knjiženja te nije pravilno utvrđen ni rezultat poslovanja.

Prihodi i rashodi pojedinih političkih stranaka nisu evidentirani u poslovnim knjigama ni iskazani u financijskim izvještajima na računima propisanim računskim planom za neprofitne organizacije ili su poslovni događaji u pojedinim slučajevima evidentirani bez vjerodostojne dokumentacije (između ostalog, novčane kazne za prekršaje, usklađenje/umanjenje dijela obveza prema dobavljačima, za poslove savjetovanja u odnosima s javnošću te predavanja članstvu na temelju ugovora o djelu ne može se potvrditi jesu li i u kojem roku izvršeni, a izvršitelj navedenih poslova nema obvezu izvještavanja o izvršenim ugovorenim poslovima); pojedini računi na temelju kojih je obavljeno evidentiranje poslovnih događaja nisu prethodno ovjereni ni kontrolirani). Rashodi, imovina i obveze, kao ni izvanbilančni zapisi (*sudski sporovi u tijeku i tuđa imovina na korištenju*) pojedinih političkih stranaka nisu evidentirani u poslovnim knjigama ni iskazani u financijskim izvještajima; rashodi (za reprezentaciju, troškove na službenom putu) evidentirani su u poslovnim knjigama na temelju računa dobavljača na kojima nisu navedene aktivnosti na koje se poslovni događaj odnosi (nisu navedeni razlozi ugošćivanja te korisnici usluga reprezentacije, svrha/izvješće sa službenog putovanja) ili su evidentirani bez priloženih računa na temelju izvoda žiroračuna te se ne može potvrditi nastanak poslovnog događaja, kao ni jesu li sredstva korištena za ostvarivanje ciljeva utvrđenih godišnjim programom rada i financijskim planom u skladu s odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumima. Pojedini rashodi (koji se odnose na prethodnu godinu, ali i 2023.) nisu u poslovnim knjigama evidentirani u trenutku nastanka poslovnog događaja; za pojedina putovanja putni nalozi nisu sastavljeni; obračun troškova službenih putovanja i isplata po putnim nalogima obavljena je isti dan kada su i ispostavljeni putni nalozi (iako su pojedina službena putovanja trajala više dana); nisu primijenjene propisane stope za obračun amortizacije; u poslovnim knjigama nisu i/ili nisu točno evidentirani ni u financijskim izvještajima iskazani podaci o manjku/višku prihoda te stanju novčanih sredstava početkom ili koncem godine, potraživanja za prihode iz proračuna od lokalnih jedinica za redovito financiranje političke stranke te od članova političke stranke za članarine i članske doprinose, kao i obveze prema dobavljačima. U okviru blagajničkog poslovanja utvrđeno je, između ostalog, da dokumentacija vezana za blagajničko poslovanje, odnosno blagajnički izvještaji, uplatnice/isplatinice i druga dokumentacija iz koje bi bila vidljiva svrha podizanja novca nije priložena i/ili na blagajničkim isplatinicama nije opisana svrha isplate (365 *Stranka rada i solidarnosti u stečaju, AM, Blok, Centar, DHSS, DP, Fokus, HGS, HKS, Hrvatski suverenisti, HSLS, HSP, HSS, HSU, ISU – PIP, Most, NLM, NPS, OIP, SDA Hrvatske, SJG*).

Prema odredbama članka 9., stavka 1. i članka 10., stavka 1. Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, neprofitna organizacija vodi knjigovodstvo po načelu dvojnog knjigovodstva, a prema rasporedu računa iz računskog plana za neprofitne organizacije te je obvezna u svom knjigovodstvu osigurati podatke pojedinačno po vrstama prihoda i rashoda te o stanju imovine, obveza i vlastitih izvora.

Knjiženje i evidentiranje poslovnih događaja u poslovnim knjigama, prema odredbama članka 17. Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, temelji se na vjerodostojnim, istinitim, urednim i prethodno kontroliranim knjigovodstvenim ispravama. Vjerodostojna je ona knjigovodstvena isprava koja potpuno i istinito odražava nastali poslovni događaj. Knjigovodstvena isprava je uredna kada se iz nje nedvosmisleno može utvrditi mjesto i vrijeme njezina sastavljanja i njezin materijalni sadržaj, što znači narav, vrijednost i vrijeme nastanka poslovnog događaja povodom kojeg je sastavljena.

Prihodi i rashodi se, prema odredbama članka 26. Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, priznaju uz primjenu računovodstvenog načela nastanka događaja. Prihodi od dobrovoljnih priloga (donacija), članarina, pomoći, doprinosa i drugi slični prihodi priznaju se u izvještajnom razdoblju na koje se odnose, pod uvjetom da su raspoloživi (naplaćeni) u izvještajnom razdoblju, a mogu se priznati u izvještajnom razdoblju, ako su naplaćeni najkasnije do trenutka predočavanja financijskih izvještaja za isto razdoblje. Rashodi se priznaju u izvještajnom razdoblju na koje se odnose, neovisno o plaćanju. Pravilnikom o neprofitnom računovodstvu i računskom planu, između ostalog, definira se raspored, sadržaj i primjena računa u računskom planu, minimalni sadržaj poslovnih knjiga te stope amortizacije.

Izdaci za službena putovanja (dnevnice, naknade prijevoznih troškova, naknade korištenja privatnog automobila u službene svrhe, troškovi noćenja i drugo), prema odredbama članka 8. Pravilnika o porezu na dohodak (Narodne novine 10/17, 128/17, 106/18, 1/19, 80/19, 1/20, 74/20, 1/21, 102/22, 112/22, 156/22, 1/23, 3/23 – ispravak, 56/23 i 143/23), obračunavaju se na temelju urednog i vjerodostojnog putnog naloga i priloženih isprava kojima se dokazuju izdaci i drugi podaci navedeni na putnom nalogu; putni nalog kao vjerodostojna isprava, između ostalog, sadrži osobito sljedeće podatke: nadnevak izdavanja, ime i prezime osobe koja se upućuje na službeno putovanje, mjesto u koje osoba putuje, svrha putovanja, vrijeme trajanja putovanja, vrijeme kretanja na put, podatke o prijevoznom sredstvu kojim se putuje (marku i registarsku oznaku automobila, početno i završno stanje brojila – kilometar/sat), vrijeme povratka s puta, potpis ovlaštene osobe, obračun troškova, likvidaciju obračuna te izvješće s puta. Uz putni nalog obvezno se prilažu isprave kojima se dokazuju nastali izdaci i to osobito: računi za cestarinu, računi za parking, putne karte ili u iznimnim i opravdanim slučajevima preslike putnih karata, računi za smještaj i drugo, bez obzira na način podmirenja izdataka. Odredbom članka 21., stavka 1. navedenog Pravilnika, utvrđeno je, između ostalog, da se primicima od nesamostalnog rada u naravi smatraju primici ostvareni u dobrima i uslugama bez naknade ili uz djelomičnu naknadu te raznim darovima i ugošćenjima; ugošćenjima u smislu Pravilnika ne smatraju se ugošćenja predstavnika poslovnih partnera ako se na dokumentaciji o tim izdacima navede naziv poduzetnika čiji su predstavnici ugošćeni.

Popis imovine i obveza propisan je odredbama članaka 19. – 21. Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija. Političke stranke dužne su popisati imovinu i obveze na kraju svake poslovne godine sa stanjem na datum bilance radi usklađenja knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem. Popis imovine i obveza obavlja povjerenstvo za popis, koje se osniva u skladu sa statutom ili drugim najvišim općim aktom neprofitne organizacije (*političke stranke*). Zakonski zastupnik određuje datum popisa, rokove obavljanja popisa i dostavljanja izvještaja s priloženim popisnim listama. Podaci o popisu unose se pojedinačno u naturalnim, odnosno novčanim izrazima u popisne liste (knjigovodstvene isprave čiju vjerodostojnost potpisima potvrđuju članovi povjerenstva za popis). Nakon završetka popisa, povjerenstvo je obvezno sastaviti izvještaj na temelju popisnih lista i svojih zapažanja te ga predati zakonskom predstavniku, koji na temelju navedenog odlučuje o manjkovima, viškovima, otpisu i rashodovanju imovine, kao i mjerama protiv osoba odgovornih za manjkove, oštećenja, neusklađenost knjigovodstvenog i stvarnog stanja, zastaru i nenaplativost potraživanja.

Političke stranke su obavile popis imovine i obveza, ali kod sedam političkih stranaka (AM, Blok, DHSS, HGS, HSP, HSS, SDA Hrvatske) popis imovine i obveza nije u cijelosti obavljen u skladu s propisima (*za Ključ se nije moglo potvrditi je li popis imovine i obveza obavljen*). Između ostalog, popisom nije obuhvaćen dio imovine i obveza; popisana vrijednost opreme razlikuje se od njezine vrijednosti u poslovnim knjigama i financijskim izvještajima; obveze prema dobavljačima popisane su u ukupnom iznosu, ali ne i prema subjektima i pojedinačnim iznosima u cilju usklađivanja knjigovodstvenog sa stvarnim stanjem; koncem godine s dužnicima i dobavljačima nisu usklađeni podaci o potraživanjima i obvezama (izvodi otvorenih stavaka); novac u blagajni popisao je u ukupnom iznosu prema podacima iz glavne knjige te se ne može potvrditi je li novac u blagajni stvarno pobrojan; zakonski predstavnik nije donio odluku o daljnjem postupanju po podnesenom izvještaju te nije usklađeno knjigovodstveno sa stvarnim stanjem.

S obzirom na to da poslovne knjige trebaju pružiti istinit, pouzdan i točan pregled podataka pojedinačno po vrstama prihoda i rashoda te o stanju imovine, obveza i vlastitih izvora, pri čemu se podaci u poslovne knjige unose po nastanku poslovnog događaja (najkasnije u roku primjerenom za sastavljanje financijskih izvještaja), Ured je naložio ustrojiti i voditi sve poslovne knjige s propisanim podacima (na način da osiguraju ispravnost i kontrolu unesenih podataka te dobivanje uvida u promet i stanja na računima glavne knjige), evidentirati i iskazivati poslovne događaje (između ostalog, uz primjenu računovodstvenog načela nastanka događaja, na računima propisanim računskim planom za neprofitne organizacije, na temelju vjerodostojne knjigovodstvene dokumentacije) te obavljati cjeloviti popis imovine i obveza u skladu s odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu, Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, Pravilnika o neprofitnom računovodstvu i računskom planu te Pravilnika o porezu na dohodak.

– **Prihodi i rashodi**

Političke stranke mogu, prema odredbama članka 4. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu, radi ostvarivanja svojih političkih ciljeva stjecati prihode od imovine u svojem vlasništvu, članarina, odnosno članskog doprinosa, izdavačke djelatnosti, dobrovoljnih priloga (donacija), prodaje propagandnog materijala, organiziranja stranačkih manifestacija te iz drugih zakonom dopuštenih izvora; političke stranke mogu se financirati iz sredstava državnog proračuna, kao i proračuna lokalnih jedinica, na način i pod uvjetima utvrđenima spomenutim Zakonom. Financijska sredstva mogu koristiti isključivo za ostvarenje ciljeva utvrđenih programom rada i godišnjim financijskim planom.

U okviru prihoda utvrđene su nepravilnosti koje se odnose na članarine i članske doprinose te dobrovoljne priloge (donacije). Jedna politička stranka (SDA Hrvatske) do vremena obavljanja revizije nije završila provjeru podataka koju je započela prethodnih godina te nema evidenciju svojih članova (*niti su u poslovnim knjigama evidentirana i u financijskim izvještajima iskazana potraživanja za članarine*), iako je statutom te političke stranke utvrđeno da se članom političke stranke postaje potpisivanjem pristupnice koja se upisuje u jedinstveni registar članstva koji se vodi u stručnim službama političke stranke te je dužnost članova političke stranke, između ostalog, i plaćati članarinu. Za primljene članarine i članske doprinose (ISU – PIP, OIP) te dobrovoljne priloge (donacije) (OIP) nisu vođene evidencije ni izdavane potvrde, a podaci iskazani u izvješću o donacijama za financiranje redovne političke aktivnosti (Most, OIP) nisu istovjetni podacima evidentiranim u poslovnim knjigama i iskazanim u financijskim izvještajima političke stranke. Primitke dobrovoljnih priloga (donacija) u iznosu većem od dozvoljenog, političke stranke (HSU, Most) prijavile su Uredu i Državnom izbornom povjerenstvu, a vrijednost donacija koje prelaze dozvoljeni iznos uplatile su u državni proračun izvan zakonom propisanog roka (*najznačajnije kašnjenje odnosi se na donaciju primljenu u ožujku 2023., a uplata u državni proračun je izvršena u rujnu 2024.*). Dobrovoljni prilazi (donacije) (Most) koje su primljene iz nedopuštenih izvora nisu odmah prijavljene Uredu, a pojedine takve donacije, kao i donacije primljene preko trećih osoba (posrednika) nisu prijavljene Uredu i Državnom izbornom povjerenstvu ni do vremena obavljanja revizije; iznos vrijednosti te donacije nije doznačen u korist državnog proračuna.

Prema odredbama članaka 19. i 20. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu, između ostalog, propisano je da su političke stranke dužne voditi evidenciju o primitku donacija za financiranje redovite godišnje političke aktivnosti te izdavati potvrde o primitku donacija, kao i evidenciju o primitku članarina i članskih doprinosa i izdavati potvrde o primitku članarina i članskih doprinosa.

Ukupna vrijednost donacija fizičke osobe jednoj političkoj stranci ne smije prelaziti iznos od 30.000,00 kn (3.981,68 eura) u kalendarskoj godini za financiranje redovitih godišnjih političkih aktivnosti; vrijednosti donacija koje prelaze utvrđeni iznos politička stranka dužna je prijaviti Državnom uredu za reviziju i Državnom izbornom povjerenstvu te uplatiti u korist državnog proračuna, najkasnije u roku od 15 dana od dana primljene uplate. Sadržaj evidencije i potvrda o primitku donacija, kao i članarina i članskih doprinosa propisani su Pravilnikom o načinu vođenja evidencija, izdavanja potvrda te unosa izvješće o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu u informacijski sustav za nadzor financiranja.

Nadalje, donacije iz neimenovanih (anonimnih) izvora, odnosno donacije za koje u trenutku uplate donacije nisu poznati podaci o donatoru, i to: ime, prezime i osobni identifikacijski broj fizičke osobe odnosno naziv i osobni identifikacijski broj pravne osobe, zabranjuju se prema odredbama članka 46. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu. Također, zabranjeno je i davanje donacija u novcu ili u obliku proizvoda preko trećih osoba (posrednika). Eventualne donacije iz nedopuštenih izvora politička stranka, nezavisni zastupnik, nezavisni vijećnik, osoba ovlaštena za zastupanje neovisne liste odnosno nositelj liste grupe birača i kandidat dužni su odmah prijaviti Državnom uredu za reviziju i Državnom izbornom povjerenstvu odnosno Državnom izbornom povjerenstvu eventualne donacije za financiranje izborne promidžbe, a iznos vrijednosti takve donacije doznačiti u korist državnog proračuna najkasnije u roku od 15 dana od dana primljene uplate.

U svrhu ostvarivanja prihoda od članarina, Ured je naložio ustrojiti jedinstvenu evidenciju članova (registar članstva) u skladu sa statutom političke stranke. Naložio je voditi evidenciju o primljenim članarinama i članskim doprinosima te evidenciju o dobrovoljnim priložima (donacijama), kao i izdavati potvrde o primitku članarina i članskih doprinosa te potvrde o primitku dobrovoljnih priloga (donacija) u skladu s odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu i Pravilnika o načinu vođenja evidencija, izdavanja potvrda te unosa izvješća o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu u informacijski sustav za nadzor financiranja. Naložio je posvetiti dužnu pažnju unosu točnih podataka u izvješće o donacijama za financiranje redovne političke aktivnosti, kao i podataka o povratu dobrovoljnih priloga (donacija) iz nedopuštenih izvora u informacijski sustav za nadzor financiranja, a s dobrovoljnim priložima (donacijama) iz nedopuštenih izvora postupati u skladu s odredbama navedenog Zakona i Pravilnika.

Osim toga, u vezi s primljenim dobrovoljnim priložima (donacijama), revizijom proračunskih korisnika, lokalnih jedinica i drugih subjekata revizije provjereno je jesu li donatori političkih stranaka ujedno bili i dobavljači subjekata revizije te jesu li utvrđene nepravilnosti u provedbi postupaka javne nabave.

Utvrđeno je da je, od 4 557 dobavljača u 105 subjekata revizije, šest dobavljača ujedno bilo i donatori dvije političke stranke. Revizijom utvrđena nepravilnost odnosi se na to da subjekt revizije nije proveo propisani postupak javne nabave, iako je to kao javni naručitelj bio obvezan učiniti sukladno Zakonu o javnoj nabavi; u tom smislu, utvrđena nepravilnost ne ukazuje na neetično ponašanje pri odabiru dobavljača – donatora političke stranke.

U okviru rashoda utvrđen je propust koji se odnosi na uslugu savjetovanja u odnosima s javnošću. Naime, iako je politička stranka (*Centar*) za obavljanje navedenih usluga zaključila ugovor kojim je, između ostalog, ugovoreno obavljanje usluga strateškog poslovnog savjetovanja u odnosima s javnošću, osmišljavanje sadržaja za društvene mreže i upravljanje društvenim mrežama, organizacija konferencija za medije te druge povezane usluge, njime nije utvrđena jedinična cijena za obavljene usluge, nego pravo političke stranke da ospori mjesečni račun (ako je ispostavljen u iznosu većem od 3.000,00 eura), bez utvrđenih dodatnih razloga i drugih uvjeta za osporavanje. *Ured je preporučio ugovorom utvrditi jedinične cijene za obavljene usluge radi lakšeg praćenja i kontrole obavljenih usluga prema dostavljenim računima.*

Zbog nemogućnosti pribavljanja dostatnih i primjerenih revizijskih dokaza, Ured nije mogao provjeriti pravilnost stjecanja prihoda i ostvarenja rashoda, kao ni jesu li financijska sredstva jedne političke stranke (*Ključ*) korištena isključivo za ostvarenje ciljeva utvrđenih njezinim programom i statutom.

– *Izborna promidžba*

U smislu Zakona o lokalnim izborima, koji ih i uređuje, lokalni izbori su: izbori članova predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave; izbori općinskih načelnika, gradonačelnika i župana te njihovih zamjenika u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u kojima se zamjenici biraju sukladno odredbama zakona kojim se uređuje lokalna i područna (regionalna) samouprava te izbori zamjenika općinskog načelnika, gradonačelnika i župana iz redova nacionalnih manjina, odnosno iz reda pripadnika hrvatskoga naroda.

U 2023. održani su prijevremeni lokalni izbori, i to: u veljači za Općinsko vijeće Općine Gradina i općinskog načelnika Općine Starigrad (Narodne novine 3/23); u ožujku za općinskog načelnika Općine Kalnik (Narodne novine 19/23); u travnju za gradska vijeća gradova Čabra i Varaždina te općinska vijeća općina Kali i Kukljica (Narodne novine 29/13); u srpnju za Općinsko vijeće Općine Čeminac (Narodne novine 56/23) te u listopadu za Gradsko vijeće Grada Orahovice (Narodne novine 109/23). Izbori za članove vijeća i predstavnike nacionalnih manjina u jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave (tzv. manjinski izbori) održani su u svibnju 2023. (Narodne novine 37/23). Prema odredbi članka 56. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu, Državno izborno povjerenstvo, u suradnji s nadležnim izbornim povjerenstvima, nadzire poštivanje odredbi ovoga Zakona koje se odnosi na izbornu promidžbu, financijske račune koji se odnose na financiranje izborne promidžbe, prikupljanje donacija i troškove izborne promidžbe, izvještavanje o financiranju izborne promidžbe te ostale aktivnosti vezane uz financiranje izborne promidžbe političkih stranaka, neovisnih lista odnosno lista grupe birača i kandidata. Nadzor financiranja izborne promidžbe Državno izborno povjerenstvo provodi od dana otvaranja posebnih računa za financiranje izborne promidžbe do završetka transakcija na tim računima. O navedenim izborima Državno izborno povjerenstvo provelo je nadzor financiranja izborne promidžbe, a sva izvješća o provedenom nadzoru objavljena su na mrežnim stranicama Državnog izbornog povjerenstva⁷.

Financiranje izborne promidžbe⁸ propisano je odredbama članaka 23. – 45. spomenutog Zakona.

⁷ Mrežne stranice Državnog izbornog povjerenstva, pregled održanih izbora
<https://www.izbori.hr/arhiva-izbora/index.html#/app/home>

⁸ Izborna promidžba, prema odredbi članka 2., točke 4. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumu, znači skup radnji koje poduzimaju sudionici izborne promidžbe, a koje se odnose na vlastito javno predstavljanje te javno predstavljanje i obrazlaganje vlastitih izbornih programa u svrhu uvjeravanja birača da glasuju za njih.

U cijelosti se provodi putem posebnih računa za financiranje troškova izborne promidžbe, i to: posebnog računa kandidata, odnosno posebnog računa političke stranke u kojoj spomenuta politička stranka sudjeluje, a sve transakcije na spomenutim računima treba dovršiti do vremena isteka roka za njihovo zatvaranje. Obveza i rok otvaranja posebnog računa za financiranje izborne promidžbe, njegovo zatvaranje, raspoređivanje neutrošenih sredstava preostalih na posebnom računu nakon završetka svih transakcija i druge obveze propisani su odredbama članaka 30. – 35. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma. Troškovima izborne promidžbe, prema odredbi članka 36. navedenog Zakona, smatraju se troškovi nastali u svrhu javnog predstavljanja izbornih sudionika i njihovih izbornih programa te pozivanja birača da za njih glasuju na određenim izborima, kao i ostali troškovi koji su izravno povezani s izbornom promidžbom, i to od dana otvaranja posebnog računa za financiranje troškova izborne promidžbe do dana zatvaranja navedenog posebnog računa.

U području izborne promidžbe utvrđena je nepravilnost u vezi s neevidentiranjem u poslovnim knjigama i neiskazivanjem u financijskim izvještajima političke stranke (NLM) prihoda od dobrovoljnog priloga (donacija) fizičke osobe (člana te političke stranke) koja je pružila uslugu tiskanja/izrade promidžbenog materijala te rashoda za navedene usluge (*nema podataka o vrijednosti ostvarenih prihoda od dobrovoljnog priloga/donacije niti je davatelj dobrovoljnog priloga/donacije (član političke stranke) izdao potvrdu na kojoj bi, između ostalog, bila naznačena tržišna vrijednost darovanog proizvoda ili usluge*).

Prema odredbama članka 25., stavaka 1. i 3. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma, za financiranje izborne promidžbe fizičke i pravne osobe mogu davati donacije političkim strankama, neovisnim listama odnosno listama grupe birača i kandidatima jednokratno ili više puta tijekom kalendarske godine; za donacije koje se daju u obliku proizvoda ili usluga (uključujući donacije u ostalim nenovčanim oblicima, kao što su primjerice pokretna ili nepokretna imovina, imovinska prava i sl.) fizičke osobe i pravne osobe dužne su izdati potvrdu na kojoj će biti naznačena tržišna vrijednost darovanog proizvoda ili usluge te na kojoj je naznačeno da glasi na političku stranku odnosno na neovisnu listu odnosno listu grupe birača ili kandidata.

Ured je naložio u poslovnim knjigama evidentirati i u financijskim izvještajima iskazati sve prihode i rashode političke stranke u skladu s odredbama Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, kako bi financijski izvještaji pružali realnu sliku financijskog položaja političke stranke. Također, naložio je od davatelja dobrovoljnog priloga (donacije) pribavljati potvrdu na kojoj će biti naznačena tržišna vrijednost darovanog proizvoda ili usluge te da glasi na političku stranku u skladu s odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma.

U tablici u nastavku navode se područja u kojima su revizijom za 2023. utvrđene nepravilnosti kod političkih stranaka, a utjecale su na izražavanje uvjetnog i suzdržanog mišljenja o financijskim izvještajima i usklađenosti poslovanja.

Tablica broj 5

Područja u kojima su utvrđene nepravilnosti kod političkih stranaka, a utjecale su na izražavanje uvjetnog i suzdržanog mišljenja o financijskim izvještajima i usklađenosti poslovanja

Redni broj	Politička stranka	P/IP	Nepravilnosti koje su utjecale na izražavanje mišljenja o financijskim izvještajima			Nepravilnosti koje su utjecale na izražavanje mišljenja o usklađenosti poslovanja							
			Financijski izvještaji	Računovodstveno poslovanje		Djelokrug i unutarnje ustrojstvo	Sustav unutarnjih kontrola	Planiranje		Prihodi	Rashodi	Imovina, obveze i vlastiti izvori	Zabrana financiranja i pogodovanja te drugo
				Poslovne knjige	Popis imovine i obveza			Godišnji program rada	Financijski plan				
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
1.	Akcija mladih (AM)	IP	x	x	x								
2.	Blok za Hrvatsku (Blok)	P		x	x								
3.	Demokratski HSS (DHSS)	IP	x	x	x								
4.	Domovinski pokret (DP)	P	x	x									
5.	Hrvatska seljačka stranka (HSS)	P		x	x								
6.	Hrvatska stranka prava (HSP)	IP	x	x	x								
7.	Istarska stranka umirovljenika – Partito Istriano dei pensionati (ISU – PIP)	IP		x									
8.	Ključ Hrvatske (Ključ)*	IP	x	x	x*	x			x	x*	x*	x*	x*
9.	Nezavisna platforma Sjevera (NPS)	IP	x	x									
10.	Odlučnost i pravednost (OIP)	P		x					x	x			
11.	Stranka demokratske akcije Hrvatske (SDA Hrvatske)	IP	x	x	x								
12.	Željko Kerum – Hrvatska građanska stranka (HGS)	IP	x	x	x								

* Zbog nemogućnosti pribavljanja dostatnih i primjerenih revizijskih dokaza, Ured nije mogao izraziti mišljenje o tome jesu li financijski izvještaji sastavljeni, a poslovanje političke stranke Ključ Hrvatske za 2023. u svim značajnim odrednicama usklađeno s odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumima te drugim propisima (o računovodstvu za neprofitne organizacije) i unutarnjim aktima (između ostalog, nije bilo moguće provjeriti primjenu zakona i drugih propisa u vezi s organizacijom političke stranke, pravilnost stjecanja prihoda i ostvarenja rashoda, odnosno provjeriti jesu li financijska sredstva korištena isključivo za ostvarenje ciljeva utvrđenih programom i statutom, provedbu značajnijeg dijela naloga i preporuka iz prošle revizije, kao ni pravilnost izvršenja drugih transakcija).

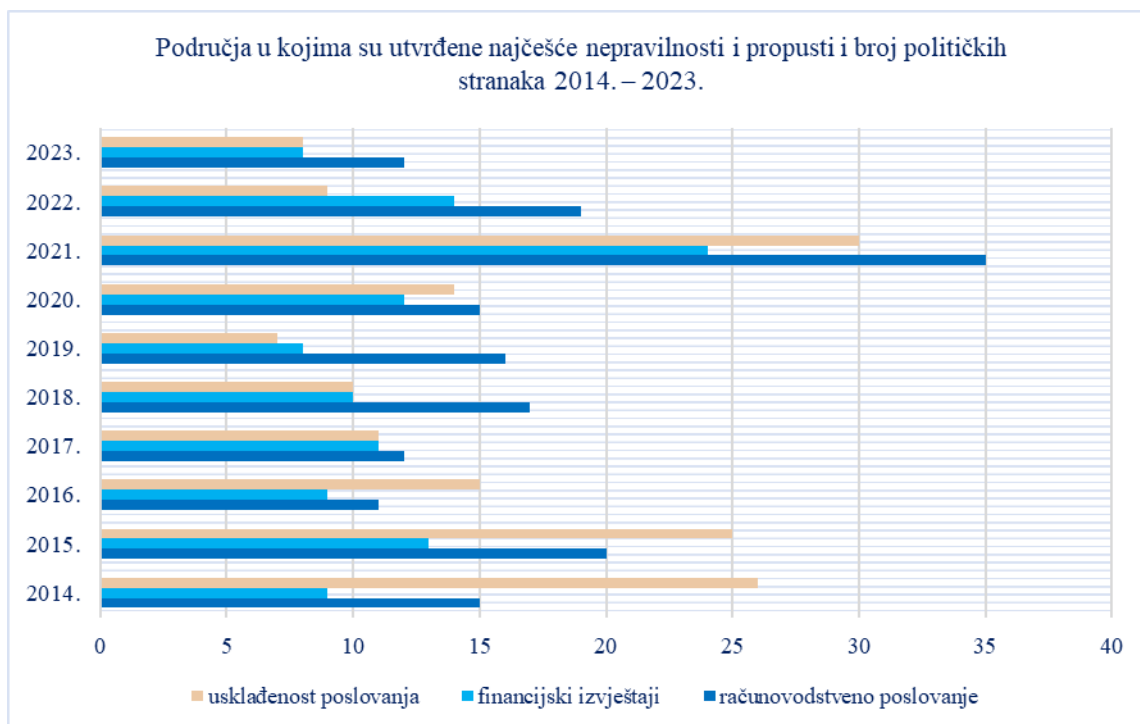
U odnosu na prošle revizije, najčešće nepravilnosti i propusti kod političkih stranaka utvrđene su u područjima računovodstvenog poslovanja i financijskih izvještaja, a nakon toga i u područjima planiranja te prihoda i rashoda. U tablici i grafičkim prikazima u nastavku daje se pregled područja u kojima su utvrđene najčešće nepravilnosti i propusti u razdoblju 2014. – 2023., prema broju političkih stranaka.

Tablica broj 6

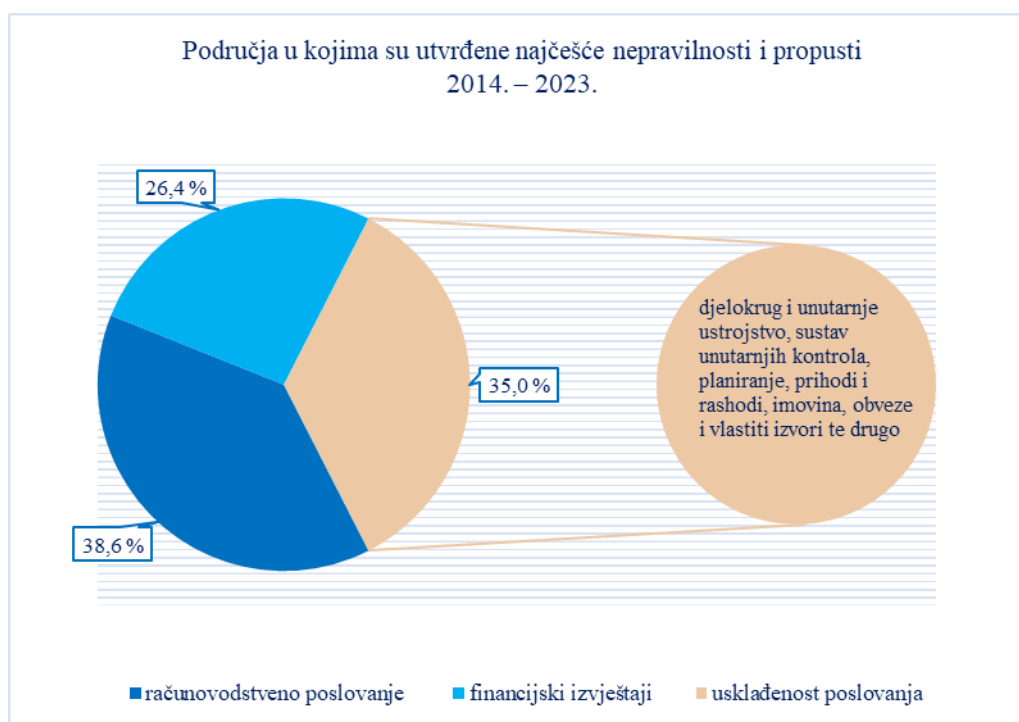
Područja u kojima su utvrđene najčešće nepravilnosti i propusti
u razdoblju 2014. – 2023., prema broju političkih stranaka

Redni broj	Godina prošle revizije	Broj političkih stranaka obuhvaćenih revizijom	Djelokrug i unutarnje ustrojstvo	Sustav unutarnjih kontrola	Planiranje*	Financijski izvještaji	Računovodstveno poslovanje*	Prihodi	Rashodi	Imovina, obveze i vlastiti izvori	Drugo*
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	2014.	30	1	4	11	9	15	4	4	0	2
2.	2015.	38	0	2	7	13	20	8	7	0	1
3.	2016.	35	1	1	4	9	11	4	5	0	0
4.	2017.	41	0	0	3	11	12	7	1	0	0
5.	2018.	45	0	0	3	10	17	1	5	1	0
6.	2019.	44	0	0	1	8	16	1	4	0	1
7.	2020.	45	1	2	1	12	15	5	4	1	0
8.	2021.	53	3	4	9	24	35	8	6	0	0
9.	2022.	48	0	2	5	14	19	1	1	0	0
10.	2023.	47	1	0	2	8	12	2	1	1	1

* Planiranje (godišnji program rada i financijski plan); Računovodstveno poslovanje (poslovne knjige, popis imovine i obveza, potraživanja i obveze); Drugo (između ostalog, zabrana financiranja i pogodovanja, korištenje poslovnih prostora bez naknade)

Grafički prikaz broj 10

Grafički prikaz broj 11

Provedba naloga i preporuka iz prošle revizije

Ured u okviru obavljanja revizije provjerava provedbu naloga i preporuka danih u prošloj reviziji. Podaci o provedbi naloga i preporuka, odnosno status naloga i preporuka (*provedeno – u roku ili nakon roka, u postupku provedbe, djelomično provedeno, nije provedeno ili nije primjenjivo*) navedeni su u pojedinačnim izvješćima o obavljenoj reviziji političkih stranaka, u okviru Provedbe naloga i preporuka.

U prošlim revizijama političkih stranaka dano je 255 naloga i preporuka (*odnosi se na 46 političkih stranaka jer se revizija političke stranke OIP obavila prvi put*). Revizijom za 2023. utvrđeno je da su provedena 123 ili 48,2 % naloga i preporuka, 22 ili 8,6 % je u postupku provedbe, djelomično je provedeno 39 ili 15,3 %, nisu provedena 52 ili 20,4 %, a zbog neprovođenja aktivnosti 19 ili 7,5 % naloga i preporuka nije primjenjivo. Podaci o statusu naloga i preporuka danih u prošlim revizijama, prema političkim strankama, daju se u tablici broj 7.

Političke stranke su i nadalje u obvezi postupiti prema nalogima i preporukama Ureda, koji nisu provedeni ili nisu u cijelosti provedeni.

Tablica broj 7

Podaci o statusu naloga i preporuka danih u prošlim revizijama

Redni broj	Politička stranka	Godina prošle revizije	Broj naloga i preporuka iz prošle revizije	Status naloga i preporuka				
				provedeno (u/nakon roka)	u postupku provedbe	djelomično provedeno	nije provedeno	nije primjenjivo
	1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Akcija mladih (AM)*	2022.	10	2	0	4	3	1
2.	Bandić Milan 365 – Stranka rada i solidarnosti u stečaju (365 Stranka rada i solidarnosti u stečaju)*	2022.	6	1	2	0	3	0
3.	Blok za Hrvatsku (Blok)	2022.	10	6	0	0	4	0
4.	Centar	2022.	15	11	0	2	1	1
5.	Dalija Orešković i ljudi s imenom i prezimenom (DO i SIP)	2022.	4	3	0	0	1	0
6.	Damir Bajs Nezavisna lista (Damir Bajs NL)	2022.	2	2	0	0	0	0
7.	Demokratski HSS (DHSS)	2022.	13	6	1	4	2	0
8.	Domovinski pokret (DP)	2022.	19	13	0	3	2	1
9.	Dubrovačka stranka (DUSTRA)	2022.	7	2	2	1	2	0
10.	Dubrovački demokratski sabor (DDS)	2022.	2	0	0	2	0	0
11.	Duspara Mirko – Nezavisna lista (Duspara Mirko – NL)	2022.	0	0	0	0	0	0
12.	Fokus	2022.	7	1	0	1	5	0
13.	Građansko-liberalni savez (Glas)	2022.	4	4	0	0	0	0
14.	HRAST – Pokret za uspješnu Hrvatsku	2022.	0	0	0	0	0	0
15.	Hrvatska demokratska zajednica (HDZ)	2022.	0	0	0	0	0	0
16.	Hrvatska demokršćanska stranka (HDS)	2022.	0	0	0	0	0	0
17.	Hrvatska konzervativna stranka (HKS)	2022.	4	4	0	0	0	0
18.	Hrvatska narodna stranka – liberalni demokrati (HNS)	2022.	0	0	0	0	0	0
19.	Hrvatska seljačka stranka (HSS)	2022.	4	2	0	0	1	1
20.	Hrvatska socijalno-liberalna stranka (HSLs)	2022.	6	3	1	2	0	0
21.	Hrvatska stranka prava (HSP)	2022.	20	12	0	5	3	0
22.	Hrvatska stranka umirovljenika (HSU)	2022.	9	4	1	3	1	0
23.	Hrvatski demokratski savez Slavonije i Baranje (HDSSB)	2022.	2	2	0	0	0	0
24.	Hrvatski suverenisti	2022.	3	2	0	1	0	0
25.	Istarska stranka umirovljenika – Partito Istriano dei pensionati (ISU – PIP)*	2022.	7	1	0	2	4	0
26.	Istarski demokratski sabor (IDS)	2022.	1	1	0	0	0	0
27.	Ključ Hrvatske (Ključ)**	2022.	15	0	1	0	4	10
28.	LiPO	2022.	0	0	0	0	0	0
29.	Most	2022.	2	0	0	1	1	0
30.	Možemo! – politička platforma (Možemo!)*	2022.	3	2	0	0	0	1
31.	Narodna stranka – REFORMISTI (REFORMISTI)	2022.	0	0	0	0	0	0
32.	Nezavisna lista mladih (NLM)	2022.	12	9	0	2	1	0
33.	Nezavisna lista Stipe Petrina (NLSP)	2022.	5	1	1	1	2	0
34.	Nezavisna platforma Sjevera (NPS)	2022.	7	3	1	1	2	0
35.	Nezavisni	2022.	1	1	0	0	0	0
36.	Nova ljevica (NL)	2022.	4	2	0	1	1	0
37.	Odlučnost i pravednost (OIP)	-	-	-	-	-	-	-
38.	Primorsko goranski savez (PGS)*	2022.	2	0	0	0	0	2
39.	Radnička fronta (RF)	2022.	6	4	0	0	2	0
40.	Samostalna demokratska srpska stranka (SDSS)	2022.	3	3	0	0	0	0
41.	Socijaldemokratska partija Hrvatske (SDP)	2022.	0	0	0	0	0	0
42.	Srđ je Grad (SJG)	2022.	5	4	0	1	0	0
43.	Stjepan Kožić – nezavisna lista (SKNL)*	2022.	4	4	0	0	0	0
44.	Stranka demokratske akcije Hrvatske (SDA Hrvatske)	2022.	10	3	0	1	5	1
45.	Unija Kvarnera (UNIJA)*	2022.	6	4	0	1	1	0
46.	Zagreb je naš!*	2022.	2	1	0	0	0	1
47.	Željko Kerum – Hrvatska građanska stranka (HGS)	2022.	13	0	12	0	1	0
Sveukupno			255	123	22	39	52	19

* Sadrže i naloge i preporuke čiji je rok za provedbu bio do konca 2023. ili ističe u sljedećem razdoblju.

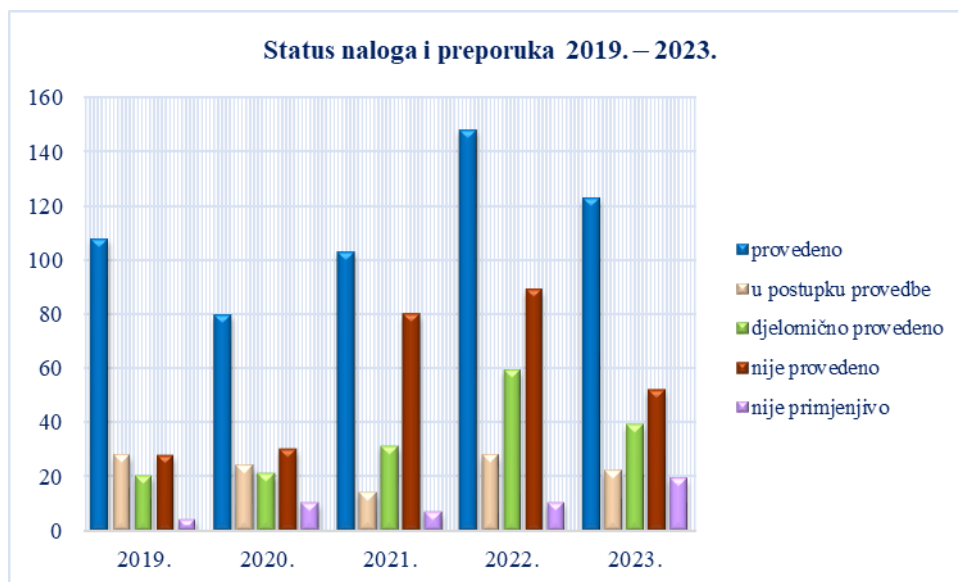
** Sadrže i naloge i preporuke čiju provedbu zbog opravdanih razloga (neraspolaganja dokumentacijom i informacijama) nije bilo moguće provjeriti.

U tablici i grafičkim prikazima u nastavku daju se podaci o statusu naloga i preporuka danih u razdoblju 2019. – 2023. U navedenom razdoblju dano je 1 177 naloga i preporuka, od kojih su provedena 562 ili 47,7 %, 116 ili 9,9 % je u postupku provedbe, djelomično je provedeno 170 ili 14,5 %, nije provedeno 279 ili 23,7 %, a zbog neprovođenja aktivnosti 50 ili 4,2 % naloga i preporuka nije primjenjivo. Također je vidljivo da se broj provedenih/djelomično provedenih naloga i preporuka uglavnom povećava.

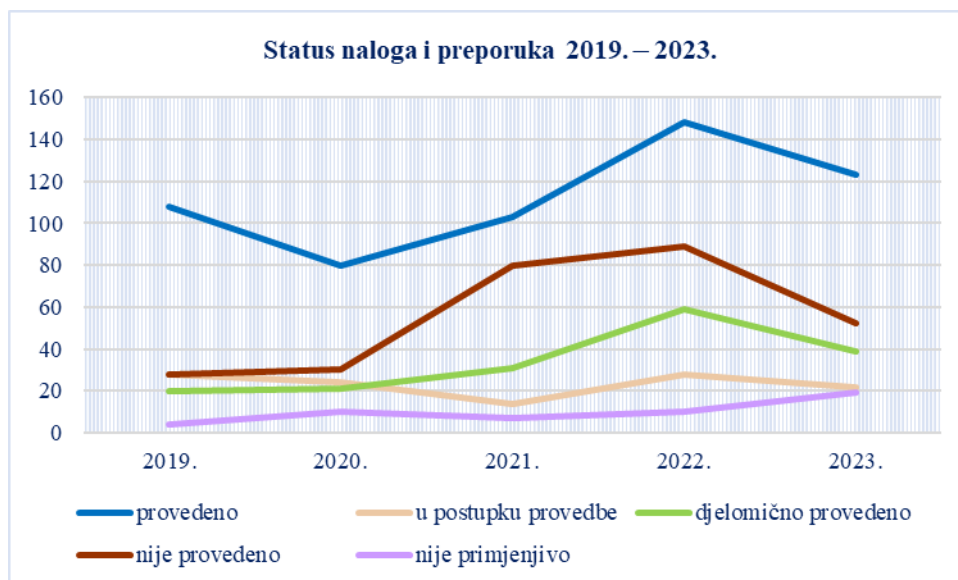
Tablica broj 8

Podaci o statusu naloga i preporuka danih u revizijama
u razdoblju 2019. – 2023.

Redni broj	Godina obavljanja revizije	Broj političkih stranaka obuhvaćenih revizijom	Godina prošle revizije	Broj naloga i preporuka iz prošle revizije	Status naloga i preporuka				
					provedeno (u/izvan roka)	u postupku provedbe	djelomično provedeno	nije provedeno	nije primjenjivo
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	2019.	44	2018.	188	108	28	20	28	4
2.	2020.	45	2019.	165	80	24	21	30	10
3.	2021.	53	2020.	235	103	14	31	80	7
4.	2022.	48	2021.	334	148	28	59	89	10
5.	2023.	47	2022.	255	123	22	39	52	19
Sveukupno				1 177	562	116	170	279	50

Grafički prikaz broj 12

Grafički prikaz broj 13

REVIZIJA NEZAVISNIH ZASTUPNIKA

Revizijom su obuhvaćeni financijski izvještaji i poslovanje za 2023. pet nezavisnih zastupnika⁹. ***O financijskim izvještajima i usklađenosti poslovanja nezavisnih zastupnika izražena su bezuvjetna mišljenja.***

U tablici u nastavku navode se izražena mišljenja o financijskim izvještajima i usklađenosti poslovanja za 2023. te mišljenja iz prošle revizije, revizijom obuhvaćenih nezavisnih zastupnika.

Tablica broj 9

Izražena mišljenja revizijom obuhvaćenih nezavisnih zastupnika

Redni broj	Nezavisni zastupnik	Mišljenje za 2023.		Mišljenje iz prošle revizije	
		o financijskim izvještajima	o usklađenosti poslovanja	o financijskim izvještajima	o usklađenosti poslovanja
	1	2	3	4	5
1.	Vladimir Bilek, nezavisni zastupnik češke i slovačke nacionalne manjine	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno
2.	Robert Jankovics, nezavisni zastupnik mađarske nacionalne manjine	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno
3.	Veljko Kajtazi, nezavisni zastupnik austrijske, bugarske, njemačke, poljske, romske, rumunjske, rusinske, ruske, turske, ukrajinske, vlaške i židovske nacionalne manjine	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno
4.	Ermina Lekaj Prljaskaj, nezavisna zastupnica albanske, bošnjačke, crnogorske, makedonske i slovenske nacionalne manjine	bezuovjetno	bezuovjetno	uvjetno	bezuovjetno
5.	dr. sc. Furio Radin, nezavisni zastupnik talijanske nacionalne manjine	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno	bezuovjetno

Prihodi

Prema podacima iz izvještaja o prihodima i rashodima za 2023., ukupni prihodi nezavisnih zastupnika ostvareni su u iznosu od 273.216,99 eura, a odnose se na prihode iz državnog proračuna i druge prihode.

U tablici u nastavku daju se podaci o ostvarenim prihodima revizijom obuhvaćenih nezavisnih zastupnika za 2023., prema vrstama.

⁹ Revidirano razdoblje (2023.) obuhvaća nezavisne zastupnike 10. saziva Hrvatskoga sabora, sa zastupničkim mandatom od 22. srpnja 2020. do 16. svibnja 2024., kada je konstituiran novi 11. saziv Hrvatskoga sabora.

Tablica broj 10

Ostvareni prihodi nezavisnih zastupnika za 2023., prema vrstama

u eurima

Redni broj	Nezavisni zastupnik	Prihodi iz državnog proračuna	Drugi prihodi	Ukupno	Udjel u %
	1	2	3	4	5
1.	Vladimir Bilek	53.411,65	713,55	54.125,20	19,8
2.	Robert Jankovics	53.411,65	2,45	53.414,10	19,6
3.	Veljko Kajtazi	53.411,65	0,02	53.411,67	19,5
4.	Ermina Lekaj Prljaskaj	58.752,82	0,62	58.753,44	21,5
5.	dr. sc. Furio Radin	53.411,65	100,93	53.512,58	19,6
Sveukupno		272.399,42	817,57	273.216,99	100,0

Prihodi iz državnog proračuna ostvareni u iznosu od 272.399,42 eura u cijelosti se odnose na doznačena sredstva iz državnog proračuna za redovito godišnje financiranje nezavisnih zastupnika u 2023. Prihodi za financiranje redovitog poslovanja ostvareni su na temelju odredaba Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma te odluka o raspoređivanju sredstava za rad političkih stranaka i nezavisnih zastupnika, koje je donio Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav Hrvatskog sabora u prosincu 2022. te ožujku i srpnju 2023. U skladu s odredbama navedenog Zakona i odlukama, nezavisnim zastupnicima za rad u 2023. raspoređeno je 272.399,42 eura, a sredstva su doznačavana tromjesečno tijekom 2023. u skladu s navedenim odlukama na posebne račune za redovito godišnje financiranje nezavisnih zastupnika.

Drugi prihodi ostvareni su u iznosu od 817,57 eura, od čega se vrijednosno najznačajniji odnose na prihode u vezi s obračunom amortizacije za 2023. (*Vladimir Bilek*) u iznosu od 706,66 eura.

Rashodi

Prema podacima iz izvještaja o prihodima i rashodima za 2023., ukupni rashodi nezavisnih zastupnika ostvareni su u iznosu od 263.367,42 eura, od čega su najznačajniji materijalni rashodi u iznosu od 150.521,83 eura ili 57,2 %, rashodi za zaposlene u iznosu od 57.619,06 eura ili 21,9 % te rashodi za donacije (pomoći) u iznosu od 47.253,75 eura ili 17,9 % ukupnih rashoda.

U tablici u nastavku daju se podaci o ostvarenim rashodima revizijom obuhvaćenih nezavisnih zastupnika za 2023., prema vrstama.

Tablica broj 11

Ostvareni rashodi nezavisnih zastupnika za 2023., prema vrstama

u eurima

Redni broj	Nezavisni zastupnik	Rashodi za zaposlene	Materijalni rashodi		Rashodi amortizacije	Financijski rashodi	Rashodi za donacije (pomoći)	Drugi rashodi	Ukupno	Udjel u %	Višak/ manjak prihoda*
			Rashodi za promidžbu i informiranje	Drugi materijalni rashodi							
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.	Vladimir Bilek	19.080,61	479,25	26.757,78	706,66	302,66	10.704,39	0,00	58.031,35	22,0	-3.906,15
2.	Robert Jankovics	0,00	160,04	21.981,19	0,00	38,32	20.940,00	0,00	43.119,55	16,4	10.294,55
3.	Veljko Kajtazi	19.114,28	5.347,34	27.532,80	0,00	254,95	3.862,69	237,80	56.349,86	21,4	-2.938,19
4.	Ermina Lekaj Prljaskaj	19.424,17	0,00	22.984,22	369,70	59,46	11.746,67	0,00	54.584,22	20,7	4.169,22
5.	dr. sc. Furio Radin	0,00	17.999,17	27.280,04	5.865,67	137,56	0,00	0,00	51.282,44	19,5	2.230,14
Sveukupno		57.619,06	23.985,80	126.536,03	6.942,03	792,95	47.253,75	237,80	263.367,42	100,0	9.849,57

* Višak/ manjak prihoda utvrđen je kao razlika ukupnih prihoda (Tablica broj 10, stupac 4) i ukupnih rashoda (Tablica broj 11, stupac 9).

Rashodi za zaposlene u iznosu od 57.619,06 eura odnose se na rashode za brutoplaće za redovan rad (pet) zaposlenika ureda nezavisnih zastupnika u iznosu od 48.152,27 eura, doprinose na plaću u iznosu od 7.945,17 eura te druge rashode za zaposlene (*regres, božićnica, uskrsnica*) u iznosu od 1.521,62 eura. Plaće su obračunane u skladu s propisima koji uređuju obračun i isplatu plaća.

Materijalni rashodi u iznosu od 150.521,83 eura odnose se na rashode za promidžbu i informiranje za redovno poslovanje (usluge oglašavanja na radiju, u tisku i putem Facebook profila, zakup *billboard* plakatnih površina, nabava dnevnog tiska i pretplata na portal) u iznosu od 23.985,80 eura te druge materijalne rashode (između ostalog, rashode za usluge telefona, pošte i prijevoza, intelektualne i osobne usluge, računalne usluge, zakupnine i najamnine, usluge tekućeg i investicijskog održavanja, komunalne usluge, naknade troškova službenih putovanja, reprezentaciju, naknade za obavljanje aktivnosti, naknade ostalim osobama izvan radnog odnosa, uredski materijal) u iznosu od 126.536,03 eura.

Rashodi za donacije (pomoći) u iznosu od 47.253,75 eura odnose se na donacije (pomoći) dane građanima, kulturno-umjetničkim, sportskim i drugim udrugama i ustanovama za promidžbu kulturne baštine i sufinanciranje programa i aktivnosti nacionalnih manjina, organiziranje i sufinanciranje manifestacija i drugih događaja, prema godišnjim programima rada i financijskim planovima nezavisnih zastupnika, a na temelju zamolbi/zahtjeva iz kojih je vidljivo za koje namjene se sredstva planiraju utrošiti.

Imovina te obveze i vlastiti izvori

Prema podacima iz bilanci na dan 31. prosinca 2023., ukupna vrijednost imovine te obveza i vlastitih izvora nezavisnih zastupnika obuhvaćenih revizijom iskazana je u iznosu od 207.261,21 euro.

U tablici broj 12 daju se podaci o vrijednosti imovine te obveza i vlastitih izvora nezavisnih zastupnika koncem 2023.

Tablica broj 12

Vrijednost imovine te obveza i vlastitih izvora
nezavisnih zastupnika koncem 2023.

u eurima

Redni broj	Opis	31. prosinca 2023.	Udjel u %
	1	2	3
1.	Nefinancijska imovina	14.653,89	7,1
1.1.	<i>Proizvedena dugotrajna imovina</i>	14.653,89	7,1
2.	Financijska imovina	192.607,32	92,9
2.1.	<i>Novac u banci i blagajni</i>	192.538,21	92,9
2.2.	<i>Depoziti, jamčevni polozi i potraživanja od zaposlenih, potraživanja za više plaćene poreze i drugo</i>	69,11	0,0
	Ukupno imovina	207.261,21	100,0
3.	Obveze	12.486,46	6,0
3.1.	<i>Obveze za rashode</i>	11.308,57	5,4
3.2.	<i>Obveze za kredite i zajmove</i>	1.000,00	0,5
3.3.	<i>Odgođeno plaćanje rashoda i prihodi budućih razdoblja</i>	177,89	0,1
4.	Vlastiti izvori	194.774,75	94,0
	Ukupno obveze i vlastiti izvori	207.261,21	100,0

Vrijednost **nefinancijske imovine** (proizvedene dugotrajne imovine) odnosi se na uredsku opremu i namještaj, komunikacijsku, računalnu i drugu opremu te ulaganja u računalne programe, nabavne vrijednosti od 101.472,32 eura te ispravak vrijednosti od 86.818,43 eura.

U okviru **financijske imovine**, vrijednosno značajnija imovina odnosi se na novac u banci i blagajni u iznosu od 192.538,21 euro, od čega se na novac na računima poslovne banke za redovito godišnje financiranje nezavisnih zastupnika odnosi 192.425,58 eura, a u blagajni 112,63 eura.

Obveze za rashode u iznosu od 11.308,57 eura, između ostalog, odnose se na obveze za zaposlene (plaća za prosinac 2023.), obveze prema dobavljačima u zemlji te obveze za naknade ostalim osobama izvan radnog odnosa.

Obveze za kredite i zajmove u iznosu od 1.000,00 eura odnose se na pozajmicu primljenu od nezavisnog zastupnika (*Veljko Kajtazi*) kao fizičke osobe (zajmodavca) na temelju ugovora o kratkoročnoj pozajmici (na rok od tri mjeseca) iz prosinca 2023. Pozajmica je u cijelosti vraćena u siječnju 2024. u skladu sa zaključenim ugovorom.

U okviru **odgođenog plaćanja rashoda i prihoda budućih razdoblja** iskazan je dio prihoda iz državnog proračuna, kojim je financirana nabava nefinancijske imovine u iznosu od 177,89 eura, a u prihode izvještajnog razdoblja priznaju se razmjerno troškovima uporabe nefinancijske imovine u razdoblju korištenja (*Vladimir Bilek*).

Vlastiti izvori u iznosu od 194.774,75 eura odnose se na višak prihoda (raspoloživ u sljedećem razdoblju) u iznosu od 197.546,75 eura te manjak prihoda (za pokriće u sljedećem razdoblju) u negativnom iznosu od 2.772,00 eura.

Nalaz revizije

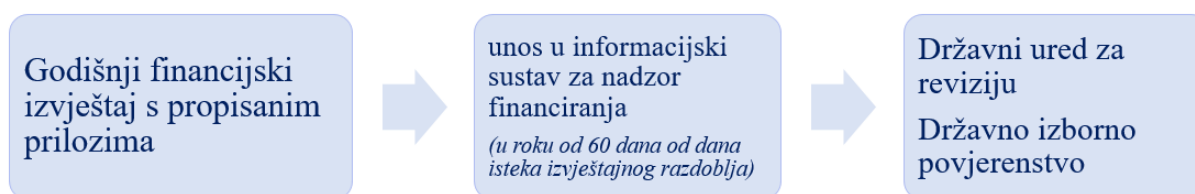
Revizijom su obuhvaćeni financijski izvještaji i poslovanje nezavisnih zastupnika, odnosno djelokrug, sustav unutarnjih kontrola, planiranje, financijski izvještaji, računovodstveno poslovanje, prihodi, rashodi te imovina, obveze i vlastiti izvori, radi davanja mišljenja jesu li nezavisni zastupnici obavljali poslovanje, ostvarili prihode i rashode te sastavili financijske izvještaje u skladu s propisima, kao i jesu li financijska sredstva koristili isključivo za ostvarenje ciljeva utvrđenih svojim godišnjim programima rada i u skladu s financijskim planovima.

Kod nezavisnih zastupnika utvrđeno je da su financijski izvještaji za 2023. sastavljeni u svim važnijim odrednicama u skladu s odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referendumima te Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija. Također, utvrđeno je da je poslovanje nezavisnih zastupnika za 2023. u svim važnijim odrednicama obavljano u skladu sa zakonima, drugim propisima i unutarnjim aktima. Provjerom financijskih izvještaja i usklađenosti poslovanja u odnosu na kriterije za izražavanje mišljenja nisu utvrđene znatnije nepravilnosti i propusti.

DOSTAVLJANJE I OBJAVLJIVANJE FINACIJSKIH IZVJEŠTAJA

Prema odredbama članka 52., stavaka 1. – 3. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma, političke stranke, nezavisni zastupnici i nezavisni vijećnici dužni su sastavljati **financijski izvještaj za izvještajno razdoblje od 1. siječnja do 31. prosinca** (u daljnjem tekstu: godišnji financijski izvještaj) na način koji je prema propisima o vođenju računovodstva neprofitnih organizacija propisan za neprofitne organizacije koje vode dvojno odnosno jednostavno knjigovodstvo, ovisno o vrijednosti imovine i visini ostvarenih prihoda u godini koja prethodi godini za koju se sastavljaju financijski izvještaji. Godišnji financijski izvještaj, zajedno s propisanim priložima, političke stranke, nezavisni zastupnici i nezavisni vijećnici dužni su dostaviti Državnom uredu za reviziju i Državnom izbornom povjerenstvu, **unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja, u roku od 60 dana do dana isteka izvještajnog razdoblja**. Uz godišnji financijski izvještaj, kao njegov sastavni dio, političke stranke, nezavisni zastupnici i nezavisni vijećnici dužni su priložiti, unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja:

- godišnji program rada i financijski plan (*nezavisni zastupnici i nezavisni vijećnici na početku mandata i program rada za mandatno razdoblje*)
- izvješće o donacijama primljenima tijekom godine sa specificiranim podacima o fizičkim i pravnim osobama koje su dale donacije (osobno ime odnosno naziv i adresa te osobni identifikacijski broj), datumu uplate donacije odnosno davanja proizvoda ili pružanja usluga bez naplate, o uplaćenom iznosu donacije odnosno o tržišnoj vrijednosti darovanog proizvoda ili usluge naznačenj na potvrdi te o vrsti svake pojedine donacije.

Iznimno, prema odredbama članka 52., stavaka 4. i 6. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma, ako je, u slučajevima prestanka političke stranke prema odredbama Zakona kojim se uređuje osnivanje političkih stranaka, politička stranka brisana iz Registra političkih stranaka, politička stranka dužna je sastaviti godišnji financijski izvještaj s datumom koji prethodi datumu brisanja iz Registra političkih stranaka i dostaviti ga Državnom uredu za reviziju i Državnom izbornom povjerenstvu, unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja, najkasnije u roku od 60 dana od dana pravomoćnosti rješenja o brisanju iz Registra; godišnji financijski izvještaj potpisuje osoba koja je bila odgovorna za poslovanje političke stranke do dana koji prethodi datumu brisanja iz Registra političkih stranaka.

Godišnji financijski izvještaji političkih stranaka, nezavisnih zastupnika i nezavisnih vijećnika, zajedno s propisanim priložima, prema odredbama članka 62. navedenog Zakona, javni su dokumenti, a njihovu objavu dužno je osigurati Državno izborno povjerenstvo na svojim mrežnim stranicama, od prvog radnog dana od dana njihove dostave Državnom uredu za reviziju i Državnom izbornom povjerenstvu unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja.

Informacijski sustav za nadzor financiranja, prema odredbama članka 2. i 86. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma, znači računalni program putem kojega političke stranke, nezavisni zastupnici, nezavisni vijećnici te osobe ovlaštene za zastupanje neovisnih lista, nositelji lista, grupe birača i kandidati te predstavnik organizacijskog odbora dostavljaju nadležnim tijelima financijske izvještaje i druga propisana izvješća i podatke te putem kojeg se propisana izvješća objavljuju na mrežnim stranicama Državnog izbornog povjerenstva. Za vođenje, održavanje i upravljanje informacijskim sustavom za nadzor financiranja nadležno je Državno izborno povjerenstvo.

Godišnji financijski izvještaji s propisanim prilogima trajno se pohranjuju u informacijski sustav za nadzor financiranja (*političke stranke, nezavisni zastupnici i nezavisni vijećnici dužni su ih trajno čuvati u izvorniku*) i javno su dostupni na mrežnim stranicama Državnog izbornog povjerenstva na lako pretraživ način po različitim osnovama, u strojno čitljivom i otvorenom obliku. Političke stranke, nezavisni zastupnici i nezavisni vijećnici, prema odredbama članka 86., stavaka 5. i 6. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma, između ostalog, odgovorni su za istinitost unesenih podataka, a na obradu osobnih podataka sadržanih u informacijskom sustavu za nadzor financiranja primjenjuju se odredbe ovoga Zakona i propisi kojima se uređuje zaštita unesenih podataka.

Ured je provjerio jesu li političke stranke, nezavisni zastupnici i nezavisni vijećnici kojima je mandat u tijeku dostavili financijske izvještaje unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja (*kao i njihovu objavu na mrežnim stranicama Državnog izbornog povjerenstva*), u skladu s odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma.

Političke stranke

U Republici Hrvatskoj je 19. studenoga 2024. djelovala 161 politička stranka¹⁰, od kojih je 21 parlamentarna politička stranka 11. saziva Hrvatskoga sabora (19 aktivnih i dvije neaktivne), a 140 izvanparlamentarnih političkih stranaka. S obzirom na to da je deset političkih stranaka osnovano i upisano u Registar političkih stranaka u 2024.¹¹, a 15 ih je prestalo djelovati tijekom 2023. i 2024., financijske izvještaje za 2023. sa sastavnim dijelovima bilo je obvezno dostaviti i objaviti **166 političkih stranaka**.

Unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja financijske izvještaje **dostavilo je** 129 političkih stranaka (29 parlamentarnih, tada aktualnog 10. saziva Hrvatskoga sabora i 100 izvanparlamentarnih), a 37 političkih stranaka na navedeni način nije dostavilo financijske izvještaje (do 19. studenoga 2024.). U propisanom roku financijske izvještaje dostavila je 121 politička stranka (29 parlamentarnih i 92 izvanparlamentarne), a osam (izvanparlamentarnih) političkih stranaka dostavilo je financijske izvještaje izvan propisanog roka. Od 15 političkih stranaka koje su prestale djelovati tijekom 2023. i 2024., jedna politička stranka koja je prestala djelovati u 2024. dostavila je financijske izvještaje za 2023., a jedna politička stranka koja je prestala djelovati u 2023. dostavila je financijske izvještaje za prestanak djelovanja.

¹⁰ Podaci se ažuriraju uvidom u Registar političkih stranaka te druge izvore (rješenja i e-pošta Ministarstva pravosuđa, uprave i digitalne transformacije, informacijski sustav za nadzor financiranja).

¹¹ Do 19. studenoga 2024. u Registar političkih stranaka upisane su sljedeće političke stranke: Agrarna stranka – pokret za hrvatsku poljoprivredu (AS – PHP); Demokršćani; Dom i nacionalno okupljanje (DOMINO); Hrvatska pučka seljačka stranka (HPSS); Pokret za životinje; Politička stranka – Plavi grad (Plavi grad); Pravo i pravda; Republika; Ričard nezavisni; Zajedno Hrvatska (ZH).

Financijski izvještaji političkih stranaka, s propisanim prilogima, dostavljeni unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja, *objavljeni su na mrežnim stranicama Državnog izbornog povjerenstva.*

Financijske izvještaje za 2023. u propisanom roku (unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja) dostavile su sljedeće političke stranke (121):

Redni broj	Politička stranka
	1
1.	Agrameri – nezavisna lista
2.	Akcija mladih (AM)
3.	Akcija umirovljenici zajedno (AUZ)
4.	Akcija za promjene (AP) ⇒ <i>Upisana je u Registar političkih stranaka 1. kolovoza 2023.</i>
5.	Aktivni nezavisni umirovljenici (ANU)
6.	ALTERNATIVA 101 (ALTERNATIVA)
7.	Autohtona – hrvatska seljačka stranka (A – HSS)
8.	Autohtona – hrvatska stranka prava – Dražen Keleminec (A – HSP – Dražen Keleminec)
9.	Bandić Milan 365 – Stranka rada i solidarnosti u stečaju (365 Stranka rada i solidarnosti u stečaju)
10.	Blok umirovljenici zajedno (BUZ)
11.	Blok za Hrvatsku (Blok)
12.	Bolji Solin (BS)
13.	Centar
14.	Dalija Orešković i ljudi s imenom i prezimenom (DO i SIP)
15.	Damir Bajs Nezavisna lista (Damir Bajs NL)
16.	Demokrati
17.	Demokratska kneginječka stranka (DKS)
18.	Demokratska lokalna stranka (DLS)
19.	Demokratska prigorsko-zagrebačka stranka (DPS)
20.	Demokratska stranka umirovljenika (DSU)
21.	Demokratski HSS (DHSS)
22.	Demokratski savez nacionalne obnove (DESNÖ)
23.	Demokratski savez Srba (DSS)
24.	Direkt
25.	Domovinski pokret (DP)
26.	Dubrovačka bošnjačka stranka (DBS)
27.	Dubrovačka stranka (DUSTRA)
28.	Dubrovački demokratski sabor (DDS)
29.	Duspara Mirko – Nezavisna lista (Duspara Mirko – NL)
30.	Fokus
31.	Generacija obnove (GO)
32.	Građansko-liberalni savez (Glas)
33.	Grobnička stranka (GS)
34.	Hoćemo pravedno (Hoćemo)
35.	HRAST – Pokret za uspješnu Hrvatsku
36.	Hrvatska bunjevačka stranka (HBS)
37.	Hrvatska čista stranka prava (HČSP) ⇒ <i>Prema Registru političkih stranaka te uvidu u informacijski sustav za nadzor financiranja, prestanak djelovanja 13. lipnja 2024.</i>
38.	Hrvatska demokratska seljačka stranka (HDSS)
39.	Hrvatska demokratska zajednica (HDZ)
40.	Hrvatska demokršćanska stranka (HDS)
41.	Hrvatska konzervativna stranka (HKS)
42.	Hrvatska narodna stranka – liberalni demokrati (HNS)
43.	Hrvatska seljačka stranka – Stjepan Radić (HSS – SR)
44.	Hrvatska seljačka stranka (HSS)
45.	Hrvatska seljačka stranka Braće Radić (HSS Braće Radić)
46.	Hrvatska socijalno-liberalna stranka (HSLs)
47.	Hrvatska stranka građanskog otpora (HSGO)
48.	Hrvatska stranka prava – 1861 (HSP – 1861)
49.	Hrvatska stranka prava (HSP)
50.	Hrvatska stranka reda (HSR)
51.	Hrvatska stranka umirovljenika (HSU)
52.	Hrvatski demokratski savez Slavonije i Baranje (HDSSB)
53.	Hrvatski laburisti – Stranka rada (Laburisti)
54.	Hrvatski oslobodilački pokret (HOP)

Redni broj	Politička stranka
	1
55.	Hrvatski suverenisti
56.	Hrvatsko bilo (HRB) ⇒ <i>Upisana je u Registar političkih stranaka 6. studenoga 2023.</i>
57.	Istarska stranka umirovljenika – Partito Istriano dei pensionati (ISU – PIP)
58.	Istarski demokratski sabor (IDS)
59.	Istarski laburisti (IL)
60.	Ivan Penava nezavisna lista (IP – NL)
61.	Kvarnerska inicijativa – regionalna platforma (Kvarnerska)
62.	LiPO
63.	Lista za Rijeku (RI)
64.	Loza nezavisna lista (LOZA) ⇒ <i>Prema Registru političkih stranaka te uvidu u informacijski sustav za nadzor financiranja, prestanak djelovanja 21. studenoga 2023.</i>
65.	Međimurska stranka (MS)
66.	Međimurski demokratski savez (MDS)
67.	Mladi za Brezovicu (MZB)
68.	Mladi za Đakovo
69.	Most
70.	Možemo! – politička platforma
71.	Mreža nezavisnih lista (MREŽA)
72.	Nada
73.	Narodna stranka – REFORMISTI (REFORMISTI)
74.	Nezavisna lista Ante Đapića (NL Ante Đapića)
75.	Nezavisna lista mladih (NLM)
76.	Nezavisna lista Osejava (NLO)
77.	Nezavisna lista Stipe Petrina (NLSP)
78.	Nezavisna lista Višnjan (NLV)
79.	Nezavisna lista Zagreb (NLZG)
80.	Nezavisna platforma Sjevera (NPS)
81.	Nezavisni
82.	Nezavisni seljaci Hrvatske (NSH)
83.	Nova ljevica (NL)
84.	Odlučnost i pravednost (OIP)
85.	Pločanska stranka (PLS)
86.	Pokret za modernu Hrvatsku
87.	Popravi grad (PG)
88.	Pravedna Hrvatska (PH)
89.	Primorsko goranski savez (PGS)
90.	Probudi ⇒ <i>Prema Registru političkih stranaka te uvidu u informacijski sustav za nadzor financiranja, prestanak djelovanja 30. siječnja 2024.</i>
91.	Projekt Domovina
92.	Promijenimo Hrvatsku (PH) ⇒ <i>Prema Registru političkih stranaka te uvidu u informacijski sustav za nadzor financiranja, prestanak djelovanja 25. svibnja 2024.</i>
93.	Radnička fronta (RF)
94.	Rapski pučki sabor (RPS)
95.	Samostalna demokratska srpska stranka (SDSS)
96.	Snaga – Stranka narodnog i građanskog aktivizma (Snaga)
97.	Snaga Slavonije i Baranje (SIB)
98.	Socijaldemokrati
99.	Socijaldemokratska partija Hrvatske (SDP)
100.	Srđ je Grad (SJG)
101.	Stjepan Kožić – nezavisna lista (SKNL)
102.	Stranka demokratske akcije Hrvatske (SDA Hrvatske)
103.	Stranka hrvatski vidik (SHV)
104.	Stranka hrvatskih umirovljenika – UMIROVLJENICI (UMIROVLJENICI)
105.	Stranka hrvatskog zajedništva (SHZ)
106.	Stranka umirovljenika (SU)
107.	Stranka za narod (SZN)
108.	Stranka za Zadar! (ZZ!)
109.	Umirovljenici zajedno – politička platforma (Umirovljenici zajedno) ⇒ <i>Upisana je u Registar političkih stranaka 20. ožujka 2023.</i>
110.	Unija Kvarnera (UNIJA)
111.	Vesna Škare Ožbolt – nezavisna lista (Vesna Škare Ožbolt – NL) ⇒ <i>Prema Registru političkih stranaka te uvidu u informacijski sustav za nadzor financiranja, prestanak djelovanja 3. siječnja 2024.</i>
112.	Zagorska demokratska stranka (ZDS)
113.	Zagorska stranka (ZS)

Redni broj	Politička stranka
	1
114.	Zagreb je naš!
115.	Zajedno za Murter (ZM)
116.	Zajedno za Trogir ⇒ <i>Upisana je u Registar političkih stranaka 28. ožujka 2023.</i>
117.	Zaokret – nezavisna lista (Zaokret)
118.	Zelena alternativa – održivi razvoj Hrvatske (Zelena alternativa – OraH)
119.	Zelena lista
120.	Željko Kerum – Hrvatska građanska stranka (HGS)
121.	Župska stranka (Župka)

Financijske izvještaje za 2023. izvan propisanog roka (unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja) dostavile su sljedeće političke stranke (osam):

Redni broj	Politička stranka
	1
1.	Hrvatska narodna lista (HNL)
2.	Hrvatska stranka pravne države (HSPD)
3.	Ključ Hrvatske (Ključ)
4.	Nezavisna lista Podbablje sutra (Podbablje sutra)
5.	Nezavisni za Zaprešić (NZ)
6.	Plavo zelena stranka (PZS)
7.	Socijalistička radnička partija Hrvatske (SRP)
8.	Za grad

Financijske izvještaje za 2023. (unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja) nisu dostavile sljedeće političke stranke (37):

Redni broj	Politička stranka
	1
1.	Dalmatinska akcija (DA)
2.	Demokratska stranka lipa (DSL) ⇒ <i>Prema Registru političkih stranaka te uvidu u informacijski sustav za nadzor financiranja, prestanak djelovanja 10. kolovoza 2023.</i>
3.	Demokratsko socijalna stranka Hrvatske (DSSH)
4.	Hrvatska radićevska stranka (HRS)
5.	Hrvatska stranka branitelja i domoljuba (HSBID)
6.	Hrvatska stranka budućnosti (HSB)
7.	Hrvatska stranka demokrata (HSD)
8.	Hrvatska stranka prava dr. Ante Starčević (HSP AS)
9.	Hrvatska stranka pravaškog bratstva (HSPB)
10.	Hrvatska stranka svih čakavaca, kajkavaca i štokavaca (HSSČKŠ)
11.	Hrvatski umirovljenici zajedno (HUZ)
12.	Jadranska socijaldemokratska stranka Hrvatske (Jadranski socijaldemokrati) ⇒ <i>Prema Registru političkih stranaka te uvidu u informacijski sustav za nadzor financiranja, prestanak djelovanja 22. rujna 2023.</i>
13.	Javno dobro ⇒ <i>Upisana je u Registar političkih stranaka 11. prosinca 2023.</i>
14.	Komunistička partija Hrvatske (KPH) ⇒ <i>Prema Registru političkih stranaka te uvidu u informacijski sustav za nadzor financiranja, prestanak djelovanja 17. veljače 2023.</i>
15.	Krila slobode Hrvatska nacionalistička stranka (Krila slobode)
16.	Maksimirska građanska inicijativa – ZAJEDNO (MGI – ZAJEDNO) ⇒ <i>Prema Registru političkih stranaka te uvidu u informacijski sustav za nadzor financiranja, prestanak djelovanja 18. ožujka 2023.</i>
17.	Modeli altruizma u politici (MAP)
18.	Moderna demokratska snaga (MODES)
19.	Moja voljena Hrvatska (MVH)
20.	Neovisni za Hrvatsku (NHR) ⇒ <i>Prema Registru političkih stranaka te uvidu u informacijski sustav za nadzor financiranja, prestanak djelovanja 29. srpnja 2024.</i>
21.	Nezavisna lista boljih (NLB) ⇒ <i>Prema Registru političkih stranaka te uvidu u informacijski sustav za nadzor financiranja, prestanak djelovanja 28. srpnja 2023.</i>
22.	Nova politika (NP)
23.	Pavao Grom – nezavisna lista (PGnl)
24.	Pokret zajedno (PZ)

Redni broj	Politička stranka
	1
25.	Slobodarska stranka Hrvatske (SSH)
26.	Slobodna Hrvatska (SH) ⇒ <i>Prema Registru političkih stranaka te uvidu u informacijski sustav za nadzor financiranja, prestanak djelovanja 24. veljače 2023.</i>
27.	Splitska stranka umirovljenika (SSU) ⇒ <i>Prema Registru političkih stranaka te uvidu u informacijski sustav za nadzor financiranja, prestanak djelovanja 22. rujna 2023.</i>
28.	Srpska pravedna stranka (SPS)
29.	Stranka Bošnjaka Hrvatske (SBH) ⇒ <i>Prema Registru političkih stranaka te uvidu u informacijski sustav za nadzor financiranja, prestanak djelovanja 3. siječnja 2024.</i>
30.	Stranka Ivana Pernara (SIP)
31.	Stranka razvoja i napretka (SRNA) ⇒ <i>Prema Registru političkih stranaka te uvidu u informacijski sustav za nadzor financiranja, prestanak djelovanja 18. srpnja 2023.</i>
32.	Ujedinjeni hrvatski domoljubi (UHD)
33.	Umirovljenici Slavonije i Baranje (USIB)
34.	Umirovljenička demokratska unija (UDU)
35.	Zeleni forum (ZF)
36.	Zeleni savez (Zeleni)
37.	Zelinski laburisti – stranka Prigorja (ZL)

Nezavisni zastupnici

Nezavisni zastupnici dostavili su unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja u propisanom roku godišnje financijske izvještaje s propisanim prilogima.

Spomenuti financijski izvještaji nezavisnih zastupnika, s propisanim prilogima, dostavljeni unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja, objavljeni su na mrežnim stranicama Državnog izbornog povjerenstva.

Nezavisni vijećnici

U lokalnim jedinicama su 19. studenoga 2024. djelovala 1 384 nezavisna vijećnika, kojima je mandat započeo nakon lokalnih izbora održanih u svibnju 2021. (Odluka o raspisivanju izbora za članove predstavničkih tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, koju je donijela Vlada Republike Hrvatske, s danom provedbe 16. svibnja 2021., Narodne novine 39/21), odnosno nakon prijevremenih izbora održanih od 2022. do studenoga 2024. Spomenuti vijećnici bili su obvezni dostaviti unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja financijske izvještaje za 2023., s propisanim prilogima.

Za nezavisne vijećnike kojima je mandat u 2023. bio u tijeku (1 384) utvrđeno je sljedeće:

- 956 nezavisnih vijećnika dostavilo je unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja financijske izvještaje, s propisanim prilogima, i to u propisanom roku ili do 19. studenoga 2024.
- 428 nezavisnih vijećnika nije dostavilo financijske izvještaje do 19. studenoga 2024. (*od navedenog broja, 353 nezavisna vijećnika dostavila su izjave o odricanju od prava na redovito godišnje financiranje iz proračuna, a 75 nije dostavilo spomenute financijske izvještaje, izjave ni drugu dokumentaciju*).

Financijski izvještaji nezavisnih vijećnika, s prilogima, dostavljeni unosom u informacijski sustav za nadzor financiranja, objavljeni su na mrežnim stranicama Državnog izbornog povjerenstva.

ZAKLJUČAK

Političke stranke svojim slobodnim osnivanjem izraz su demokratskoga višestranačkog sustava kao najviše vrednote ustavnog poretka Republike Hrvatske te pravne osobe koje politički djeluju u skladu s ciljevima utvrđenim programom i statutom, koji su usmjereni na stvaranje i oblikovanje političke volje te političkog djelovanja građana (*prema odredbama Zakona o političkim strankama*). **Nezavisni zastupnik** znači zastupnik izabran s neovisne liste i zastupnik nacionalnih manjina izabran s liste koju su predložili birači ili udruge nacionalnih manjina, a **nezavisni vijećnik** znači član predstavničkog tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave izabran s liste grupe birača (*prema odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma*).

Radi ostvarivanja svojih političkih ciljeva, prema odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma, političke stranke mogu stjecati prihode od imovine u svojem vlasništvu, članarine odnosno članskog doprinosa, izdavačke djelatnosti, dobrovoljnih priloga (donacija), prodaje propagandnog materijala, organiziranja stranačkih manifestacija te iz drugih zakonom dopuštenih izvora. Navedene prihode (osim prihoda od članarina odnosno članskog doprinosa i organiziranja stranačkih manifestacija) mogu stjecati i nezavisni zastupnici i nezavisni vijećnici. Također, političke stranke, nezavisni zastupnici i nezavisni vijećnici mogu se financirati iz sredstava državnog proračuna i proračuna lokalnih jedinica, na način i pod uvjetima utvrđenima ovim zakonom, a sredstva se mogu koristiti isključivo za ostvarivanje ciljeva utvrđenih programom rada i financijskim planom.

Političke stranke, nezavisni zastupnici i nezavisni vijećnici vode poslovne knjige i sastavljaju financijske izvještaje prema odredbama Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma te propisima o računovodstvu za neprofitne organizacije.

Financijskom revizijom 47 političkih stranaka i pet nezavisnih zastupnika obuhvaćeni su financijski izvještaji i poslovanje za 2023. Kod najvećeg broja političkih stranaka utvrđene su nepravilnosti i propusti u području financijskih izvještaja i računovodstvenog poslovanja (poslovne knjige, evidentiranje i iskazivanje poslovnih događaja, potraživanja te obavljanje popisa imovine i obveza). Kod nezavisnih zastupnika nisu utvrđene nepravilnosti i propusti koje bi utjecale na istinitost i realnost financijskih izvještaja te usklađenost poslovanja.

Za sve utvrđene nepravilnosti i propuste u poslovanju političkih stranaka i nezavisnih zastupnika Ured je dao naloge i preporuke, čija bi provedba pridonijela istinitom, pouzdanom i točnom iskazivanju i evidentiranju podataka pojedinačno po vrstama prihoda i rashoda te o stanju imovine, obveza i vlastitih izvora u financijskim izvještajima i poslovnim knjigama, kao i povećanju usklađenosti poslovanja sa zakonima, drugim propisima i unutarnjim aktima te učinkovitosti korištenja sredstava. ***Revizijom za 2023. dana su 192 naloga i preporuke, od čega se na političke stranke odnosi 185 ili 96,4 %, a nezavisne zastupnike sedam ili 3,6 %. Od 265 naloga i preporuka danih političkim strankama i nezavisnim zastupnicima u prošlim revizijama, provedeno je 130 (49,0 %) naloga i preporuka, u postupku provedbe su 22 (8,3 %), djelomično je provedeno 40 (15,1 %), nisu provedena 54 (20,4 %), a zbog neprovođenja aktivnosti 19 (7,2 %) naloga i preporuka nije primjenjivo.***

U skladu s odredbama članka 94. Zakona o financiranju političkih aktivnosti, izborne promidžbe i referenduma, Ured obavještava Državno odvjetništvo Republike Hrvatske i dostavlja sva pojedinačna izvješća o obavljenoj financijskoj reviziji, kao i cjelokupnu dokumentaciju o svim utvrđenim povredama Zakona.

U prilogu se daju pojedinačna izvješća o obavljenoj financijskoj reviziji za 2023. (za 47 političkih stranaka i pet nezavisnih zastupnika).